

Verslag concept

Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	25 oktober 2021
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter	:	mw. N.M. van der Waart
Plv. commissiegriffier	:	mw. M. van Boheemen en K. Konings
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: mw. D.A.J. Dekker (duo-commissielid) en mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl en M.C.A. Klein
	DENK	: --
	D66	: mw. L. Gonggrijp, mw. A.C. Kapitein
	Fractie Baljeu	: --
	FvD	: --
	GroenLinks	: M.T. Cardol en mw. A. Er (<i>via MS Teams</i>)
	JA21	: G.H.J. Kohler
	Liberaal N-H	: --
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
	PvdD	: I. Kostic en F.A.S. Zoon
	PVV	: R. van Tiggelen (duo-commissielid) (<i>via MS Teams</i>)
	SP	: mw. H.J. Bouhlei-Lascaris (duo-commissielid) (<i>via MS Teams</i>) en mw. J.M.E. de Groot
	VVD	: N.A.L. Roosendaal en B.G.P. de Wit
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD), J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD), E. Stigter (GL) en mw. I. Zaal (D66)	
Afwezig:	E.S.J. Mangal (DENK)	
(met bericht van verhindering)		
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)	

Agenda

1. Opening en mededelingen
- 40 2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
3. Inspreekhalftuur
4. A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
- 4.a Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord
- 45 4.b Omgevingsdienst IJmond, begrotingswijziging 2022
5. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)
6. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu (6a en 6b worden gevoegd behandeld)
- 6.a Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 16 november 2021
- 6.b Geur – Ontwerpbesluiten I en II Tata Steel
- 50 7. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid Milieu, OD NZKG en ODIJ)
8. B-agenda Algemeen (Stigter, Olthof, Zaal, Rommel & Loggen)
- 8.a Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inz. Midterm review coalitieakkoord
9. A-agenda Recreatie
- 9.a Recreatie: Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2021 Plassenschap Loosdrecht e.o.
- 55 10. B-agenda Landbouw
- 10.a Agenderingsverzoek CU van C-naar B Brief Voortgang Nationaal Strategisch Plan
Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
11. Rondvraag gedeputeerde Zaal
12. B-agenda Natuur
- 60 12.a Agenderingsverzoek PvdD brief van C naar B: Natura 2000-beheerplan Polder Zeevang
13. Rondvraag gedeputeerde Rommel
14. B-agenda Water
- 14.a Water: Motie externe bedreigingen Waddenzee
15. Rondvraag gedeputeerde Loggen
- 65 16. Sluiting
17. C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comité van de Regio's)
- 17.a Water/energie: Brief Samenwerking Buitendijks Plan GroenLeven en Van Oord (C-agenda NLG & RWK 22-11-2021)
- 70 17.b Water: Openstelling POP3 onderdeel LEADER-projecten en wijziging openstellingsbesluit
niet-productieve investeringen water (C-agenda NLG 22- 11-2021)
- 17.c Water: Voortgangsrapportage Regionale Keringen 2020 (C-agenda NLG 22-11- 2021)
- 17.d Water: Vaststellen ecologische doelen overig water (C-agenda NLG 22-11- 2021)
18. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)
- 75 18.a Natuur: Salderingsovereenkomst NNN herbouw uitkijktoren de Belvédère, gemeente
Heemstede (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 18.b Natuur: Wijzigingsbesluit subsidieplafonds Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap
(SKNL) 2021 (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 18.c Natuur: Brief Platform voor Zaanse Veenweidegebieden (C-agenda NLG 22-11-2022)
- 80 18.d Natuur: Bestuurlijke informatiebrief 2021-3 Stichting Goois Natuurreservaat (C-agenda NLG
22-11-2021)
- 18.e Natuur: Vaststelling Natura 2000-beheerplan Polder Zeevang (C-agenda NLG 22-11-2021)

- 18.f Natuur: Brief gericht aan GS voortgang ecologisch adviesrapport NNN Zuid Kennemerland (PS 15-11-2021 Betrekken bij agendapunt 13.a)
- 85 18.g Natuur: Salderingsovereenkomst NNN herontwikkeling hotel Nassau te Bergen (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 18.h Natuur: Kavelruil Schoorlham (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 18.i Fauna: Tijdelijke herbenoeming leden Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF) (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 90 18.j Natuur: Brief uitwerking bossenstrategie Noord Holland (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 18.k Natuur: Brief gemeente Bloemendaal Programma Natuurnetwerk (PS 15-11-2021 betrekken bij agendapunt 13)
- 18.l Natuur: Openstellingsbesluiten Natuur Noord-Holland 2022
- 18.m Natuur: Brief handhavingsverzoek stoffen in bestrijdingsmiddelen (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 95 19. C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn
- 19.a Landbouw: Voortgang Nationaal Strategische Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 19.b Recreatie: Aandeelhouderschap Recreatie Noord-Holland (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 100 19.c Landbouw: Kavelruil Hoeverkoog (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 19.d Recreatie: Reactie op brief GS d.d. 14 oktober 2021 inzake Belang in Recreatie Noord-Holland RNH op brief GS d.d. 14 oktober 2021 inzake Belang in Recreatie Noord-Holland RNH op brief GS d.d. 14 oktober 2021 inzake Belang in Recreatie Noord-Holland (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 105 19.e Recreatie: Brief toekomstige samenwerking recreatieschap (C-agenda NLG 15-11-2021)
- 19.f Recreatie: Agenda en stukken vergadering algemeen bestuur Groengebied Amstelland
20. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
- 20.a Beantwoording vraag over toepassing voorzorgsbeginsel bij VTH Tata Steel en vraag over Kooksfabriek 2 (C-agenda NLG 22-11-2021)
- 110 20.b Mijnbouwwet/Geothermie Advies op aanvraag opsporingsvergunning Geothermie Uithoorn (C-agenda NLG -trekker- en RWK 22-11-2021)
- 20.c Mijnbouwwet/Aardwarmte: Advies op aanvraag opsporingsvergunning Geothermie Kudelstaart (C-agenda NLG -trekker- en RWK 22-11-2021)
21. C-agenda Algemeen
- 115 21.a Voorstel afdoen Motie 111-2019 (B-agenda RWK, C-agenda NLG 22-11-2021, uitnodiging cie NLG)
- 21.b Brede Basismonitor: Brief GS aan PS inz. Brede Basismonitor Noord-Holland (B-agenda EFB 29-11-2021 en C-agenda NLG (Cie NLG wordt uitgenodigd bij EFB van 29-11-2021)
- 21.c Financiën: Voordracht Laatste begrotingswijziging 2021 (A-agenda EFB en M&B 29-11-2021 en C-agenda NLG en RWK 22-9-2021)
- 120 21.d CO2 Impact Analyse: Brief GS aan PS inz. CO2 impact analyse Noord-Holland (C-agenda RWK en NLG 22-9-2021 en EFB en M&B 29-11-2021)

1. Opening en mededelingen

- 130 De **voorzitter** opent de commissievergadering NLG om 12.33 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom.

Mededelingen voorzitter:

- Er een quorum vastgesteld.
- 135 • De commissievergadering wordt live uitgezonden.
- De vergadering vindt in hybride vorm plaats. Voor commissieleden die niet fysiek aanwezig kunnen of willen zijn, is er de mogelijkheid om online via MS Teams aan de vergadering deel te nemen.
- De sprekersklok wordt in beeld weergegeven.
- 140 • De spreektijd voor onderhavige commissievergadering is vastgesteld op 5 vergaderuren.
- De spreekijdverdeling geschiedt nog steeds volgens Amsterdams model, waarbij afsplitsingen de helft van de spreektijd van de kleinste fractie krijgen, alsmede twee minuten extra voor het plegen van interrupties. Ordevoorstellen, vragen aan insprekers, antwoorden op interrupties en rondvragen gaan niet af van de spreektijd.
- 145 • Er zijn drie aanmeldingen van insprekers ontvangen.
- Voor het Inspreekhelfuur (agendapunt 3) hebben zich de navolgende twee insprekers aangemeld:
 - De heer De Haan over overlast door stuifzand op het Europese fietspad bij Bergen;
 - Mevrouw Van Kesteren over de jacht in Molenwijk.
- 150 • Voor agendapunt 12.a spreekt mevrouw Laan in namens de melkveehouders uit polder Zeevang.
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal is één rondvraag ontvangen:
 - Een rondvraag van het CDA inzake de geitenhouderij in Weesp.
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel zijn vier rondvragen ontvangen:- 155 ◦ Een rondvraag van de Partij voor de Dieren over het ganzenbeleid;
- Een rondvraag van de Partij voor de Dieren over het glyfosaatverbod;
- Een rondvraag van het CDA over ammoniak;
- Een rondvraag van de Partij van de Arbeid inzake de jacht in bewoond of bebouwd gebied.
- 160 • Er is een bericht van verhindering ontvangen van de heer Mangal (DENK).
- Ten aanzien van de agenda heeft de voorzitter de navolgende mededelingen:
 - Agendapunt 5 (Rondvraag voor gedeputeerde Stigter) zal direct na agendapunt 4 (Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord) worden behandeld.
 - 165 ◦ De agendapunten behorende bij de portefeuille Gezondheid zullen apart behandeld worden.
 - Agendapunten 6.a (Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 16 november 2021) en 6.b. (Geur – Ontwerpbesluiten I en II Tata Steel) zullen gevoegd behandeld worden.
- 170 • NLG kent structureel lange vergaderdagen. Sinds jongstleden maart heeft Mariëtte van Boheemen als commissieadviseur de portefeuille Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu voor haar rekening genomen (naast haar werkzaamheden voor de commissie M&B). Met ingang van heden zal Koen Konings voornoemde portefeuille echter overnemen. De voorzitter heet hem

175 van harte welkom en richt een woord van dank en waardering tot Mariëtte van Boheemen voor haar grote inzet.
Koen Konings zal voortaan aanwezig zijn bij het ochtendprogramma (Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu)
Bij het middagprogramma is normaliter Susanne Neeskens (Natuur, Landbouw, Water en Recreatieschappen) aanwezig. Heden is zij echter afwezig en nemen Koen Konings en Mariëtte
180 van Boheemen de honneurs waar.

Er zijn geen mededelingen vanuit de commissieleden dan wel Gedeputeerde Staten.

2. **Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda**

185 – De agenda van de vergadering wordt vastgesteld, met inachtneming van voornoemde mededelingen (zie agendapunt 1.)

190 De heer **Klein** (CU) is akkoord met de agenda, maar heeft een aanvullende vraag. Hij zou graag de situatie bij de cacao-fabriek in Zaanstad aan de orde willen stellen. Hierover is een rondvraag door het CDA aangekondigd. De heer Klein was echter in de veronderstelling dat het onder agendapunt 6 aan bod zou komen. Hij zou derhalve graag afstemmen waar en met welke gedeputeerde de discussie wordt gevoerd.

195 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) meent dat het wellicht slim is als gedeputeerde Rommel eerst de rondvraag van het CDA beantwoordt, alvorens de discussie wordt gevoerd.

De **voorzitter** zal een en ander tijdens een korte schorsing overleggen en er aansluitend op terugkomen.

200 – Het verslag van de commissievergaderingen NLG d.d. 25 oktober jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
– De strategische agenda, moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

205 3. **Inspreekhalftuur**

De **voorzitter** geeft het woord aan de twee sprekers die zich voor het agendapunt hebben aangemeld.

210 *Inspreeker 1*

De heer **De Haan** spreekt in namens de Fietzersbond over overlast door stuifzand op het Europese fietspad bij Bergen:

215 "Veel fietsers gebruiken het fietspad Blijdensteinsweg tussen Bergen en Schoorl aan Zee. Dat zijn mensen uit de buurt, maar ook toeristen uit binnen- en buitenland. Het is een fietsroute van Europese allure, te vergelijken met de Donauradweg of La Loire à vélo; het is niet zomaar een fietspaadje. Vanaf november 2020 zijn de problemen aan het licht gekomen. Een enorm stuifduin hindert de route. Aanvankelijk wilde Staatsbosbeheer het pad niet vegen. Toen volgde op 27

februari werkzaamheden van de Fietzersbond. Wij gingen zelf aan het vegen. In maart 2021 heeft
 220 uiteindelijk Staatsbosbeheer, de beheerder van het pad, het pad geveegd. Zij wil dit echter niet
 opnieuw doen, daar zij beweert hier geen geld voor te hebben. Er zijn thans dagelijks vele
 slippende, afstappende en soms ook vallende fietsers. Het is duwen door het zand, ook met
 accufietsen en e-bikes. Duofietsen en scootmobielen raken vast in het zand. De provincie heeft in
 225 2019 voor de fiets een prachtig beleidsplan opgesteld en vastgesteld: *Perspectief Fiets*. Op pagina
 40 staat een mooie formulering over het bevorderen van fietstoerisme. Maar deze doelstelling staat
 haaks op het laten voortbestaan van de huidige belabberde situatie voor fietsers. Er staat al een
 jaar een bord met de tekst "fietsers verplicht afstappen". Dit is ongehoord. Op een autoweg kom je
 geen bord "automobilisten verplicht uitstappen" tegen. Een doorgaande weg voor auto's zou
 binnen een dag sneeuw- of zandvrij zijn gemaakt. Hier verplicht de provincie en zelfs
 230 Staatsbosbeheer fietsers al een jaar tot geploeter. De provincie heeft diverse subsidiepotten voor
 de bevordering van fietsverkeer en veiligheid van fietsers. Maar de provincie en Staatsbosbeheer
 geven nu geen geld uit aan het bereikbaar houden van het fietspad. Dit is vreemd. De afgelopen
 tijd rijden er vele voertuigen in het gebied. Deze vervoeren bakken met zand, restanten van
 bomen. Dit kost tienduizenden euro's. Dan moet er ook geld zijn voor het weghalen van wat zand.
 235 De contradicties zijn groot. Ik zag dat de gedeputeerde heeft afgeraden om een bedrag van €5.500
 te besteden aan subsidie voor het schoonvegen van het fietspad. Voor burgers is het vervelend als
 overheden -- Staatsbosbeheer en de provincie -- elkaar de bal toespelen en weer rondspelen. Een
 andere gedeputeerde heeft herhaaldelijk gemeld dat er overlegd wordt. Wij vragen niet om overleg,
 maar wij vragen om daden. Ik parafraseer Jan Schaefer: "Wij fietsen niet op beleidsnota's, maar op
 240 schoongeveegde fietspaden." Wat betreft de korte termijn vragen wij om heroverweging. Laat het
 fietspad geregeld schoonvegen. Voor de lange termijn verwachten wij overleg, ook met de
 Fietzersbond en de Duinstichting."

De **voorzitter** bedankt de heer De Haan, die ook een mail heeft gezonden aan de leden van de
 245 commissies NLG en M&B. Deze is besproken in de recente Statenvergadering. De voorzitter geeft
 echter de gelegenheid voor het stellen van eventuele aanvullende vragen.

De heer **Kohler** (JA21) heeft drie korte vragen.

- De heer De Haan refereerde al aan overleg. De gedeputeerde heeft echter aangegeven dat er
 250 een ambtelijke werkgroep bezig is met de kwestie. Hoe verloopt dat overleg?
- De heer De Haan had het voorts over vrachtwagens met zand die rondrijden. Het Dr. Van
 Steijnbos is inderdaad gekapt. Ook daar moet een stuifduin ontstaan. Heeft de heer De Haan
 daar ook al contact over gezocht? Waarschijnlijk gaat daar immers hetzelfde effect optreden als
 bij het Buizerdvlak.
- 255 – PWN en Staatsbosbeheer geven aan dat het fietspad eigenlijk verloren is. De heer Kohler weet
 dat de heer De Haan daar anders over denkt. Maar mocht het toch verloren zijn, wat zou dan
 volgens de heer De Haan een optie voor onderhavig fietspad kunnen zijn?

De heer **De Haan** (Fietzersbond) antwoordt als volgt:

- Het ambtelijk overleg op de lange termijn is hem onbekend. Hierover is geen contact met hem
 260 gezocht. De heer De Haan weet evenmin wie op dat gebied de spelers zijn van de provincie,
 Staatsbosbeheer en/of de gemeente.
- De situatie bij het Dr. Van Steijnbos verontrust hem. Staatsbosbeheer heeft weliswaar gezegd
 een situatie als bij de Blijdensteinsweg te willen voorkomen. De gevolgen van de zandhopen die

- 265 er thans liggen, kan de heer De Haan derhalve niet overzien. Overigens is ook de kans aanwezig dat het Baaknolbos en de Hargerzeeweg zullen onderstuiven. Dit vraagt derhalve om aandacht.
- Het fietspad aan de Blijdensteinsweg ziet de heer De Haan niet als verloren. Het weghalen van flink wat zand en het plaatsen van wickermatten en helmgras zouden zijns inziens de beste oplossing zijn. De op een na beste oplossing is om het tracé opnieuw aan te leggen ten westen van het stuifduin.
- 270

De heer **Klein** (CU) vraagt de heer De Haan hoe frequent er geveegd c.q. onderhoud gepleegd moet worden om het fietspad begaanbaar te houden.

- 275 De heer **De Haan** (Fietzersbond) heeft de situatie wekelijks gefotografeerd en zou de foto's dan even moeten terugkijken. Afhankelijk van de windkracht en de hoeveelheid zand die wordt weggehaald, schat de heer De Haan in dat een en ander eens per twee maanden nodig zal zijn.

- De **voorzitter** bedankt de heer De Haan voor diens inspraak en geeft het woord aan de volgende spreker.
- 280

Inspreker 2

Mevrouw **Van Kesteren** spreekt in over de jacht in Molenwijk:

- 285 *"Gemiddeld om de drie à vier weken wordt er in onze wijk, Molenwijk in Haarlem, gejaagd op ganzen. Het betreffende weiland is nagenoeg geheel omzoomd door woningen. De jacht geeft voor omwonenden, fietsers, wandelaars en recreanten veel overlast. Niet alleen geluidsoverlast alsof je in oorlogsgebied woont of dat er naast je om de drie weken vuurwerk wordt afgeschoten, maar ook in de vorm van kinderen die mensen met geweren kunnen zien schieten, aangeschoten ganzen die neerstorten in het park en in tuinen en daar hun doodstrijd leveren of verdrinken in aangrenzende wateren. Mensen kunnen de hagel letterlijk naast zich neer zien en horen vallen. Stelt u zich deze situatie aub voor in uw eigen wijk. Het is ronduit schokkend en bovendien dieronvriendelijk. De jacht in Molenwijk met als argument Schiphol is met 16x in het jaar een ochtend een paar ganzen schieten zoals afgelopen jaar het geval was nauwelijks serieus te nemen, maar de gevolgen voor omwonenden en gebruikers van het gebied zijn desastreus. Daarom zou ik graag ter verjaging van ganzen in onze wijk een permanente programmeerbare laser plaatsen. Zo'n laser is effectiever dan de jacht, diervriendelijker en geluidloos. Dit plan diende ik in voor Schalkwijk aan Zet, waarbij bewoners €70.000 mogen verdelen. Mijn plan werd democratisch gekozen in de top 3 en liet 52 andere plannen achter zich. Hoewel ik niet vraag om een verbod van de jacht, wijst de gemeente Haarlem mijn plan af en verwijst naar de provincie, aangezien u vergunninggever bent voor de jacht. Dus ik ben hier vandaag met een vraag aan u: bepaalt de provincie inderdaad of een gemeente een laser mag plaatsen? En zo ja, dan heb ik een verzoek: laat u alstublieft de gemeente Haarlem de gewenste laser plaatsen. Waar geen ganzen zijn, is immers geen reden meer tot jacht. Jagen middenin een woonwijk kan echt niet. Dank u wel."*
- 290
- 300

- 305 De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt mevrouw Van Kesteren voor haar inspraak. Zegt de gemeente Haarlem dat de provincie het verbiedt om de lasers te plaatsen?

Mevrouw **Van Kesteren** antwoordt bevestigend.

- 310 Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt wanneer de jacht plaatsvindt: in de vroege ochtend of zomaar overdag? Wordt er geen rekening mee gehouden dat er mensen wonen? Is er sprake van officiële jacht met een jachtvergunning of is er sprake van stroperij? Het komt mevrouw De Groot immers een beetje vreemd voor.
- 315 Mevrouw **Van Kesteren** geeft aan dat er gebruik wordt gemaakt van de Schipholvergunning. Het gebied ligt immers binnen een straal van 10 kilometer van de luchthaven. De jacht mag zelfs voor zonsopkomst en na zonsondergang plaatsvinden. Mevrouw Van Kesteren meent dat de jager zich één keer hoeft aan te melden, waarna hij dan mag schieten wanneer, waar en hoe vaak hij maar wil. In de praktijk betrof dat het afgelopen jaar in de wijk van mevrouw Van Kesteren zestien
- 320 ochtenden. In de namiddag wordt er eigenlijk niet meer geschoten. Het begint meestal rond 7.00 uur. De jagers zijn dan nog bezig als bijvoorbeeld de kinderen naar school gaan.

- De heer **Zoon** (PvdD) bedankt mevrouw Van Kesteren voor haar verdrietige verhaal. Hij kan zich er geen voorstelling bij maken dat kinderen zien hoe ganzen een doodsstrijd leveren en neervallen.
- 325 Heeft mevrouw Van Kesteren contact gehad met de Wildbeheereenheid om over haar asociale buurman te spreken? Heeft zij voorts contact gehad met de provincie, die over de jacht gaat?

De **voorzitter** verzoekt de heer Zoon dergelijke kwalificaties voortaan voor zich te houden.

- 330 Mevrouw **Van Kesteren** heeft geen contact opgenomen met haar buurman. Zij heeft echter wel contact gezocht met de gemeente Haarlem. Zij weet dat er vorig jaar een werkbezoek is geweest met vertegenwoordigers van de provincie, maar dat heeft tot nu toe niets uitgehaald. Mevrouw Van Kesteren heeft zich voornamelijk gericht op haar plan Schalkwijk aan Zet. Dit wordt echter door de gemeente afgewezen, waarna zij zich nu tot de provincie richt.

- 335 De **voorzitter** bedankt beide sprekers voor hun inspraak en rondt het agendapunt af.

4. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

- 340 **4.a. Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord**

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

- 345 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft één vraag. Er wordt een pilot Wet natuurbescherming op locatie voorgesteld. Deze gaat over stikstofmetingen. Kan gedeputeerde iets meer omschrijven wat er dan gemeten wordt; de uitstoot bij bronnen of de emissie op natuurgebieden? Nu wordt veel beleid gemaakt op basis van modellen. De CDA-fractie is er voorstander van dat er meer gemeten wordt. Voor het overige is zij akkoord.

- 350 Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het een heel goede zaak dat de OD NHN aan data-analyse gaat doen. Onder meer het Cargill-verhaal laat zien dat het heel belangrijk is dat alle data bekeken worden en dat er op wordt ingegrepen. Een verjonging van het personeelsbestand is natuurlijk heel mooi, mits de oudjes ook mogen blijven zitten.

355

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft aan dat de Partij voor de Dieren zich ernstige zorgen maakt over de capaciteit van de OD's om het welzijn van mensen, dieren en hun leefomgeving te kunnen beschermen. De voorliggende voorstellen dragen bij aan de capaciteit. Die zal de Partij voor de Dieren uiteraard steunen. Zij kan zich ook vinden in de zienswijze van GS waarin zij aangeven mee te willen denken in het data-analyseproject, voor zover het bijdraagt aan een sterkere bescherming van de leefomgeving. De Partij voor de Dieren vraagt GS echter nogmaals om niet steeds rigide te kijken of bepaalde investeringen wel strikt genomen onder provinciale verantwoordelijkheid vallen. Het beschermen van de leefomgeving betreft een gezamenlijke verantwoordelijkheid en gemeenten komen steeds meer onder druk. Wat gaat de provincie hieraan doen? Er is onlangs een onderzoek van Investico verschenen waarin deze problemen ook weer naar voren komen, de OD's weer de wind van voren krijgen en wordt aangegeven dat de gemeenten te weinig capaciteit hebben om te investeren. Statenlid Kostic is benieuwd hoe GS hiermee omgaan en hoe zij daarop reflecteren, maar dat kan wellicht ook tijdens het volgende agendapunt over de VTH-taken aan de orde komen.

360

365

370

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt GS voor de voordrachten, waarmee D66 het eens is. De fractie vindt het ook ontzettend belangrijk dat er volop geïnvesteerd wordt in het aantrekken van personeel, want de Omgevingsdiensten en hun taken worden steeds belangrijker. D66 hoopt derhalve van harte dat de investeringen gaan leiden tot het gewenste doel. Mevrouw Gonggrijp weet dat op het dossier Water een jongtalentenfonds is om ook studenten te betrekken bij dergelijke organisaties. Zij zou GS de suggestie willen doen om te bekijken of het wellicht ook iets is voor de Omgevingsdiensten.

375

380

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) merkt op dat er een stuk ligt dat al grotendeels besproken is in de commissie NLG en dat PS op 5 juli jl. al gedeeltelijk hebben goedgekeurd. Dat investeringen in traineeships noodzakelijk zijn om verjonging van het personeelsbestand te verwezenlijken, is nog steeds helder en te rechtvaardigen. Uiteraard mogen de oudjes ook blijven tot hun pensioengerechtigde leeftijd. Destijds gaf de ChristenUnie aan dat het goed was dat de provincie kritisch is op het bekostigen van twee data-analisten. Tegelijkertijd beseft zij dat er nu eenmaal hoge kosten verbonden zijn aan deze specialistische functie. Het voorstel is om een pilot te starten om zo te bewijzen dat er toegevoegde waarde kan zitten in het gebruik van de data van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. De ChristenUnie wil hierin meegaan. Zij wil wel meegeven dat duidelijk moet zijn welke data geanalyseerd moeten worden. Wellicht kan er vooraf beter ingeschat worden welke mogelijke vraagstukken er kunnen komen om uiteindelijk gemakkelijker gegevens hierover te genereren. Het analyseren moet niet een doel op zich zijn, maar een onderdeel van een groter vraagstuk.

385

390

395

In woensdag 17 november stond in Trouw een artikel over het onderzoek van Investico. Dit heeft de ChristenUnie aan het denken gezet. Zij investeert graag met de gemeenten in een goede en effectieve Omgevingsdienst. Dat er op aandringen van bestuurders liever gekozen wordt voor een zachtere aanpak of zelfs voor het afzien van handhaving, is zeer kwalijk. De Omgevingsdiensten krijgen zo niet de ruimte om hun rol te vervullen. Mevrouw Hoogendoorn zou de gedeputeerde graag willen vragen om hierop te reageren in het kader van de Noord-Hollandse Omgevingsdiensten. Niet met betrekking tot Tata, want daarover is in de commissie reeds heel vaak gesproken.

400

Mevrouw **Er** (GL) merkt op dat GroenLinks de traineeships ontzettend belangrijk vindt. De fractie is derhalve blij met onderhavige voordracht en heeft in principe niets toe te voegen aan de zienswijze.

405 De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat de PVV akkoord kan gaan met het voorliggende besluit. Wat de PVV betreft had het tweede deelbesluit niet zo hoeven, met name wat betreft stikstof. Men zegt "stikstof", maar men bedoelt natuurlijk "reactieve stikstofverbindingen". Stikstof beslaat 78% van de atmosfeer, dus dat kan het probleem niet zijn. Het gaat over een paar miljardste deel van de lucht boven de provincie Noord-Holland; een paar microgram per kilogram. Het betreft heel
410 kleine hoeveelheden en sinds 1990 is de hoeveelheid boven de provincie Noord-Holland meer dan gehalveerd. Zowel rekenkundig als natuurkundig ziet de PVV derhalve geen probleem.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt zich af of de heer Van Tiggelen (PVV) al eens mee is geweest met de vrijwilligers in het jagersveld, die ervoor zorgen dat de natuur misschien op orde
415 komt. Al die uitbundige groei van allerlei gewassen die er niet horen, zijn het gevolg van stikstofdepositie. Is de heer Van Tiggelen dit met mevrouw De Groot eens?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) is dat niet met mevrouw De Groot (SP) eens. De natuur reageert op de samenstelling van de atmosfeer. Een voorbeeld betreft de groei van het CO₂-gehalte, die overigens
420 niet te wijten is aan de mens. Hoe de natuur eruit hoort te zien, moet men in principe aan Onze-Lieve-Heer overlaten. De mens moet zich daar niet mee bemoeien.

Mevrouw **De Groot** (SP) wijst erop dat de heer Van Tiggelen (PVV) zojuist over CO₂ sprak, maar aanvankelijk had hij het over stikstof. Is de heer Van Tiggelen het met de SP eens dat
425 men moet proberen om de oorspronkelijke natuur in de provincie Noord-Holland te beschermen en men derhalve voor een daling van de stikstofuitstoot moet zorgen?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat niets blijvend is, behalve verandering. Er is zijns inziens derhalve geen sprake van "oorspronkelijke" natuur. De heer Tiggelen verwacht niet dat mevrouw De
430 Groot (SP) en hij het daarover eens zullen worden. De PVV meent dat men de natuur met rust moet laten en niet moet bepalen hoe de natuur eruit zou moeten zien.

Mevrouw **De Groot** (SP) meent dat als de heer Van Tiggelen (PVV) zegt dat de mens zich niet met de natuur moet bemoeien, hij het ongetwijfeld met haar eens zal zijn dat de mens ook
435 eens moet ophouden met de uitstoot van stikstof en ammoniak.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat het enorm geringe hoeveelheden betreft (een paar miljardste deel van de lucht). Deze zijn niet verontrustend. Rekenkundig en natuurkundig gezien is de stikstofcrisis een kletsverhaal. Op dit punt is de PVV anders geïnformeerd dan de SP.
440

De heer **Klein** (CU) wil een en ander weerspreken. Het kan rekenkundig, natuurkundig en meetkundig allemaal onzin zijn en de heer Van Tiggelen (PVV) heeft best een punt dat het kleine hoeveelheden betreft. Ecologisch gezien is het echter een heel groot probleem. De
445 heer Van Tiggelen (PVV) kijkt er wellicht anders tegen aan, maar de heer Klein wil het wel gemeld hebben.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat in een land vol leugens het spreken van de waarheid voor onrust zorgt. De PVV kan zich vinden in de opmerking van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) ten aanzien van stikstof.

450

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt hoe men het afwijzen van de plannen van het Algemeen Bestuur van de OD NHN moet zien in het licht van niet willen bijdragen aan de financiering van traineeships voor data-analisten en de gevolgen van het uitstellen van de Omgevingswet. Gaat nu alleen de provincie financieel opdraaien voor de pilots? De Partij van de Arbeid vinden de pilots en de data-analisten overigens goede ideeën. Regeren is vooruitzien. Als mevrouw Jellema een goed antwoord ontvangt op haar vragen, kan het stuk wat de PvdA betreft door als hamerstuk naar PS.

455

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Stigter voor zijn beantwoording.

460

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):

Gedeputeerde Stigter merkt op dat er reeds meerdere malen is gesproken over voorliggende zienswijze ten aanzien van de OD NHN. Deze zal opnieuw aan bod komen in het Algemeen Bestuur. Er ligt een voordracht vanuit de OD om op een drietal onderdelen extra te investeren: de trainees, een pilot rondom de data-analisten en het doortrekken van de ondersteuning ten aanzien van de Omgevingswet, die wat vertraagd is. In het vorige Algemeen Bestuur is op deze onderdelen een negatieve uitkomst gekomen. De provincie was voorstander wat betreft het traineeship, maar zij heeft een minderheid van 30% in het totaal. Als een meerderheid van de deelnemers er niet toe besluit, gaat het derhalve niet door. De provincie vond dit op onderdelen een teleurstellende uitkomst. Er is vervolgens een traject aan gekoppeld om nader te onderbouwen waarom de traineeships en data-analisten nuttig en noodzakelijk zijn. Er is een ronde gehouden langs de verschillende gemeenten, met nadere uitleg. Thans ligt er een nader onderbouwd voorstel, in de hoop dat er nu wél een meerderheid voor zal zijn. De provincie blijft voorstander van voornoemde zaken en hoopt dat ook de overige deelnemers ermee zullen instemmen. Indien zij hier niet toe besluiten -- hetgeen zal moeten blijken in het Algemeen Bestuur van december -- heeft niet te maken met het gegeven dat zij de traineeships niet zouden zien zitten of dat zij de OD het niet gunnen, maar met de financiële problematiek waarmee veel gemeenten thans te maken hebben. Diensten die op enige afstand staan, zijn daarin soms kwetsbaarder dan eigen werkzaamheden.

465

470

475

480

Statenlid Kostic (PvdD) stelde de vraag hoe het nu eigenlijk verdergaat. Gedeputeerde Stigter wijst er in dat kader op dat het eigenaarschap rond de Omgevingsdiensten aardig onder druk staat op het moment dat de financiën van de gemeenten onder druk staat. Tegelijkertijd is er met elkaar afgesproken wat er wettelijk gezien op de taken gedaan moet worden. Het is dus continu zoeken naar de balans tussen het vooruitzetten van stappen in overleg met de gemeenten. Aangezien gemeenten formeel in wettelijke zin verantwoordelijkheid dragen in de opdrachtverlening richting de Omgevingsdiensten, is het niet de bedoeling dat de provincie het eventueel ontstane financiële gat gaat dichten. Zo is dat niet met elkaar afgesproken. De provincie agendaert wel nadrukkelijk de vraag wat het eigenaarschap betekent ingeval dit op plekken kwetsbaar blijkt. Zij gaat hierover het gesprek aan met de deelnemers.

485

490

Er is een aantal specifieke vragen gesteld rondom stikstof, onder wie door mevrouw Koning-Hoeve (CDA). Eigenlijk is dit een aankondiging dat zo'n pilot gaat starten. Als het Algemeen Bestuur

hiermee akkoord gaat, gaat men aan de slag om te bekijken hoe zo'n pilot eruit gaat zien.

Mevrouw Hoogendoorn (CU) gaf aan dat duidelijk moet zijn welke data geanalyseerd zullen
495 worden. Gedeputeerde meent echt dat data-analyse kan bijdragen aan een betere dienstverlening
en snellere informatievoorziening, een betere monitoring. In dit geval wordt duidelijk dat vanuit
verschillende bronnen inzichten bestaan over natuurstand en stikstof. Getracht wordt om dit bij
elkaar te brengen in een analyse en aanpak. Dat is de achterliggende gedachte, maar de inhoud
van de pilot moet nog worden ingevuld.

500

De suggestie van mevrouw Gonggrijp (D66) om te bekijken of de werkwijze op het dossier Water
ook in dezen kan worden gehanteerd, vindt gedeputeerde Stigter een interessante gedachte. Hij zal
deze meenemen in de geplande sessie over het eigenaarschap. Hoe zorg je voor een bestendige en
duurzame instroom van nieuwe mensen?

505

Mevrouw Jellema (PvdA) bewondert de gedeputeerde om zijn vele woorden die hij nodig
heeft om haar van antwoord te voorzien. De portee heeft zij echter nog niet gehoord. Hij
zegt zelf dat het niet zo kan zijn dat alleen de provincie voor de kosten opdraait. Maar wat
als de deelnemers in het Algemeen Bestuur straks zeggen: we willen wel, maar we kunnen
510 het niet? Gaat de provincie er dan zelf voor opdraaien? Is dat wenselijk? Hoezeer hecht de
provincie aan het wél laten doorgaan van deze pilots? Daar zou mevrouw Jellema graag een
helder antwoord op willen.

Gedeputeerde Stigter antwoordt dat zijn vele woorden niet alleen gericht waren tot mevrouw
515 Jellema, aangezien er nog meerdere vragen waren gesteld. Er wordt een voorstel gedaan richting
het Algemeen Bestuur. Als een meerderheid van de leden hier niet mee akkoord gaat, gaat het in
principe niet door. Indien het op onderdelen niet doorgaat, bijvoorbeeld ten aanzien van de pilot
Wet natuurbescherming, zou er wellicht vanuit de provincie gezegd kunnen worden: gelet op onze
speciale rol en bevoegdheden zien wij daar toch een meerwaarde in. Het zou dan mogelijkwijs
520 een aanvullende opdracht vanuit de provincie kunnen zijn. Het gaat dan echter niet in algemene zin
via het Algemeen Bestuur door.

Mevrouw Jellema (PvdA) heeft nog een suggestie. Mocht het Algemeen Bestuur niet
525 besluiten tot de pilot, dan zouden de Staten middels bijvoorbeeld een motie aan
gedeputeerde hiertoe alsnog opdracht kunnen geven. Mevrouw Jellema begrijpt uit de
woorden van gedeputeerde dat hij er wel heel enthousiast van zou worden, omdat hij het
ook heel belangrijk vindt dat die pilot doorgang vindt.

Gedeputeerde Stigter wijst erop dat gedeputeerde Rommel (VVD) er dan in eerste instantie
530 enthousiast van zal (moeten) worden. Zij gaat immers inhoudelijk over onderhavige portefeuille. De
rol van gedeputeerde Stigter is enkel gericht op het eigenaarschap van de Omgevingsdienst NHN,
waarbij het aan de orde komt in de begroting.

De voorzitter constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

535

Tweede termijn

Mevrouw Hoogendoorn (CU) proeft enigszins de tendens dat gemeenten niet mee willen. Zij heeft

540 gedeputeerde nog niet gehoord over het onderzoek waarin naar voren kwam dat wethouders soms voor een wat zachtere aanpak kiezen (motiveringsgesprekken in plaats van handhaving). Mevrouw Hoogendoorn ziet daar een mogelijk verband en zou daar graag een reactie van gedeputeerde op horen.

545 De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording van de vragen die door de collega's zijn gesteld. In reactie op mevrouw Jellema merkt hij op dat -- gegeven de huidige governance, waarin afspraken zijn gemaakt over de wijze waarop organen als de OD worden aangestuurd -- de provincie zich in gezamenlijkheid met de gemeenten wel moet houden aan de gemaakte afspraken. Als deze niet lijken te werken, omdat er tekorten zijn in bijvoorbeeld de jeugdzorg, en de provincie een en ander op deze manier moet aanvullen, gaat er volgens de
550 heer Roosendaal iets fout. De gekozen manier van aansturing leidt ertoe dat zowel de gemeenten als de provincie een deel (moeten) betalen. Als partijen er vervolgens samen niet uitkomen, moet men zich derhalve op het standpunt stellen dat hetgeen nu voorligt dan ook niet door kan gaan.

555 Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of de heer Roosendaal (VVD) ook van mening is dat de provincie in haar eigen voet schiet. Zij is het met hem eens dat het gezamenlijk moet worden opgebracht, financieel gezien en met enthousiasme. Als de partijen dat niet willen en/of niet kunnen -- gedeputeerde gaf reeds aan dat ieder dubbeltje moet worden omgedraaid -- dan schieten zij in hun eigen voet. De "oudjes" verlaten op den duur immers het veld, zodat er nieuwe mensen moeten komen. Deze moeten wel worden opgeleid. Er is
560 al een ongelooflijk tekort aan goed gekwalificeerd personeel. Het is derhalve heel belangrijk dat deze traineeships en de andere projecten doorgaan. Is de heer Roosendaal dat met mevrouw Jellema eens?

565 De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat het bestuur aangeeft dit heel belangrijk te vinden. De provincie steunt het voornemen om de trainees aan te stellen, maar uiteindelijk is het bestuur groter dan alleen de provincie. Als partijen het niet met elkaar eens worden, is dat het probleem van het bestuur. Mocht het bestuur niet meer kunnen werken, omdat het er vaker niet uitkomt op financiële gronden, dan moet er gekeken worden naar de samenstelling van het bestuur en naar de manier waarop de bezoldiging van de organisatie plaatsvindt. De heer Roosendaal zou echter geen
570 ad-hocbeleid willen voeren omdat gemeenten aangeven dat ze geen geld hebben en zeggen dat de provincie het dan maar moet aanvullen.

575 Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het heel erg belangrijk dat alle Omgevingsdiensten goed gekwalificeerd personeel hebben. In bijvoorbeeld Zaanstad heeft een aantal bedrijven meer dan tien jaar geen controle op de vergunning gehad. Als de provincie haar milieu een beetje leefbaar wil houden, dan moeten de Omgevingsdiensten hun werk kunnen doen. Het moet inderdaad niet versluierd worden omdat het niet prettig zou zijn om bedrijven daarop aan te spreken of omdat er economische motieven zouden zijn. Het is heel belangrijk dat gezondheid op nummer één staat. Mevrouw De Groot is er derhalve voorstander van dat de
580 provincie de trainees en data-analisten gaat betalen indien dit nodig mocht zijn.

De heer **Roosendaal** (VVD) onderstreept dat de VVD om die reden akkoord kan gaan met het aantrekken van die trainees, vanuit de provinciale verantwoordelijkheid dat het goed zou zijn als de organisatie wordt versterkt. De heer Roosendaal ziet overigens niet één-op-één het verband dat

585 als er trainees komen dat er bij de door mevrouw De Groot (SP) genoemde bedrijven ineens wél
gecontroleerd gaat worden. Ook dat is aan het Algemeen Bestuur om te bepalen en aan de
provincie om daar de kaders voor te stellen. Het kan echter niet zo zijn dat als een andere partij
zegt het geld niet te hebben, dat de provincie het dan maar gaat voorschieten of betalen. Dat punt
590 maakte gedeputeerde Stigter ook. Eerst moet de provincie de discussie aangaan met de gemeente
en aangeven dat het in aller belang is om een en ander door te zetten voor een gezonde
bedrijfsvoering. Als de Omgevingsdienst belangrijk wordt gevonden, zul je politiek andere keuzes
moeten maken. Dat geldt ook voor de gemeenten ten aanzien van hun begrotingsbeleid.

De heer Roosendaal vindt onderhavige voordracht over de OD Noord-Holland Noord heel duidelijk.
595 Het betreft echter een relatief klein bedrag afgezet tegen dat van de OD IJmond. Die toelichting
was nogal lapidair.

De **voorzitter** wijst de heer Roosendaal erop dat dit onderwerp dadelijk zal worden behandeld.

600 De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt of gedeputeerde nog kan ingaan op de data-analisten en het
experiment. Wanneer wordt nu duidelijk wat het precieze doel van het experiment is en wanneer
het geslaagd is? De heer Roosendaal zou hier graag een antwoord op hebben, alvorens met het
experiment wordt begonnen. Hem is nog niet helemaal helder wat het gaat opleveren, anders dan
"meer informatie en meer inzicht". Wat wordt hier echter mee gedaan, opdat de werking van de
605 OD's echt beter wordt? Wat gaan de bedrijven ervan merken dat er data-analisten worden ingezet?
Hoe kunnen de Staten achteraf beoordelen dat het het geld waard is (geweest) of dat het beter
bested kan worden aan bijvoorbeeld trainees?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording.

610 Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):
Gedeputeerde Stigter komt allereerst op de vraag van mevrouw Hoogendoorn (CU). GS zien geen
één-op-één verband tussen enerzijds de aarzelingen bij een aantal gemeenten om mee te gaan
met deze begroting en anderzijds de behoefte aan de verminderde hoeveelheid controles bij
615 bedrijven. Dat geluid proefde hij enigszins uit en las hij ook terug in het onderzoek van Investico.
Het college ziet wél de aarzeling om bij te dragen aan de drie impulsen, puur financieel ingegeven.
Het raakt ook niet de kerntaken direct vanuit de Omgevingsdienst (VTH). De voorbeelden uit het
rapport-Van Aartsen zijn afkomstig uit andere provincies met kleine micro-omgevingsdiensten,
nagenoeg administratieve organisaties. Daarvan is geen sprake in Noord-Holland. Hier aan tafel
620 wordt de meerwaarde ingezien van de stelling. De heer Roosendaal heeft gelijk dat de partijen het
met elkaar moeten realiseren. De provincie heeft nadrukkelijk geagendeerd, ongeacht de
besluitvorming van het Algemeen Bestuur, dat met de deelnemende partijen het gesprek wordt
aangegaan over de betekenis van het eigenaarschap, ook in de duurzame ontwikkeling van de OD.
Er is reden om dat gesprek aan te gaan. Het is niet voor niets dat de heer Van Aartsen in zijn
625 rapport de duurzame financiering van de Omgevingsdiensten beschouwt als "kwetsbaar" en als
"aandachtspunt". Dat is ook de reden dat collega Olthof het gesprek hierover voert met het Rijk.
Wat betekent het rapport-Van Aartsen nu voor de Omgevingsdiensten?

Tegelijkertijd wil je niet in een gat springen dat door toedoen van de gemeenten ontstaat. Wat
630 levert die pilot nu precies op? Het antwoord hierop komt overeen met dat op de vraag van mevrouw

635 Koning–Hoeve (CDA). De OD NHN is een van de Omgevingsdiensten die er nog geen gebruik van maken van data–analyses. Bij meerdere Omgevingsdiensten wordt de meerwaarde ervan ingezien, daar het hen in staat stelt om sneller met rapportages te komen of sneller antwoord op vragen te geven. Het kan behulpzaam zijn om in het geval van natuur en stikstof, waarbij de informatie
vanuit verschillende bronnen en kanalen komt, tot analyses te komen en op basis daarvan
voorstellen voor aanpak te doen (gebiedsgericht, gericht op bedrijven e.d.). Het begint echter met
toestemming om hier een pilot te gaan ontwikkelen. Vervolgens gaat de provincie met de OD aan
de slag om de pilot vorm te geven. De eerste stap betreft een plan van aanpak om het met elkaar
uit te diepen.

640 Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt wanneer de volgende vergadering van het Algemeen Bestuur plaatsvindt.

Gedeputeerde **Stigter** meent dat deze volgende week zal plaatsvinden.

645 De **voorzitter** stelt voor om de zienswijze als hamerstuk door te geleiden naar PS. Dit kan op instemming van de commissieleden rekenen.

650 4.b Omgevingsdienst IJmond, begrotingswijziging 2022

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

655 Mevrouw **De Koning–Hoeve** (CDA) merkt op dat haar fractie akkoord gaat om geen zienswijze in te dienen.

660 Mevrouw **De Groot** (SP) wil geen zienswijze indienen, maar zij heeft nog wel een vraag. In het vorige stuk ten aanzien van de OD NHN wordt voorgesteld om een paar data–analisten en enkele stagiairs aan te stellen. Zou de OD IJmond daar ook mee geholpen zijn? In de Zaanstreek zijn vier cacao–fabrieken gevestigd; twee van Cargill en twee van OLAM. Thans blijkt dat één fabriek van Cargill veel te veel stikstof uitstoot. De andere fabriek van Cargill ligt in Wormerland (OD IJmond). Heeft de OD IJmond niet ook meer menskracht nodig om de boel daar te controleren?

665 De heer **Roosendaal** (VVD) begrijpt dat in de begrotingswijziging 2022 ruim een ton voor VTH+–taken is gereserveerd. Wellicht kan de gedeputeerde nog wel een nadere toelichting geven over de kleine vijf ton die bij de provincie in rekening wordt gebracht als gevolg van het uitstel van de Omgevingswet. En wellicht kan hij ook een vooruitblik geven naar het moment waarop deze permanent ingaat. Hoe verhoudt een ander zich tot de manier waarop het tot nu toe werd gedaan.
670 Krijgt de provincie daar dan extra geld voor of niet?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat zijn fractie kan instemmen met voorliggend besluit.

675 De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA)

Gedeputeerde Olthof komt allereerst op de vraag van mevrouw De Groot (SP) over meer menskracht. Zij maakt deze gelijk heel breed in relatie tot de VTH-taken bij de cacaofabrieken. Bij de OD IJmond is er op dit moment geen sprake van een discussie over menskracht of van
680 onderbezetting. Naar aanleiding van de situatie bij Cargill en wellicht ook andere cacaofabrieken zal het gesprek ongetwijfeld gaan plaatsvinden. Het onderwerp ligt thans echter niet voor bij de begrotingswijziging. Gedeputeerde kan de vraag derhalve niet beantwoorden, omdat het thans niet aan de orde is.

685 Statenlid **Kostic** (PvdD) zou de vraag alsnog via gedeputeerde Olthof aan de OD IJmond willen stellen. Is gedeputeerde bereid om dit te doen en hierover terugkoppeling te geven aan PS?

690 Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich aan bij het verzoek van Statenlid Kostic (PvdD).

Gedeputeerde **Olthof** (PvdA) heeft er geen enkele moeite mee om tijdens de eerstvolgende bestuursvergadering aan de orde te stellen hoe het staat met de bezetting. Hij **zegt derhalve toe om dit te doen.**

695 Naar aanleiding van de vraag van de heer Roosendaal (VVD) over de kosten voor de bodemtaken wil gedeputeerde twee zaken opmerken. Bij de oorspronkelijke begroting 2022 ging men ervan uit dat de bodemtaken op 1 januari a.s. zouden overgaan naar de gemeenten. In de loop van dit jaar werd echter bekend dat de Omgevingswet pas per 1 juli 2022 ingaat. Het bedrag dat de provincie jaarlijks betaalt, werd de andere kant op verrekend. Op het moment dat de Omgevingswet ingaat,
700 moet het bedrag alsnog betaald moet worden en wordt een en ander dus weer gecorrigeerd.

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt of er geen verrekening plaatsvindt met bijdragen die de provincie van het Rijk ontvangt. Indien de Omgevingswet nog langer wordt uitgesteld, moet de provincie het dan blijven betalen? En wordt de provincie op het moment dat zij niet
705 langer betaalt, gekort op een of andere Rijksbijdrage? Hoe werkt dat precies?

Gedeputeerde **Olthof** merkt wat betreft de langere termijn het volgende op. De provincies krijgen jaarlijks vanuit het Rijk een X bedrag voor de bodemtaken. Thans is een discussie gaande over de financiering van de bodemtaken als de Omgevingswet ingaat en de bodemtaken voor een groot
710 deel worden overgedragen naar de gemeenten. Hoe gaat die financiering dan lopen? Gedeputeerde wil de Staten daar op een later moment graag over bijpraten. Daar is het laatste woord nog niet over gezegd. Gedeputeerde zit ook als vertegenwoordiger van het IPO aan tafel. Eind november vindt een Bestuurlijk Overleg plaats met de staatssecretaris teneinde over de financiering van de bodemtaken te spreken.

715 De **voorzitter** noteert de door gedeputeerde gedane toezegging alsmede de aankondiging dat hij later komt te spreken over de financiering van de bodemtaken.

De voorzitter beluisterde dat iedere fractie akkoord was om geen zienswijze in te dienen. Voorts is er geen behoefte aan een tweede termijn. **De voorzitter concludeert op basis hiervan dat het als
720 hamerstuk naar de eerstvolgende PS-vergadering kan worden doorgeleid.**

5. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHH en OFGV)

Er zijn geen rondvragen voor de portefeuille van gedeputeerde Stigter.

6. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu (6a en 6b worden gevoegd behandeld)

- 725 Het CDA deed het voorstel om de beantwoording van gedeputeerde Rommel van de specifieke rondvraag inzake ammoniak (agendapunt 14) te betrekken bij de behandeling van de geurbesluiten. Om dit mogelijk te maken gaat de **voorzitter** eerst over tot een korte schorsing.

Schorsing van 13.38 tot 13.42 uur

730

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft als eerste het woord aan mevrouw Koning-Hoeve (CDA) om haar rondvraag kort toe te lichten.

- 735 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat zij op woensdag 17 november via een uitzending van KRO-NCRV informatie vernam over de ammoniakuitstoot van de cacaofabriek Aurora in Zaandam. Deze fabriek blijkt een uitstoot te hebben van 59 ton per jaar, terwijl deze emissie niet geregistreerd was. Het CDA heeft hierover een aantal vragen:

- Heeft gedeputeerde dit nieuws ook vernomen?
- Heeft deze fabriek een geldige NB-vergunning?
- 740 – Op welke N2000-gebieden heeft de uitstoot invloed?
- Wat betekent dit voor de gebiedsprocessen rond die N2000-gebieden? Worden sommige sectoren nu onterecht te zwaar aangepakt in de gebiedsprocessen? Wordt dit aangepast?
- Zijn er meer cacaofabrieken waarvan de stikstofuitstoot tot op heden niet is meegerekend? En zo ja, welke actie gaat gedeputeerde ondernemen om de uitstoot goed in beeld te krijgen?

- 745 Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

- Gedeputeerde Rommel heeft de betreffende uitzending van KRO-NCRV niet gezien. Zij heeft echter wel Spraakmakers beluisterd, waar mevrouw De Groot (SP) ook bij aanwezig was. Naast het CDA heeft ook de SP vragen ingediend. Het is hierna aan de SP om te bepalen of zij die vragen in stand houdt.
- 750 – De beschikking van het bedrijf dateert uit 1990 (op basis van de Hinderwet). Daarin blijkt dat de inrichting op de referentiedatum (1994) vergund was. De referentiewaarde wordt bepaald door de emissiewaarde, de NO_x en de NH₃. In 2019 is het Activiteitenbesluit in werking getreden. De huidige activiteiten passen binnen deze emissie. Daarmee is Cargill Aurora niet vergunningplichtig in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Er is derhalve geen
- 755 overtreding op de Wnb geconstateerd.
- De uitstoot heeft vooral invloed op Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en 't Twiske (IVOT), alsmede op Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder, Eilandspolder en Polder Westzaan. Daarnaast heeft de uitstoot in mindere mate nog invloed op een aantal andere gebieden in Noord-Holland en Nederland.
- 760 – Op de gebiedsprocessen heeft het geen invloed. Vanuit de provincie wordt een brede aanpak Schone Lucht Akkoord opgepakt.
- Voor zover GS bekend zijn er naast OLAM en Cargill geen andere cacaofabrieken die een verplichting om emissies te melden. Deze worden bij schatting wel meegenomen bij de berekeningen van AERIUS.

765 Noord-Holland kent een provinciale regietafel stikstof voor de haven- en industrietafel. Daar wordt
ook besproken wat er mogelijk is wat betreft de stikstofuitstoot. Met verschillende tafels wordt de
informatie verkregen. Omdat het ook om OLAM gaat, wil gedeputeerde Rommel toch even
meegeven dat de maximale jaarvracht ammoniak 502.000 kilogram betreft. In juni 2021 is dat
770 verlaagd naar 80.764 kilogram per jaar. Door middel van reinigingstechnieken is er al een enorme
verlaging doorgezet. Dit staat overigens ook in de beantwoording van de Statenvragen 8-2021 van
de Partij voor de Dieren.

De **voorzitter** geeft aan dat de SP hierover ook een aantal schriftelijke vragen heeft gesteld, die
later beantwoord zullen worden. Zij zal mevrouw De Groot (SP) hiertoe dadelijk nog even het woord
775 geven.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft nog een aanvullende vraag. Op de vraag over de
gebiedsproces antwoordde gedeputeerde Rommel dat het geen invloed heeft. Maar hoe kan dat
nou? 60 ton ammoniak betreft namelijk ongeveer 60 agrarische bedrijven. In de gebiedsprocessen
780 wordt bekeken wat de bronnen zijn en wie moet reduceren. Dit betreft natuurlijk ook ammoniak
van zee en ammoniak uit het buitenland. Maar nu zijn de bronnen anders. Hoe kan het dan geen
invloed hebben op de gebiedsprocessen? De doelstellingen, namelijk dat iedereen moet reduceren
en op welke wijze dat moet geschieden, wordt daar immers besproken. Dan moet dit toch worden
meegenomen?

785 Gedeputeerde **Rommel** (VVD) geeft aan dat het daarmee niet van invloed is op de
gebiedsprocessen. In de gebiedsprocessen worden alle sectoren meegenomen. Er zijn verschillende
tafels. In de gebieden zelf wordt met de bedrijven besproken. PS hebben de doelen vastgesteld die
gahaald moeten worden, zoals 40% reductie in 2025. Dit betekent dat ook de industrie hieraan zal
790 moeten bijdragen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wijst erop dat bij de gebiedsprocessen staatjes van de bronnen
zitten. De percentages daarin zouden dan toch wel op z'n minst moeten veranderen?

795 Gedeputeerde **Rommel** (VVD) neemt als voorbeeld het gebied Zuid-Kennemerland. De industrie
bedraagt daar 10%. De Staten hebben vastgesteld dat er 40% reductie moet plaatsvinden. 40% van
die 10% bedraagt derhalve 6% (van heel veel of heel weinig).

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat het natuurlijk gaat om de staatjes van de bronnen. De
800 bronnen veranderen door onderhavig inzicht.

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) begrijpt de vraag van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) niet volledig. Er
is een vergunning. Alle sectoren in welk gebied dan ook moeten hun stikstofuitstoot reduceren.
Dan verandert het staatje toch niet? PS hebben toch vastgesteld hoeveel er gereduceerd moet
805 worden?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) meent dat omdat de uitstoot van de cacaofabriek tot op heden niet
was meegenomen en deze nu wel duidelijk is, het percentage dat van de industrie afkomstig is
hiermee gaat toenemen.

810

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) antwoordt dat de deductie wel is meegenomen in de AERIUS-berekening. Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) bedoelt echter dat het niet in de milieujaarrekening is meegenomen.

815 Mevrouw **De Groot** (SP) wil haar schriftelijke vragen uiteraard graag beantwoord zien. Deze gaan immers veel verder dan waar thans over wordt gesproken. Zij wijst in dit kader nog even op de cacaofabriek in de Zaanstreek. Inmiddels is bekend hoeveel Olam moet reduceren. Overigens is dat nog te weinig om een natuurvergunning te kunnen krijgen. Thans is Cargill aan de beurt. Ook dit bedrijf beschikt nog over een oude vergunning op basis van de Hinderwet. In Wormerland zitten er
820 voorts nog twee vestigingen, één van Cargill en één van Olam. Kunnen deze ook gelijk besproken worden? Hoeveel zouden deze moeten reduceren? Het is mevrouw De Groot bekend dat Olam geen biomassacentrale mag bouwen voor de cacaodoppen, omdat het daarvoor geen SDE++-subsidie kan krijgen? Dit betreft echter een ander discussiepunt.

825 Gedeputeerde **Rommel** (VVD) zal **deze vraag van mevrouw De Groot (SP) schriftelijk beantwoorden.** Olam wil heel graag die laatste 16% reduceren. Er is echter nog sprake van een uitdaging met het energienetwerk.

De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording. Hij maakt zich echter
830 enige zorgen. Gedeputeerde geeft aan dat er geen vergunning is op grond van de Wet natuurbescherming, maar op grond van de Hinderwet. Dit klinkt alsof er sprake is van een soort carte blanche uit een tijd waarin stikstof niet zo schadelijk werd bevonden. Is het dan niet veel beter dat de provincie alle vergunningen die onder het oude stelsel zijn afgegeven, gaat herzien, en dat ze ervoor zorgt dat er een actuele, scherpe vergunning voor dit soort industrieën is, zoals
835 dat nu ook voor Tata Steel gebeurt?

Gedeputeerde Rommel zegt dat de stikstofuitstoot wel als schatting is opgenomen in de AERIUS-berekeningen. Hoe kan deze echt goed zijn als de emissieregistratie jarenlang niet gebeurd is?

840 Gedeputeerde **Rommel** (VVD) antwoordt ten aanzien van de laatste, zeer technische vraag dat zij niet gezegd heeft dat het een schatting betreft. Zij gaf aan dat het in de AERIUS-berekening is meegenomen. De wijze waarop dit plaatsvindt, is heel ingewikkeld. **Gedeputeerde zal hier derhalve schriftelijk op terugkomen. Dit geldt eveneens voor de vraag hoe wordt omgegaan met vergunningen die gebaseerd zijn op de Hinderwet.** Iets wat vergund is, kan lastig worden teruggenomen.

845

De **voorzitter** stelt vast dat de informatie met betrekking tot de Geur-ontwerpbesluiten is opgehaald. Zij bedankt gedeputeerde Rommel voor het intermezzo en gaat over tot de inhoudelijke behandeling van agendapunten 6.a. en 6.b, die gevoegd behandeld worden.

850 **6.a Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 16 november 2021**
6.b Geur – Ontwerpbesluiten I en II Tata Steel

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

855 *Eerste termijn*

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt GS voor de informatie en heeft een vraag naar aanleiding van de brief van het ministerie van IenW. Gaat het de gedeputeerde lukken om samen met het ministerie van IenW een plan van aanpak te maken, dat vóór 1 december a.s. naar de Kamer gaat?

860 Dat wordt hierin namelijk beloofd. Het gaat dan om het plan van aanpak voor het verbeteren van de leefomgeving en de gezondheid van de inwoners van het IJmondgebied. Als het plan er is, kan het dan ook naar PS worden gezonden?

Mevrouw **De Groot** (SP) wil wat betreft de brief aansluiten bij mevrouw Koning-Hoeve (CDA). Over de geurkwestie heeft de SP twee technische vragen ingediend:

865

- Wat zijn tot dusver de gemeten en berekende effecten van H₂S en SO₂ in de uitstoot van Tata Steel op de omringende natuur en de gezondheid van de omwonenden?
 - Wat zijn, na installatie en ingebruikname van de rookgascondensatie, de verwachte berekende verbeteringen die zullen optreden in de omringende natuur en de gezondheid van de
- 870 omwonenden?

Hierop is nog geen bevredigend antwoord op ontvangen. Mevrouw De Groot meent dat dit alsnog zou moeten volgen. Voorts vraagt zij hoe zeker het is dat het voornemen om iets aan de geuroverlast door Tata te doen, kan worden uitgevoerd. Is er een mogelijkheid dat de juristen van Tata Steel zich hiertegen gaan verzetten?

875

De heer **Klein** (CU) wil graag beginnen met een aantal vragen over het toezicht en de handhaving bij de cacaofabriek Aurora. Het is heel bijzonder om te lezen dat de uitstoot jarenlang niet is geregistreerd. De ChristenUnie was enigszins geschokt over dit bericht. Hoe heeft dit kunnen gebeuren? In het nieuwsbericht staat dat steekproefsgewijs de jaarverslagen werden gecontroleerd.

880 Dat is toch onbestaanbaar in geval van een van de grootste ammoniakuitstoters van Nederland? De heer Klein hoort hier graag een toelichting op van de gedeputeerde. Voorts vraagt hij of gedeputeerde kan garanderen dat er geen andere bedrijven zijn waarvan de uitstoot niet geregistreerd wordt? Hoe kan dit worden voorkomen? Hoe gaan GS de OD hierin aansturen?

885 De heer Klein bedankt GS voor de update over Tata Steel. De ChristenUnie is blij met de brief van de minister, die een gezamenlijk plan van aanpak met de provincie wil maken en daarin ook de rol van de provincie erkent en de punten die zij heeft aangedragen, meeneemt. In de brief wordt ook gesproken over een "concretisering van het transitiepad", die Tata heeft gestuurd aan de minister en in afschrift aan GS. De Staten hebben die brief nog niet ingezien. Zouden zij deze alsnog in

890 afschrift mogen ontvangen?

De ChristenUnie kan zich vinden in de aanscherping van de geurbesluiten. Ten slotte staan in de brief in toelichting op de andere VTH-taken een aantal blauwgedrukte woorden. Aangezien het een pdf-bestand betreft, werken deze links helaas niet. De heer Klein vraagt of daar in het vervolg

895 rekening mee gehouden kan worden.

Statenlid **Kostic** (PvdD) sluit zich volledig aan bij de woorden van de heer Klein (CU) wat betreft de cacaofabriek. De Partij voor de Dieren wil nogmaals het onderzoek van Investico aankaarten. Kunnen GS lessen hieruit trekken? Statenlid Kostic is specifiek benieuwd naar de mening van GS

900 over waar de experts in het onderzoek op wijzen, namelijk dat dat OD's vaker de zwaarste sancties

moeten inzetten en dat recidives eigenlijk altijd direct bestraft moeten worden. Is dat ook de inzet vanuit GS?

In de brief van de staatssecretaris Infrastructuur en Waterstaat over Tata Steel staat:

905 *"De Tweede Kamer is het met u en mij eens dat er geen plaats is voor Tata Steel in de IJmond als het bedrijf de gezondheid van omwonenden niet kan waarborgen."* Dit is een belangrijke uitspraak en de kern van waar het om gaat. De vraag is alleen hoe lang GS en het Rijk Tata nog de tijd willen geven. Dat is de vraag waar burgers het antwoord op nodig hebben, maar dat ze niet krijgen. Er is weer geen enkele deadline gesteld.

910 Een van de zeven actielijnen die de staatssecretaris beschrijft, is onderzoek naar mogelijkheden om strengere normen te hanteren op nationaal niveau. Kunnen GS er bij het Rijk op aandringen dat ze gaan onderzoeken in hoeverre het mensenrecht op leven en gezondheid gebruikt kan worden om op korte termijn strenger bij Tata in te grijpen?

915 Op verzoek van de Partij voor de Dieren heeft de provincie de OD laten nagaan of het verzorgsbeginsel kan worden toegepast om sterker en sneller in te grijpen bij Tata Steel. Er wordt verwezen naar de Landsadvocaat, die daar wel mogelijkheden voor geeft. De OD adviseert echter om het verzorgsbeginsel niet toe te passen, omdat: *"... er genoeg andere wettelijke instrumentaria zijn om de leefomgeving van de IJmond gezonder te maken."*

GS hebben echter onlangs nog een brief naar het Rijk gestuurd waarin juist wordt aangegeven dat er onvoldoende wettelijke instrumentaria zijn. GS zeggen zelf: *"Verdere maatregelen dan wel het eerder sluiten van Kookfabriek 2 is voor de gezondheid en het milieu het beste. Wij kunnen dit niet dwingend opleggen. Wel zijn wij in overleg met het Rijk en met Tata Steel om te onderzoeken welke mogelijkheden er verder zijn en wat daarvoor nodig is."* Hoe rijmen GS dit met elkaar? Hebben we nu wel of niet genoeg instrumenten om de leefomgeving in de IJmond gezonder te maken?

930 Wat het geurbesluit bij Tata Steel betreft, meent de Partij voor de Dieren dat de provincie via de OD een BBT-conclusie had kunnen verlangen van Tata, en dus eerder had kunnen ingrijpen. Dat gebeurt echter pas als de burgers in opstand komen.

Er zijn drie fabrieken die momenteel de grenswaarde van het provinciale geurbeleid overschrijden.
935 En wat doet de provincie vervolgens? Zij geeft Tata de maximaal mogelijke termijn -- tien (!) jaar -- om weer aan de regels te voldoen. Menen GS dit nu serieus? Waarom moet dat tien jaar duren?

Gedeputeerde heeft uitgesproken een schoon Tata binnen vijf jaar te willen. Wat gaat de gedeputeerde doen om Tata sneller binnen die geurgrenzen te laten functioneren? Dit hele proces had al jaren eerder gestart kunnen worden, dus de provincie is de burgers een flinke inhaalslag verschuldigd.

Ten slotte heeft Statenlid Kostic nog een korte opmerking over het registreren van de geurhinder. Deze wordt pas geregistreerd als er binnen een tijdspanne van één uur minimaal tien unieke klachten binnenkomen. Zo wordt het burgers wel ontzettend moeilijk gemaakt om hun klachten erkend te krijgen.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) sluit zich wat de brief over de VTH-taken betreft aan bij de opmerking van de ChristenUnie, met name ten aanzien van de vraag of de OD's aangespoord kunnen worden om daar stevig op te gaan handhaven.

Met betrekking tot de geurbesluiten bij Tata acht D66 het positief dat die stap uiteindelijk gezet wordt. De partij is wel heel benieuwd hoe Tata hier uiteindelijk op gaat reageren en ook wanneer het echt effect zal hebben voor de omwonenden. Verwacht gedeputeerde dat Tata het gaat omarmen? Zo niet, wat is dan plan B vanuit de provincie om toch te zorgen dat de omwonenden op een zo kort mogelijke termijn minder last hebben van de geur?

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of D66 de gestelde periode van tien jaar om Tata te laten voldoen aan de geurwaarden snel genoeg vindt.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) meent dat tien jaar voor omwonenden heel lang is. Anderzijds zijn er natuurlijk ook wettelijke eisen waaraan men zich moet houden. D66 roept de provincie c.q. de gedeputeerde op om het wel zo snel mogelijk vorm te geven.

Statenlid **Kostic** (PvdD) wijst erop dat de provincie de wettelijke regels zelf bepaalt. Die tien jaar is de maximale periode die de provincie aan Tata kan geven, maar het kan dus eerder. Is D66 het met de Partij voor de Dieren eens dat als het eerder kan, de provincie hierop moet aansturen?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat haar fractie in dit huis veelvuldig heeft aangegeven dat zij vindt dat er in de IJmond plek is voor een duurzame staalfabriek die op goede manier omgaat met de omgeving. Als het kan, dan graag zo snel mogelijk. Tegelijkertijd moet men zich houden aan de termijnen die de democratische rechtsstaat heeft gesteld.

De heer **Roosendaal** (VVD) is het met de heer Klein (CU) eens ten aanzien van het toezicht op de cacao-fabriek. De Staten is verteld dat er risicogedreven toezicht wordt gehouden. Je zou dan toch volledig moeten weten op welke belangrijke stoffen je wilt handhaven en waar die stoffen vandaan komen? Dat er dan zo'n uitstoot wordt gemist van een van de grootste vervuilers, illustreert volgens de heer Roosendaal dat er in ieder geval behoefte is aan data-analisten. De volledigheid van de uitstoot in de provincie waarop je wilt handhaven, moet eerst in kaart worden gebracht alvorens je überhaupt begint over het feit dat je mensen nodig hebt om te handhaven. Anders is het einde sowieso zoek.

Wat Tata betreft is de VVD blij dat uit de briefwisseling met het ministerie blijkt dat er gezamenlijk wordt opgetrokken voor het behoud van de duurzame industrie in deze regio, maar vooral met het oog op de volksgezondheid. Die heldere lijn wordt aangehouden. Dat is ook merkbaar ten aanzien van een ander onderwerp dat in de stukken staat, te weten de geuroverlast in Amsterdam als gevolg van de olieterminals. Het criterium dat daar wordt gehanteerd, betreft de vraag of de volksgezondheid al dan niet in gevaar komt. Gelet op de ontwikkelingen rondom Tata verbaast het de heer Roosendaal derhalve wel een beetje dat het aantal klachten als leidend wordt genomen. De provincie voelt zich geroepen om te handhaven naarmate men beter organiseert en er meer klachten komen. De zorg om de volksgezondheid zou echter altijd het uitgangspunt moeten zijn.

Het komt op de heer Roosendaal enigszins over als zwalkend beleid naar aanleiding van de publieke opinie, terwijl de provincie nu juist zo goed bezig was om de volksgezondheid leidend te laten zijn en het beleid daarop te baseren. De heer Roosendaal verneemt graag de visie van de
995 gedeputeerde hierop.

Dit raakt aan het volgende. Als het geld moet worden geïnvesteerd in het verbeteren van de omstandigheden ten aanzien van de volksgezondheid, vraagt de heer Roosendaal zich af wat deze investeringen kosten versus andere investeringen. En hoe worden de effecten ervan tegen elkaar
1000 afgewogen? Is geur nu het grootste probleem of betreft dat de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)? Geur is vervelend en deze neemt gelukkig af; er worden al stappen in gezet. De heer Roosendaal heeft echter liever dat de miljoenen worden geïnvesteerd in zaken die direct de volksgezondheid verbeteren dan in zaken die de geuroverlast verminderen. Beide zijn belangrijk, maar in dit kader wil de heer Roosendaal de afweging kunnen maken. Hij wil dat het leidende
1005 principe van de volksgezondheid in alle beslissingen voorrang krijgt. Hoe staat de gedeputeerde daarin?

De heer **Leerink** (PvdA) sluit zich aan bij de reeds gestelde vragen over de cacaofabriek. Dergelijke berichten dragen niet bij aan het creëren van draagvlak voor het beleid dat men met elkaar heeft
1010 ingezet. Er moeten derhalve goede antwoorden op komen. Dat is relevant voor de provincie alsmede voor het maatschappelijk debat.

Wat betreft geuroverlast door Tata passen de voorstellen in het patroon dat men de komende tijd overall wil aanscherpen. Als het overigens sneller kan, hoort de heer Leerink dat graag. De heer
1015 Leerink gaat niet zover dat hij zegt dat gezondheid voor geur gaat. Wat de Partij van de Arbeid betreft is een gezonde leefomgeving belangrijk. Daar hoort geur ook bij. Hij hoort graag waarom voor vermelde termijnen gekozen is. Voor het overige vindt de Partij van de Arbeid het in het geheel van aanscherpingen van vergunningen een logische, passende stap.

Wat betreft de brief van het ministerie en andere zaken kan de gedeputeerde de Staten wellicht even meenemen. Het is nu ongeveer anderhalve maand nadat er weer een wolk overkwam met onder meer het RIVM-rapport, Tata dat is gaan schuiven en het Kamerdebat. Er daalt dan van alles
1020 neer in brieven en goede intenties. Wat is na een week of vier, vijf of zes het uitlekgewicht? Waar staat men nu? Welke concrete stappen worden de komende tijd verwacht?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) meent dat uit de brief kan worden opgemaakt dat met de twee ontwerpbesluiten ten aanzien van de geur in de IJmond, een flinke vermindering in de pijn zit, hetgeen natuurlijk mooi is. De toepassing van een rookgascondensatie moet uiterlijk 1 september 2023 zijn gerealiseerd en uiteindelijke realisatie van de "geen ernstige geurhinder" stapsgewijs
1030 binnen tien jaar. Op dit punt heeft Statenlid Kostic (PVV) aardig wat gras voor de voeten weggemaaid en is het niet nodig om in herhalingen te vervallen.

Wat betreft het ammoniakverhaal stelde mevrouw Koning-Hoeve (CDA) de vraag of er met de verschillende uitstoters wel op gelijke wijze wordt omgegaan. De heer Van Tiggelen antwoordt
1035 ontkennend, omdat het AERIUS-model hierin niet voorziet. Agrarische uitstoot wordt tien keer zo zwaar aangerekend als industriële uitstoot. Dat enorme verschil zou 'm zitten in de hoogte van de

schoorstenen, wat natuurlijk onzin is. Ammoniak is immers lichter dan lucht. De wind gaat ermee aan de haal en het slaat pas neer wanneer het regent.

1040 Mevrouw Er (GL) merkt op dat ze zich wat betreft de cacaofabriek ook graag aansluit bij de vragen die reeds zijn gesteld door de ChristenUnie.

GroenLinks is erg blij met de brief van de ILT. De staatssecretaris geeft aan dat er op een aantal punten zal moeten worden samengewerkt met de provincie. Kan de gedeputeerde aangeven op
1045 welke manier de Staten op de hoogte gehouden kunnen worden van de samenwerking en de vorderingen daarop?

Wat betreft de geuruitstoot van Tata Steel vraagt GroenLinks zich net als de Partij voor de Dieren af waarom het tien jaar moet duren. Het zou juist zo mooi zijn als dat aanscherpingsinstrument zo
1050 snel mogelijk kan worden ingezet. Daarmee laat de provincie ook aan de burgers zien dat zij er heel hard mee bezig is. Dat gebeurt thans niet. Het lijkt nu juist alsof de provincie wat aardiger is voor Tata en zegt: weet je wat; hier heb je de maximale termijn; zorg dat het in die tijd opgelost is. De provincie zou ook kunnen zeggen: *"Dit kan echt niet; de burgers hebben er heel veel last van; we moeten dit zo snel mogelijk oplossen."*

1055 De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde loop de vragen langs.

1060 Allereerst het plan van aanpak en de samenwerking met het ministerie. Alle Statenleden hebben de reactie van het ministerie kunnen lezen. Op dit moment wordt er onderling goed en nauw samengewerkt. Ook bestuurlijk is er goed contact. Afgelopen vrijdag heeft gedeputeerde nog contact gehad met de staatssecretaris, onder meer over het plan van aanpak. Hier wordt thans druk
1065 aan geschreven. Dat gebeurt in samenspraak. Naar verwachting zal het plan van aanpak 1 december a.s. beschikbaar zijn. Gedeputeerde heeft met de staatssecretaris besproken of het mogelijk is dat zodra het naar de Kamer gaat, er ook een afschrift naar PS wordt gezonden. Daar zal dan waarschijnlijk ook de brief bij zitten, die gericht is aan IenW. Gedeputeerde hoopt dat deze gelijk met het plan van aanpak openbaar kan worden gemaakt. Hij zal dit overleggen. Dan zou het
1070 als totaalpakket op 1 december ook richting PS komen. **Gedeputeerde zal zorgen dat de Staten daar ook een afschrift van ontvangen.** Vervolgens zal er ongetwijfeld met elkaar nader over worden gesproken.

1075 Mevrouw De Groot (SP) heeft in haar technische vragen letterlijk aangegeven dat (het) geur(besluit) buiten beschouwing gelaten kan worden. GS hebben de vragen derhalve niet op die wijze beantwoord. Dat was overigens ook niet mogelijk geweest, omdat er dan aanvullend onderzoek naar de effecten benodigd zou zijn. De provincie wil zo veel mogelijk data hebben, maar zij moet wel realistisch blijven met het oog op de capaciteit. Ten aanzien hiervan beluistert gedeputeerde vaak de nodige zorgen. De provincie dient derhalve kritisch te zijn op het selecteren van de eigen
1080 onderzoeksvragen. Deze moeten daadwerkelijk iets toevoegen aan het door GS te voeren c.q. door PS te stellen beleid.

De provincie heeft twee geurbesluiten genomen. De concepten liggen nu ter zienswijze voor. D66 vroeg expliciet of gedeputeerde kan inschatten of Tata hierop zal reageren. Laatstgenoemde
1085 antwoordt ontkennend. Geurbesluit II zit voor een groot deel al besloten in de Roadmap. Hierin staat wat de ambitie van Tata is ten aanzien van de geurklachten. Partijen hebben uiteindelijk uitvoering te geven aan hun verantwoordelijkheden. Als Tata reageert, dan zou het kunnen zijn dat er op punten een rechtsgang nodig is. Gedeputeerde Olthof heeft met de Omgevingsdiensten ook besproken dat er niet altijd heel ruim binnen de lijntjes moet worden gekleurd. Als een rechter zegt
1090 dat Tata gelijk heeft, dan is er een duidelijke grens gesteld. Het conceptbesluit is door de Omgevingsdienst genomen. Thans wordt afgewacht welke zienswijzen hierop volgen.

De heer Roosendaal (VVD) informeerde naar het belang om te investeren in het terugdringen van de geuroverlast en wees op het feit dat het geld maar één keer uitgegeven kan worden.
1095 Gedeputeerde heeft hierover twee opmerkingen. Giftige stoffen zullen wellicht een veel grotere of andere impact hebben, maar de GGD heeft gesteld dat ook geur wel degelijk impact heeft op de gezondheid van mensen. Het grootste deel van de klachten in het afgelopen jaar gaat over geur. Het is niet aan de provincie om de (financiële) afweging te maken of een bedrijf het al dan niet kan betalen. Er is afgesproken dat de provincie uiteindelijk scherper gaat vergunnen en de vergunning
1100 waar nodig gaat verscherpen. Gedeputeerde vindt het dan ingewikkeld als de provincie een financiële afweging moet gaan maken of zij de ene of de andere maatregel gaat opleggen. Uiteindelijk moeten de best beschikbare technieken (BBT) worden toegepast. Dat is volgens gedeputeerde ook hetgeen wordt voorgesteld.

1105 De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt wat het toetsingskader is, anders dan de klachten die worden ontvangen. Want als er in Amsterdam klachten over olieterminals binnenkomen, worden deze afgedaan als "*niet schadelijk voor de volksgezondheid*". In geval van Tata wordt het dergelijke klachten echter wél afgedaan als "*schadelijk voor de volksgezondheid*". Is dat het afwegingskader om de olieterminals niet aan te pakken en Tata wél? Hoe moet
1110 aan de burgers worden uitgelegd dat zij in geval van klachten op een eenduidige manier worden behandeld? Drie jaar geleden gaf de provincie aan dat er niet op geur behoefde te worden geïnvesteerd. Thans beluistert de heer Roosendaal dat de vermeerderde geuroverlast enkel is af te leiden op basis van het toegenomen aantal ontvangen klachten. Maar is er nu meer of juist minder geurverspreiding? Of draait het hoofdzakelijk om de
1115 mogelijkheid om aan de hand van veel klachten mogelijk is een bedrijf te dwingen tot het treffen van maatregelen? Dit wordt niet helder uit de ingediende stukken. Voorts is niet duidelijk of burgers op gelijke wijze worden behandeld.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat geurervaring deels subjectief is. Hij woont zelf in de Zaanstreek.
1120 De een meent dat cacao stinkt en de ander meent dat het gewoon ruikt. Wat heel bepalend is, is de vraag of de BBT wel worden toegepast om uiteindelijk de geuroverlast terug te dringen. Gedeputeerde heeft de casus van de olieterminals bij de hand. In dezen (Tata) heeft men moeten constateren dat er BBT beschikbaar zijn die uiteindelijk zullen zorgen voor een verdere terugdringing van de geuroverlast.

1125 Men kan weliswaar blijven terugkijken op wat er de afgelopen periode niet is gebeurd. Het afgelopen anderhalf jaar is echter met elkaar een heel duidelijke koers ingezet. Waar mogelijk zal er scherper worden vergund. Uiteindelijk zal er ook een beter toezicht en een betere handhaving

1130 worden toegepast. In het programma Tata Steel staat overigens letterlijk dat het geurbesluit zal worden aangepast. Dit is ook door de Rekenkamer neergezet. Met andere woorden, het kan geen verrassing zijn. In het verleden zou de provincie hooguit een andere afweging hebben gemaakt, wellicht in de lijn van de vraag van de heer Roosendaal of een en ander wel in verhouding staat tot de investering. Thans mag echter van de provincie verwacht worden dat zij de vergunningen aanpast op grond van de BBT. Geur is een belangrijke bron van hinder en heeft ook voor de
1135 gezondheid een negatieve impact.

De ChristenUnie stelde meerdere vragen over het toezicht en de handhaving bij cacaofabrieken. Gedeputeerde geeft een antwoord dat wellicht als "flauw" bestempeld kan worden, namelijk dat de provincie hier niet over gaat. In geval van natuurbeschermingsvergunningen is de provincie
1140 bevoegd; dit is echter niet het geval ten aanzien van de milieuvergunningen. De cacaofabriek in Zaandam valt onder de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) en de cacaofabriek valt onder de OD IJmond. Als sprake zou zijn van een Brzo-bedrijf, onder het bevoegd gezag van de provincie, zouden ze alle onder de OD NZKG vallen. Gedeputeerde vindt het niet aan hem om in dezen nu te reageren. Daarmee zou hij de wethouder voor de voeten kunnen lopen, die misschien
1145 ook dezelfde vraag zal krijgen. Gedeputeerde houdt zich derhalve even afzijdig van een inhoudelijke reactie vanuit de provincie, omdat hij er niet over gaat. Hij hoopt dat de heer Klein (CU) dit begrijpt.

De vraag over de "*concretisering van het transitiepad*" heeft gedeputeerde reeds beantwoord. Deze
1150 brief van Tata zal tezamen met het plan van aanpak in afschrift naar PS worden gestuurd.

De Partij voor de Dieren heeft een heel aantal vragen gesteld. Allereerst komt gedeputeerde Olthof op het onderzoek van Investico. Er is sprake van een aantal ontwikkelingen. Zo is er een maatschappelijke discussie gaande over de uitstoot, de milieucontouren en de
1155 gezondheidseffecten van allerlei bedrijven. Er wordt steeds meer gevraagd. Anderzijds kijken gemeenten kritisch naar de financiële bijdragen aan Omgevingsdiensten. Gedeputeerde vindt dit een zorgelijke ontwikkeling. Hij refereert in dit kader ook aan de kwestie met de trainees. Het wordt ingewikkeld als de provincie op een gegeven moment op allerlei terreinen de gaten van de gemeenten moet gaan dichtlopen. In dat geval moet de fundamentele discussie met het Rijk
1160 worden gevoerd of er vanuit het Rijk, als stelselverantwoordelijke, wel voldoende middelen ter beschikking worden gesteld om de Omgevingsdiensten hun werk goed te laten doen. Dit geldt ook ten aanzien van de bodemtaken. Het kan niet zo zijn dat het Rijk van mening is dat de bodemtaken gedecentraliseerd moeten worden naar de gemeenten, maar dat de provincie financieel verantwoordelijk blijft. Het wordt dan wel heel erg ingewikkeld. Gedeputeerde deelt de zorg over
1165 het in stand houden van; de kwaliteit en ook de kwantiteit van de Omgevingsdiensten. Hij is echter absoluut terughoudend als de Staten aan het college gaan vragen om de gaten van de gemeenten dicht te lopen. Dat is geen verwijt aan het adres van de gemeenten, maar er moet wel een zuivere stelseldiscussie worden gevoerd. Zijn er voldoende middelen beschikbaar om de taken goed uit te kunnen voeren?

1170 De Partij voor de Dieren vroeg voorts naar de inzet van zwaardere sancties. Gedeputeerde meent dat de provincie en de Omgevingsdiensten daar echt wel bovenop zitten. Daar waar het kan en moet, wordt er zwaarder gestraft. Tegelijkertijd kent Nederland een stelsel waarbij een bedrijf zelf uiteindelijk ook verantwoordelijk is voor het aanleveren van de informatie. Dit geldt ook ten

- 1175 aanzien van de cacaofabrieken. Een en ander berust ook voor een groot deel op vertrouwen. Jaarlijks moeten de uitstootgegevens worden aangeleverd. Als men vindt dat het anders moet, dan moet er een andere discussie worden gevoerd, te weten over de eventuele invoering van een ander stelsel. Gedeputeerde wijst in dit kader wel op de consequenties. De provincie zal alsdan op de stoel van een bedrijf moeten gaan zitten en uitzoeken wat er werkelijk wordt uitgestoten.
- 1180 Gedeputeerde meent dat er, ook onder maatschappelijke druk, steeds kritischer wordt gekeken naar de bedrijfsvoering, het milieubeleid en het gezondheidsbeleid van bedrijven. Daarin zitten hiaten. Gelet op de kennis die de provincie inmiddels heeft vergaard en het feit dat zij er steeds meer bovenop zit, moet men constateren dat de milieuwetgeving en de gezondheidkundige waarden niet meer zo goed op elkaar aansluiten.
- 1185 Gedeputeerde wijst erop dat de mogelijkheden ten aanzien van Tata nog niet volledig zijn uitgeput. De provincie heeft maatregelen bij de pelletfabriek opgelegd, er is een geurbesluit genomen et cetera. De normen zullen echter op een aantal vlakken moeten worden aangescherpt c.q. aangevuld. Dat kan een bedrijf niet worden aangerekend, maar vraagt wel van de overheid om met
- 1190 duidelijker en soms strengere regels te komen. Als uiteindelijk blijkt dat op basis van de gestelde normen er niet langer maatregelen aan het bedrijf kunnen worden opgelegd, ontstaat een andere situatie. Op dit moment is de provincie echter druk bezig met het toepassen van scherper vergunnen. Op basis daarvan meent de Omgevingsdienst dat een beroep op het voorzorgsbeginsel een onhaalbare zaak is.
- 1195
- Mevrouw **Jellema** (PvdA) is geen woordvoerder, maar vraagt of het desalniettemin is toegestaan is om een vraag te stellen.
- De **voorzitter** antwoordt ontkennend en staat het ook omwille van de tijd niet toe.
- 1200
- Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft nog steeds niet gehoord hoe gedeputeerde het met elkaar rijmt dat aan de ene kant gezegd wordt dat er voldoende wettelijke instrumentaria zijn, maar dat er aan andere kant wordt gezegd dat dit niet het geval is en dat de provincie bij het Rijk en Europa moet aankloppen. Een nog belangrijkere vraag luidt als volgt. GS, de OD
- 1205 en ook de Landsadvocaat zeggen min of meer dat als het pakket van ZZS, Roadmap et cetera uiteindelijk niet blijkt te werken, dat dan het voorzorgsbeginsel kan worden toegepast. Maar wanneer komt dat eindoordeel?
- Gedeputeerde **Olthof** meent dat dit een onmogelijke vraag is om te beantwoorden. Op basis van iets wat thans niet bekend is, kan niet gesteld worden wanneer dat moment zal komen. Er ligt een Programma Tata Steel, aangevuld met een Uitvoeringsagenda. Vanuit Europa en het Rijk is 2030 als belangrijk ijkmoment geformuleerd. De provincie heeft gezegd dat het sneller moet. Om die reden is een Uitvoeringsagenda voor de komende twee jaar neergelegd. Inmiddels zijn er redelijk veel aanvullende maatregelen getroffen en eist de provincie steeds meer van Tata. Onder druk van de
- 1215 Staten en de bewoners is er inmiddels een heel grote discussie over Groen Staal aan de gang. Statenlid Kostic kan niet zeggen dat er niets gebeurt. Dat uiteindelijk de opgelegde maatregelen, zoals het plaatsen van een filterinstallatie, drie jaar in beslag nemen, is een gegeven van fabrieken en industrieën van een dergelijke grote omvang. Uiteindelijk is het de taak van de overheid om altijd de volgende stap te zetten om het gezonder en schoner te krijgen. Met al het voortschrijdend
- 1220 inzicht en met alle beschikbare technieken zal dat nooit klaar zijn. Gedeputeerde geeft aan dat het

voorzorgsbeginsel thans in ieder geval nog niet kan worden toegepast.

1225 Statenlid **Kostic** (PvdD) vindt het wel heel belangrijk om een indicatie te krijgen. De OD zegt dat als er eenmaal geëvalueerd zal worden of de maatregelen hebben gewerkt, er pas gezegd kan worden of het voorzorgsbeginsel kan worden toegepast. Gedeputeerde moet toch een indicatie kunnen geven wanneer ernaar gekeken zal worden. Anders kan men het eeuwig voor zich uitschuiven en kan het voorzorgsbeginsel inderdaad nooit worden toegepast.

1230 Gedeputeerde **Olthof** meent dat dat een andere vraag betreft, namelijk wanneer de evaluatie plaatsvindt. Een onderdeel van het plan van aanpak is inderdaad dat ook de staatssecretaris in overleg met de provincie op korte termijn een aantal momenten zal inpassen om de eerste mogelijke effecten van de uitgevoerde maatregelen te bezien. Een aantal van deze maatregelen zal echter pas over een paar jaar effect hebben. Een en ander zal worden gemeten. Als vervolgens met
1235 elkaar wordt geconstateerd dat op grond van de BBT en al hetgeen met elkaar in werking is gesteld, er geen effect merkbaar is, dan zal met elkaar de discussie moeten worden gevoerd. Gedeputeerde kan Statenlid Kostic (PvdD) echter geen concrete datum geven. **Dat neemt niet weg dat vaker gemeten zal worden wat de voortgang is en of er een significante verbetering merkbaar is qua gezondheid van de mensen in de IJmond. Die toezegging wil gedeputeerde wél doen.**

1240 Statenlid Kostic (PvdD) vroeg waarom Tata de maximaal gestelde termijn van tien jaar heeft gekregen om aan de geurwaarden te voldoen. Voorts wees zij erop dat registratie pas plaatsvindt als er binnen een tijdspanne van één uur minimaal tien unieke klachten binnenkomen. Gedeputeerde geeft aan dat het een combinatie betreft van de aard van de klachten en van de
1245 eigen constatering van de inspectie ter plaatse. Klachten zijn uiteindelijk wel de aanleiding dat er gehandhaafd gaat worden. Waarom heeft Tata tien jaar de gelegenheid gekregen? Gedeputeerde wijst op het belang van een besluit dat ook houdbaar is bij de rechter. Daarbij moet je ook kijken naar jurisprudentie. Tien jaar is uiteindelijk een bewuste keuze geweest om in ieder geval een stevig besluit te kunnen nemen. Dit betekent echter absoluut niet dat een en ander dan pas over
1250 tien jaar klaar is. Er volgt immers een plan van aanpak. Jaarlijks wordt er gemeten en er zullen tussentijds stappen worden gezet. De deadline is over tien jaar, maar gedeputeerde verwacht de komende paar jaar al een significante verbetering, ook wat betreft de stankervaring in de IJmond.

Hoe verloopt nu de samenwerking met het ministerie? De brief is helder. Morgenmiddag zitten GS
1255 met Tata, de minister van EZ, de staatssecretaris van IenW en twee wethouders om de tafel om een aantal zaken te bespreken, waaronder de weg naar Groen Staal. Hoe snel is dat mogelijk en wie staat waarvoor aan de lat? Hoe gaan we ook zorgen dat het gebeurt? Ook zal de Roadmap worden besproken. Hoe kun je met elkaar een aantal zaken vastleggen en hoe kun je meten of de resultaten door Tata worden behaald? In de tussentijd is de Omgevingsdienst druk bezig om erop
1260 te schieten, om kritisch en scherp naar de vergunningen te kijken en om daar waar nodig te handhaven. Hierover heeft de OD overigens ook goed overleg met de ILT.

Is de provincie te lief voor Tata? Nee. Partijen hebben respect voor elkaar en zijn in gesprek met elkaar, maar zij doen ook wat nodig is. Waar het kan en moet, worden vergunningen aangescherpt.
1265 Tevens wordt getracht om met elkaar een aantal zaken voor elkaar te krijgen die de provincie niet kan afdwingen, maar waarvan Tata zelf aangeeft dat het dat uiteindelijk wel gaat uitvoeren.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en constateert dat er behoefte is aan korte termijn.

1270

Tweede termijn

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde Olthof voor diens toezegging dat het plan van aanpak alsmede de brief aan het ministerie van IenW aan PS zullen worden toegezonden. Zij heeft nog een vraag over de cacaofabriek. De uitstoot was niet geregistreerd, maar is wél vergund en meegenomen in AERIUS. Hoe is dat nu mogelijk? Mevrouw Koning-Hoeve gaat ervan uit dat de neerslag van stikstof als depositie in AERIUS was meegenomen, hetgeen ook logisch is. Alle depositie wordt immers bij elkaar opgeteld. De fabriek moet echter als bron toegevoegd worden. De herkomst van stikstof hiervan was immers niet meegenomen. Het CDA blijft zich hier zorgen over maken. Wil de gedeputeerde naar zijn collega's het signaal meenemen dat er echt naar gekeken moet worden? Mevrouw Koning-Hoeve meent immers dat het toch invloed heeft op de gebiedsprocessen.

De heer **Roosendaal** (VVD) is net als het CDA blij met het plan van aanpak ten aanzien van de (cacao)fabrieken. Hij komt refereert aan de inbreng van Statenlid Kostic (PvdD). De gedeputeerde geeft aan dat het stelsel gebaseerd is op vertrouwen. Een oude accountantswijsheid luidt: "*Vertrouwen is goed, maar controleren is beter.*" De heer Roosendaal wil als zijnde accountant niet voor de eigen beroepsgroep pleiten, maar het lijkt hem niet heel onredelijk om eens na te denken over een manier waarop in het stelsel wordt ingebouwd dat de kosten om de uitstoot te bewijzen niet automatisch bij de OD en dus de provincie terechtkomen. Je vraagt dan om een accountantsverklaring of een auditverklaring in brede zaken voor die zaken die vergunningplichtig zijn. Je vertrouwt dan niet alleen maar op wat het bedrijf zegt, maar laat dat ook door een derde controleren. De kosten voor een dergelijk onderzoek komen dan voor rekening van degene die de vergunning aanvraagt. Zo werkt het namelijk ook op een heel aantal andere terreinen. De heer Roosendaal noemt dit ook in het kader van de hele klimaatwetgeving. De Europese Unie gaat uit van "*meten is weten*", opdat men veel beter weet wat er allemaal wordt uitgestoten. De enige manier om daadwerkelijk te kunnen sturen, is dat de provincie echt weet dat hetgeen de bedrijven zeggen bij benadering klopt. De heer Roosendaal wil dit als overweging meegeven.

De heer Roosendaal is groot voorstander van het terugdringen van geuroverlast. Hier wordt ook naar verwezen in het Rekenkameronderzoek. Als de provincie een maatregel oplegt, zou het echter wel goed zijn om te weten wat deze betekent, wat deze kost en wat het gemeten effect is dat wordt verwacht. Eerst zal de provincie moeten vertrouwen op hetgeen Tata stelt. De heer Roosendaal neemt echter aan dat er altijd nog een contra-expertise kan worden uitgevoerd op het moment dat er twijfel heerst. Voor de discussie die hier met elkaar gevoerd wordt, zou het echter wel nuttig zijn om te weten of de middelen op de meest efficiënte manier worden ingezet om de volksgezondheid zo veel mogelijk te steunen.

Mevrouw **De Groot** (SP) weet dat de Omgevingsdienst NZKG een achterstand heeft in het controleren van vergunningen. Circa 26 grote bedrijven zijn de laatste tien jaar niet gecontroleerd. Enkele hiervan werken nog met heel oude vergunningen die waarschijnlijk niet meer actueel zijn. Je zou dus eigenlijk door heel Noord-Holland al die oude

1315 vergunningen eens moeten gaan bekijken. Als je die vergunningen allemaal actualiseert, weet je welke bedrijven niet meer kunnen voldoen omdat ze een oude vergunning hebben of niet meer willen voldoen omdat ze zo gelukkig zijn met hun oude vergunning. Mevrouw De Groot meent dat dat de meest noodzakelijk stap is om de boel weer op orde te krijgen, zowel bij de Omgevingsdiensten als voor de inwoners van Noord-Holland.

1320 De **voorzitter** gaat ervan uit dat de vraag luidt of de heer Roosendaal (VVD) dat met mevrouw De Groot (SP) eens is.

De heer **Roosendaal** (VVD) meent dat het begint met helder te hebben welke vergunningen er worden uitgegeven en of deze voldoen aan de best beschikbare technieken.

1325 De heer **Klein** (CU) is verrast te vernemen dat de cacaofabriek niet onder de provincie maar onder de gemeente valt. Hij begrijpt hierdoor de worsteling van gedeputeerde. Diezelfde Omgevingsdienst werkt echter ook voor de provincie. Kan gedeputeerde garanderen dat er geen evidente zaken over het hoofd worden gezien? De heer Klein maakt zich hier grote zorgen over. Misschien is het goed om hierin de suggestie van de heer Roosendaal (VVD) mee te nemen.

1330 Ten aanzien van Tata Steel merkte gedeputeerde op dat het hele pakket (plan van aanpak + brief) waarschijnlijk op 1 december a.s. aan PS wordt toegestuurd. De heer Klein meent dat een brief waarvan GS een afschrift krijgen, niet geheim kan zijn en sowieso ook beschikbaar moet zijn voor de Statenleden. Hij gaat er derhalve van uit dat deze erbij zal zitten en vraagt gedeputeerde om
1335 daarvoor zijn best te doen.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording in tweede termijn.

1340 Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde Olthof benadrukt nogmaals dat de brief niet geheim is, maar dat het niet aan GS is om deze naar PS te sturen alvorens de Kamer hem heeft ontvangen. De brief is immers gericht aan de staatssecretaris. Gedeputeerde zal zich er echter voor inspannen dat ook de Statenleden een afschrift ontvangen.

1345 De aanvullende vraag van de heer Klein (CU) zal hij doorgeleiden naar collega Rommel.

Richting de heer Roosendaal (VVD) merkt gedeputeerde op dat hij soms het gevoel heeft dat er bij elk emissiepunt in Noord-Holland een controleur dient te worden neergezet om erop toe te zien dat het wel goed gaat. Je zou dat dan eigenlijk 24/7 moeten doen, want je weet niet wanneer welke
1350 uitstoot plaatsvindt. Zo ziet het systeem in Nederland niet in elkaar. Er zit ook een vertrouwensbeginsel in. Een vergunningaanvrager komt met informatie en moet ervoor zorgen dat deze informatie op orde is. Hij dient dit grotendeels door geaccrediteerde bedrijven laten verrichten. Tata beschikt zelf over een aantal geaccrediteerde afdelingen. In andere gevallen moet de vergunningaanvrager een geaccrediteerd (extern) bedrijf voor inschakelen. Met andere woorden:
1355 wat de milieuvergunning betreft zit er derhalve al een accountantsbureau achter.

De heer **Roosendaal** (VVD) geeft aan dat hij het nu specifiek niet over Tata. Op dat vlak is hij immers volledig met gedeputeerde eens. Hij doelde vooral op Zaandam, en in bredere

1360 zin op de wijze waarop met uitstoot en controle wordt omgegaan zonder dat de OD's steeds verder behoeven te worden belast.

1365 Gedeputeerde **Olthof** wilde aangeven dat het vertrouwen in die zin niet vrijblijvend is. Er zit heel strakke regels achter. Dat neemt niet weg dat de Omgevingsdiensten de aangeleverde gegevens nog controleren op betrouwbaarheid. Zit er een bepaalde logica in hetgeen is ingevuld? Het is
1365 echter niet alleen een kwestie van vertrouwen; er zit een aantal andere zaken achter. Naast hetgeen op papier wordt gezet door de aanvrager, controleert de OD zelf ook de emissierapporten en verricht hij metingen.

1370 Naar aanleiding van het voorstel van mevrouw De Groot (SP) merkt gedeputeerde Olthof op dat het aan GS en PS is om keuzes te maken, hetgeen niet altijd gemakkelijk is. Stel dat ervoor gekozen om extra capaciteit in te zetten teneinde te toetsen of alle vergunningen van de bedrijven in Noord-Holland voldoen aan de BBT. Wat echter vandaag gecontroleerd is, kan over een jaar achterhaald zijn als weer nieuwe technieken beschikbaar zijn. De Omgevingsdiensten in Nederland zijn goed georganiseerd. Van Aartsen heeft aangegeven dat er ook wel wat beter kan, maar het is niet zo dat
1375 het een rommeltje is. Gedeputeerde wil ervoor waken dat wordt meegegaan in de beeldvorming dat bedrijven hun vergunningen niet op orde hebben. Daarmee wordt geen recht gedaan aan hetgeen de Omgevingsdiensten en bedrijven dagelijks doen.

1380 Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of gedeputeerde het met haar eens is dat het wel de bedoeling is dat elke tien jaar de vergunningen van alle bedrijven onder de loep worden genomen?

1385 Gedeputeerde **Olthof** meent dat dat ook afhangt van de bedrijven, van de uitstoot en van de stoffen waarmee het bedrijf werkt. Maar heeft mevrouw De Groot (SP) de indruk dat het bij de bedrijven waarvoor het noodzakelijk is, niet gebeurt?

 Mevrouw **De Groot** (SP) weet dat er een achterstand op is. Zij heeft echter geen aanleiding om te veronderstellen dat het nooit gebeurt.

1390 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en rondt het agendapunt af.

7. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu en OD NZKG en ODJ)

1395 Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Olthof.

De **voorzitter** gaat over tot een korte schorsing.

Schorsing van 14.54 uur tot 15.05 uur

1400 8. B-agenda Algemeen (Stigter, Olthof, Zaal, Rommel & Loggen)

8.a Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inz. Midterm review coalitieakkoord)

De **voorzitter** heropent de vergadering. Er kan gereflecteerd worden op de resultaten van de

afgelopen twee jaar en er kunnen aandachtspunten worden meegegeven over de focus voor het
1405 restant van de collegeperiode. Voorts kan worden gereflecteerd op de prioritering die meegegeven
moet worden, mede op basis van de voortgang van de Strategische Agenda.

De voorzitter licht het behandelvoorstel toe:

- De leden van de commissie kunnen met elkaar en met de gedeputeerden de midterm review
1410 van het coalitieakkoord waar het de portefeuilles en onderwerpen van de commissie aangaat
bespreken. Er kan gereflecteerd worden op de resultaten van de afgelopen twee jaar en er
kunnen aandachtspunten meegegeven worden aan het college over de focus voor het restant
van de collegeperiode en welke prioritering gegeven moet worden, mede op basis van de
voortgang van de Strategische Agenda.
- 1415 – In de eerste termijn ligt de focus op het benoemen van de eigen voorstellen voor
aandachtspunten en prioritering. Hierna krijgen GS het woord om hier kort op te reflecteren.
- In de tweede termijn wordt de Statenleden gevraagd in te gaan op de aandachtspunten en
prioritering van de andere fracties.
- 1420 – Na de tweede termijn zal de voorzitter proberen samenvattend te concluderen welke
aandachtspunten en prioritering vanuit de commissie aan GS worden meegegeven op basis van
de midterm review voor het vervolg van deze Statenperiode.

De voorzitter geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

1425 Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) bedankt GS voor de tussenevaluatie van het coalitieakkoord. De
uitdagingen waar de provincie op de diverse gebieden voor staat, worden helder weergegeven. Op
pagina 40 van de tussentijdse evaluatie staat de kop "Biodiversiteit en Natuurnetwerk Nederland".
Hier wordt als eerste de goedgevulde instrumentenkoffer van de provincie genoemd. Mevrouw
1430 Hoogendoorn denkt bij een "instrumentenkoffer" aan de koffer waarin haar zoon zijn waardevolle
trombone opbergt na een repetitie bij het harmonieorkest. De instrumentenkoffer van de provincie
doet haar in niets denken aan dat zachte, zwarte fluweel, maar aan een roestige gereedschapskist
die vol zit met hamers, tangen en zagen. Als je ze niet goed gebruikt, kun je je daar behoorlijk aan
bezeren, ook de provincie zelf. Het uiterste middel onteigening valt de ChristenUnie namelijk
1435 zwaar. Pas na het noemen van deze koffer wordt gesproken over "duurzaam agrarisch
natuurbeheer", waarbij de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van de NNN-waardige
kwaliteit. Deze volgorde had wat de ChristenUnie betreft anders moeten zijn.

Afgelopen donderdagavond was er een interessante expertmeeting, waaraan vele Statenleden
1440 hebben deelgenomen. Oud-directeur van Natuurmonumenten, Frans Evers, zei dat er destijds bij
het bepalen van de ecologische hoofdstructuur, de voorloper van de NNN, ook een roep was om
een landbouwkundige hoofdstructuur te realiseren. Dit was voor mevrouw Hoogendoorn een eye
opener. Dat had het hele proces waarschijnlijk een stuk gemakkelijker gemaakt. Er werd ook
gezegd dat je vanuit het veld gewoon hoort dat boeren willen weten waar zij aan toe. Dat lijkt de
1445 ChristenUnie voor de periode die nog voorligt de grootste uitdaging op dit gebied.

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het heel interessant om te horen wat de coalitiepartijen hierover te
vertellen hebben. Onlangs zijn de Algemene Beschouwingen geweest over alles wat er moet

1450 gebeuren, wat er gaat gebeuren en over wat men niet wil dat gebeurt. Om die reden laat de SP deze discussie even aan zich voorbijgaan.

1455 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wil de coalitiepartners en GS een aantal aandachtspunten meegeven. Zij komt allereerst op een algemeen punt. De coronacrisis laat langdurige sporen na bij ondernemers, musea, horeca, recreatiebedrijven et cetera. Ondersteuning binnen provinciale mogelijkheden moeten wat het CDA betreft optimaal benut worden. De economische pijlers van de provincie moeten gestut worden en blijven. Het valt op dat aangegeven wordt dat er sinds 2020 een Platform invasieve exoten opgericht zou zijn. Een Google-speurtocht levert echter niets op. Mevrouw Koning-Hoeve vraag hier derhalve aandacht voor.

1460 Wat betreft de realisatie van het NNN wil het CDA opnieuw herhalen dat de inzet van agrarisch natuurbeheer binnen het NNN zeer belangrijk is. Dat wordt een sleutel naar volledige realisatie. Het CDA roept GS verder op om te zorgen voor flexibiliteit in keuzen van doeltypen en voorschriften binnen het NNN. Waardevolle natuur is op verschillende manieren te realiseren. Flexibiliteit is belangrijk om beheer langjarig goed voor elkaar te krijgen.

1465 Wat betreft de stikstofstrategie hoopt het CDA binnenkort weer meer inzicht te krijgen in de voortgang van gebiedsprocessen en de manier waarop die aangevlogen worden. Het CDA is er nog niet gerust op dat dit gestroomlijnd loopt na de eerste collegetour. De partij is er ook niet gerust op dat alle bronnen goed in beeld zijn. Het CDA wil er opnieuw voor pleiten dat er niet eenzijdig gestuurd wordt op de KDW's.

1475 Een ander punt betreft de regionale veenweidestrategie. Ook dat is een zeer complex dossier dat de komende tijd aandacht vraagt. Op het Nationaal Congres Bodemdaling heeft het CDA de inzet van andere provincies gezien. De partij hoort derhalve graag meer over de inzet die de gedeputeerde van Noord-Holland voor ogen heeft in overleg met de bewoners. De grootste bodemdalingsproblemen doen zich voor in de steden. In de veenweidegebieden is maatwerk zeer belangrijk omdat de daling van de bodem zeer verschillend is per gebied en omdat er in sommige gebieden zelfs sprake is van een stijging, en omdat hogere grondwaterstanden haast niet mogelijk zijn wegens gebrek aan beschikbaarheid van zoet water. Meer informatie op dit dossier is absoluut nodig om de komende tijd ook daarop stappen te nemen.

1485 Het CDA maakt zich ernstige zorgen over de voortgang van het faunabeleid. Wekelijks verschijnt er een bericht dat bijvoorbeeld het aantal ganzen weer enorm is toegenomen en deze zeer veel schade aanrichten. Het CDA beveelt aan om ervoor te zorgen dat er meer inzet komt op goed flora- en faunabeheer en dat de komende periode het aantal ganzen drastisch zal afnemen. Laat het niet verder uit de hand lopen. De partij hoort graag of GS bereid zijn om deze aanbevelingen mee te nemen.

1490 Het CDA wil zich ook aansluiten bij het punt van de ChristenUnie wat betreft haar zorgen rond het Programma Biodiversiteit.

De heer **Zoon** (PvdD) vergelijkt de midterm review met de Titanic: mooie boot, goede muziek en lekker eten. Vaart men echter wel de goede kant op? De tussenevaluatie is geschreven door GS voor GS. De heer Zoon had eigenlijk verwacht dat de commissie Geheim, ook wel het

1495 coalitieoverleg, een tussenevaluatie zou schrijven. Zijn twee jaar geleden de juiste dingen bedacht? Had de coalitie dat gedaan, dan waren alle stoplichtjes op rood gegaan. De heer Zoon geeft twee voorbeelden uit de commissie NLG:

- De natuurramp is geen stap verbeterd. Er is geen voortgang in stikstof- en gifgebruik.
- 1500 Gebiedsgesprekken verlopen moeizaam en de provincie rolt van de ene ruzie in de andere. De mestuitspoeling wordt verwezen naar het waterschap en beleid hierop staat stil, hoewel 2027 nadert. De hoeveelheid biologische akkerbouw in Noord-Holland is zelfs afgenomen.
- Het is steeds meer bekend dat bedrijven als Tata en Schiphol een aanslag vormen op de mens, zowel qua geluid, fijnstof als giftige stoffen. Ondanks die wetenschap wordt er doorverwezen richting Rijk, gemeente, Europa of -- nog beter -- naar de bedrijven zelf. Het handhaven is lastig. Aanscherpen begint ergens in de toekomst.
- 1505

De Partij voor de Dieren vindt onderhavige evaluatie onzinnig. De review is gebaseerd op interne borstklopperij en heeft voor de partij verder weinig meerwaarde.

1510 De heer **De Wit** (VVD) constateert dat na de SP nu een tweede oppositiepartij fundamentele kritiek heeft op het stuk. Waarom ziet de Partij voor de Dieren het niet juist als een uitgelezen mogelijkheid om met de partijen in deze commissie een goed gesprek te voeren om voor de komende twee jaar nog richting mee te geven vanuit de punten die zij

1515 belangrijk vindt in relatie tot het coalitieakkoord?

De heer **Zoon** (PvdD) mag toch hopen dat de heer De Wit (VVD) weet welke punten de Partij voor de Dieren belangrijk vindt. Hij heeft net twee heel belangrijke punten genoemd, te weten dat er een aanpak moet worden gemaakt in de stikstof-/milieucrisis. Voorts moet gekeken worden naar een

1520 verbetering van de leefkwaliteit van mens, dier en milieu. Had de heer De Wit (VVD) nog meer richting willen hebben?

De heer **De Wit** (VVD) beaamt dat dat in zichzelf valide punten zijn. Waarom kiest de heer Zoon dan echter wel voor een toonzetting in de trant van: "*Ach, had ons de moeite bespaard. Dan hadden we een uurtje eerder naar huis gemogen.*" Deze past immers niet bij

1525 het belang van de punten die de heer Zoon (PvdD) aandraagt.

De heer **Zoon** (PvdD) geeft toe dat hij graag wil discussiëren over interne punten. De oppositiepartijen storen zich echter een beetje aan die mooie groene stoplichtjes die in het rapport staan, in de trant van: "*Alles gaat goed en de provincie gaat de goede kant op. Er zijn geen problemen te verwachten.*" Met het huidige beleid stevent de provincie echter af op een kloof. De

1530 heer Zoon ziet heus wel in dat men een goede kant op probeert te gaan, maar op dit moment is het slechts nog een papieren waarheid. De heer Zoon zou derhalve graag zien dat er in de praktijk echt iets concreets wordt bereikt.

1535 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) uit haar complimenten voor het leesbare en helder document. Het geeft een overzicht van de veelheid aan dossiers waaraan gewerkt wordt. Het maakt ook duidelijk waaraan de komende periode nog gewerkt moet worden om de ambities voor een gezonde, leefbare, groene en duurzame provincie te realiseren, waar haar inwoners prettig kunnen wonen en

1540 werken. Voor D66 is het van belang dat de provincie met onverminderde ambitie doorgaat. Het

document laat immers ook zien dat de CO₂-uitstoot en het energiegebruik in Noord-Holland hoog blijven en dat de biodiversiteit nog steeds onder druk staat. Bovendien blijkt dat ondernemingen onvoldoende investeren in energiebesparende maatregelen. In deze commissie heeft de D66-fractie daar vaker aandacht voor gevraagd. Ook nu roept zij de OD's weer op om met gerichte acties ondernemers stimuleren en te inspireren om aan deze taak te voldoen.

Voor D66 is het cruciaal dat de provincie blijft investeren in haar landschap, door de natuur en het cultuurlandschap te beschermen en te versterken. Het tegengaan van bodemdaling en het wegnemen van de negatieve gevolgen hiervan zijn voor D66 cruciaal. De provincie staat nog aan het begin. D66 kijkt uit naar concrete maatregelen van de Regionale Veenweidestrategie. Veel is nog onduidelijk, behalve dat er in deze periode met de gebiedsgerichte aanpak aan gewerkt moet worden. Dat is geen eenvoudig proces, zoals men heeft kunnen zien bij de uitwerking van de noodzakelijke transitie in de landbouw. Mevrouw Gonggrijp gaf het al aan in haar maiden speech: een schone en leefbare omgeving is onmisbaar voor de gezondheid en welvaart. Grenzen aan uitstoot zijn nodig om voor alle Nederlanders frisse lucht, schoon water, schone grond en een rustige nacht zonder lawaai te realiseren. Het zal de commissie dan ook niet verbazen dat gezondheid en milieu voor D66 onverminderd hoog op de agenda moeten blijven staan. De fractie vraagt daarbij speciale aandacht voor de waterkwaliteit en de provinciale rol hierin, alsmede voor de eisen die de Kaderrichtlijn Water, die met rasse schreden dichterbij komt, aan de provincie stelt.

De heer **De Wit** (VVD) begint met een welgemeend compliment op een heel concreet punt dat wat de VVD betreft de komende tijd de aandacht zal blijven houden. Steeds meer inwoners van Noord-Holland hebben behoefte aan recreatie dichtbij huis. De heer De Wit weet zeker dat de coronacrisis heeft geleerd dat het voor heel veel inwoners een heel belangrijk punt is in de provincie en dat zij een positieve rol heeft om zich daarin te onderscheiden. Dat komt in onderhevig stuk goed naar voren wat betreft de investeringen die worden gedaan bij de Westeinderscheg, waar de komende jaren nog een aantal zaken gerealiseerd zullen gaan worden.

De heer De Wit komt straks echter op een aantal andere zaken waarvan de VVD zegt: "*Als je daar in de praktijk wat kunt bereiken, kun je wellicht ook op een aantal andere punten wat meer.*" De heer De Wit heeft eerst nog een algemene opmerking over het stuk dat de VVD leest als een stuk dat beoordeelt op inputs. Inputs vormen het beleidsproces dat erbij hoort. Het informeren en benaderen van relevante partijen. Uiteindelijk wil de VVD -- de heer De Wit voelt dan toch mee met de collega van de Partij voor de Dieren -- naar echte resultaten. Heel veel beleidskeuzes en doelen die zijn gesteld, moeten de komende anderhalf jaar nog in praktijk worden gebracht. Sommige beleidsdoelen overstijgen echter ook zeker deze collegeperiode. De toonzetting over de beoordeling van het huidige faunabeheer viel de VVD wel enigszins op. Beleidsmatig is een en anders gegaan dan men had voorzien. In de praktijk zijn de effecten daarvan nog niet zoals de VVD-fractie het coalitieakkoord leest, namelijk dat de provincie de schades voor de mensen vermindert en daarmee ook het populatiebeheer op orde heeft. Dat is een voorbeeld van een algemene tendens die de VVD in het stuk signaleert. Bij het realiseren van de effecten in de praktijk, zit volgens de VVD de prioriteit in de stikstof- c.q. de NNN-realisatie. Vanuit deze commissie is dat een heel wezenlijke procesgang die in de praktijk veel teweeg zal brengen bij de bedrijven en de bewoners. Dat geldt ook zeker na het debat dat vorige week in de Staten met elkaar is gevoerd. Hierin zijn de lijnen van de VVD goed geschetst, zowel wat betreft het belang van biodiversiteit en het niet schuwen van harde maatregelen daarvoor, als ook de inbreng op het

natuurbeheerplan, waarbij juist ook ondernemers een stevige rol hebben. De processen zijn op orde, maar in het echt gebeurt er nog niet zo heel veel. De heer De Wit verwijst dan naar bedrijven die maatregelen kunnen nemen om stikstofemissies te voorkomen of op te vangen. De grootste verwachting van de VVD is dat er in het echt daadwerkelijk verschil kan worden gemaakt. De heer De Wit roept het college op om vooral te kijken wat er nodig is om die vertaalslag te maken van het huidige beleid naar de uitvoering in de praktijk. Hij adviseert om het net goed op te halen bij de stakeholders, de bedrijven en de inwoners waarmee de provincie te maken heeft. Het is belangrijk om goed te luisteren. Hopelijk kan daarmee een gedragen actie tot stand komen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) hoort de heer De Wit (VVD) zeggen dat de processen op orde zijn. Heel veel grondgebruikers die nu in toekomstige NNN-gebieden gevestigd zijn, worden meteen geconfronteerd met woorden van onteigening. Vindt de heer De Wit dan daadwerkelijk dat het proces op orde is?

De heer **De Wit** (VVD) wil het vorige debat over dit onderwerp niet herhalen. De gedeputeerde heeft erkend dat er in de communicatie dingen anders hadden moeten. Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) refereert waarschijnlijk aan de Binnenduintrand, maar er zijn ook andere gebieden waar dit gaat spelen c.q. gespeeld heeft. De heer De Wit erkent dat de aanvang van het proces Binnenduintrand niet goed is geweest. De beleidslijn die de provincie voorstaat, is echter helder. De vraag is nu hoe het gaat landen aan de individuele keukentafels van in dit geval bedrijven waarmee gesproken gaat worden. De lijn is helder. De aanpak in de Binnenduintrand verdient geen schoonheidsprijs. De heer De Wit heeft echter het vertrouwen dat het college hiervan geleerd heeft en dat het in het vervolg beter zal verlopen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) daagt de VVD dan wel uit om er als coalitiepartij voor te zorgen dat de processen echt anders ingericht worden, zodat er meer flexibiliteit is en er geluisterd wordt naar de inwoners.

De heer **De Wit** (VVD) meent dat mevrouw Koning-Hoeve daarmee de uitkomsten van het debat van vorige week over het natuurbeheerplan onderschrijft. Dat deelt hij met haar. De VVD kijkt er vol verwachting naar uit.

De heer **Leerink** (PvdA) bedankt GS voor onderhavig stuk. Hij begrijpt dat de heer Zoon (PvdD) liever had gezien dat GS het geheim had gedaan, hetgeen niet vaak vanuit de oppositie wordt gezegd. De heer Leerink vindt het echter toch wel mooi dat het in de openbaarheid gebeurt en dat iedereen er iets over kan zeggen. De heer Zoon doet zichzelf tekort als hij daarover niet zou willen meepraten.

De neiging bij zo'n heel groot stuk is om er Algemene Beschouwingen over te laten plaatsvinden. Dit lijkt de heer Leerink echter niet zo'n goed idee. De heer Leerink pakt er twee punten uit waarvan de Partij van de Arbeid in ieder geval het idee heeft dat er meters zijn gemaakt:

- Het programma Tata Steel. Als je de situatie vergelijkt ten opzichte van twee jaar geleden, kun je echt zien dat de provincie op de goede weg zit. Men is er nog lang niet, maar het is fijn dat het zo gelopen is.

- De datacenterstrategie. Deze is reeds meermalen aan de orde geweest. Wat de Partij van de Arbeid betreft hangt een en ander samen met de verdozingsdiscussie. Hierover zal later in een andere commissie worden gesproken. De Partij van de Arbeid acht het echter belangrijk dat het in gang is gezet en dat er concrete stappen zichtbaar zijn.

De heer Leerink noemt een aantal onderwerpen op die volgens hem wat meer tempo zouden moeten krijgen. Ten eerste de gebiedsgerichte aanpak waarover recentelijk is gesproken. Een en ander is "fragiel". Een van de onderdelen betreft de bodemdaling. Eind vorige Statenperiode was dat echt een prominent punt, ook hier in de Staten. Vervolgens verscheen het rapport van de commissie-Veerman. Als je een oud-CDA-minister een rapport laat schrijven, weet je dat het wat langer kan duren. Wat de bodemdaling betreft wil de Partij van de Arbeid echt wel wat stappen maken. Natuurlijk komt een en ander terug in de gebiedsgerichte aanpak. De Partij van de Arbeid maakt zich zorgen of de provincie stappen gaat zetten die zij ook wil zetten.

De heer **De Wit** (VVD) wil de collega van de Partij van de Arbeid nog even bevragen. Het betrachten van zorgvuldigheid is niet alleen ingegeven door het feit dat CDA-bestuurders daartoe oproepen, maar ook omdat het in het belang is van lokaal draagvlak en hetgeen nodig is om daadwerkelijk tot actie over te gaan. Kan de heer Leerink (PvdA) zijn woorden op dit punt iets nuanceren?

Het gaat de heer **Leerink** (PvdA) in dezen erom dat men aan de ene kant kan zien dat deze Statenleden aan het eind van de vorige periode hierover intensief gesproken hebben en ambitieuze doelstellingen hebben neergelegd. De heer Leerink zou deze nu graag ergens willen terugzien. Dat moet altijd zorgvuldig gebeuren. Hierover is men het met elkaar eens. Als je de tussenstand zou opmaken, dan is dit een onderwerp waarover de heer Leerink graag wat meer zou horen. Het zou in de gebiedsgerichte aanpak moeten zitten, maar daarin komt het nog niet helemaal uit de verf.

Een ander extra aandachtspunt is alles wat met gezondheid en een gezonde leefomgeving te maken heeft. Bij een aantal thema's zie je het woordje "gezondheid" niet terugkomen, terwijl deze commissie juist ook over het thema gezondheid gaat. "Leefbaarheid" komt wél terug in het vrij grote raamprogramma "*Een gezonde leefomgeving*". Hierin staan ambitieuze doelstellingen. De uiteindelijke vraag is toch hoe men die met elkaar gaat realiseren. Meerdere partijen hebben de hartenkreet geuit dat er heel veel in gang is gezet en dat er heel veel voornemens op papier staan. Mocht de provincie deze allemaal realiseren, dan is zij spekkoper. In voetbaltermen kan gesteld worden dat de provincie zich heeft "gekwalificeerd". Maar uiteindelijk is dat niets waard als het eindtoernooi niet op een goede manier gaat plaatsvinden. De echte wedstrijd begint nu. Daar zit een zorg van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Er** (GL) meent dat er een mooi document voorligt dat goed weergeeft wat men tot nu toe met elkaar heeft kunnen realiseren. Geconcludeerd kan worden dat het binnen de provinciale marges best aardig gaat. Ondanks de afgelopen crisisperiode heeft de provincie toch best veel nieuw beleid kunnen realiseren, waaronder de Voedselvisie, het Masterplan Biodiversiteit en het Programma Tata Steel 2020–2050. Nu dit beleid staat, komt het aan op een goede uitvoering en realisatie hiervan. GS geven dit ook aan in hun brief. Over de uitvoering wil mevrouw Er nog een aantal specifieke punten benoemen. Het afgelopen jaar heeft de provincie de Stikstofstrategie voor 2021 en 2022 besproken en vastgesteld, en is er een Stikstofbank opgericht. Er is echter nog veel

te doen op dit onderwerp. GroenLinks ziet graag dat er de komende tijd meer stappen worden gezet. De partij zal hier derhalve op aansturen en het in de gaten houden.

- 1680 Wat betreft het Programma Tata Steel 2020–2020 is GroenLinks tevreden over de inmiddels genomen stappen en de grote hoeveelheid aandacht die op dit dossier is gegenereerd. Dat betekent zeker niet dat de provincie er al is. Er valt nog ontzettend veel gezondheidswinst te behalen. GroenLinks zal zich daar de komende tijd heel sterk voor blijven inzetten.
- 1685 Vorige week heeft er een interessante expertmeeting plaatsgevonden over uitdagingen het landelijk gebied. Hierin werd duidelijk dat de systeemverandering in met name de landbouw onontkoombaar is en dat dit gevoel breed gedeeld wordt. De provincie moet daar dan ook naar handelen. De Voedselvisie biedt hiervoor een prima kader, maar de middelen zijn nog wel beperkt. Er is namelijk meer dan alleen geld nodig. De commissie spreekt straks ook nog over de
- 1690 Nederlandse inzet op de Europese landbouw gelden. Het is goed dat de ChristenUnie dit heeft geagendeerd, want dit is heel belangrijk voor de systeemverandering. In de expertmeeting werd ook veel gesproken over het stellen van heldere kaders doelen, zoals "functie volgt bodem, water en landschap". Op het gebied van stikstof zijn de doelen gesteld, maar bij bodemdaling is de provincie nog erg voorzichtig. GroenLinks kijkt daarom ook uit naar de veenweidestrategie.

- 1695 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) constateert dat GroenLinks net als D66 bodemdaling van groot belang vindt. Wat zou volgens mevrouw Er (GL) dan op korte termijn moeten gebeuren?

- Mevrouw **Er** (GL) had deze vraag graag gelijk willen beantwoorden, maar het onderwerp bodemdaling is nu net niet haar onderwerp. Zij behandelt de midterm review namens haar collega,
- 1700 de heer Cardol, die fysiek aanwezig is in de Statenzaal. Zij acht het derhalve verstandig om de vraag aan hem voor te leggen.

- Mevrouw Er vervolgt haar betoog. Donderdag riep Willem Laagveld, een van de opstellers van de visie "*Regie op ruimte*", de provincie op om vooral ruimtelijk te denken. Het college constateerde
- 1705 onlangs dat de provincie met de Omgevingsverordening voldoende ruimtelijk instrumentarium heeft. GroenLinks betwijfelt dit ten eerste en gaat zeker nog op zoek naar initiatieven. Een belangrijke tip bij de eerder genoemde oproep was ook: zorg voor een boer–burgerdialoog. Het is mooi dat gedeputeerde Zaal het aanhaalde in haar reflectie en daar bij de Staten op terug wil komen. GroenLinks denkt daar graag over mee.

- 1710 De heer **Van Tiggelen** (PVV) refereert aan de vraag waarop de focus ligt en waarop deze zou moeten liggen. Het coalitieakkoord bevat elementen die PVV kan omschrijven als een "beleidsmatige, economische harakiri", het bestrijden van nepproblemen en het streven naar zaken die fysiek onmogelijk zijn. De PVV betreurt deze ontwikkeling. De gevolgen voor de Noord–
- 1715 Hollandse burger zijn nogal fors. Wat kun je doen om mensen wat meer realiteitszin aan te praten en hen bij zinnen te laten komen? De heer Van Tiggelen is geen psychiater en heeft daar ook geen duidelijk antwoord op. Als je mensen dagelijks leugens verkoopt en je daarmee weet te bereiken dat mensen de grootst mogelijke onzin geloven, valt er met de werkelijkheid op den duur misschien ook iets te bereiken. De heer Van Tiggelen doelt hiermee op het klimaat, waarop de
- 1720 mens geen invloed heeft, en op de energietransitie, die fysiek onmogelijk is. De media zijn erin geslaagd om mensen te laten geloven dat één CO₂–molecuul per 2.500 andere moleculen te veel zou zijn. Het is een heel vreemde prestatie dat mensen die onzin geloven. Men koppelt ook vaak

het woord "vervuiling" aan CO₂. Op basis daarvan is de natuur een enorme vervuiler, want die stoot 24.000 ton CO₂ per seconde uit.

1725

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het niet leuk om voor "leugenaar" te worden uitgemaakt en vraagt hoe de voorzitter hierin staat.

1730 De **voorzitter** beaamt dat het zeker niet oké is. In de commissie is afgesproken dat zolang het binnen het "betamelijke" blijft, eenieder zijn of haar spreektijd naar eigen inzicht kan invullen. De voorzitter zal er echter alert op blijven en vraagt de heer Van Tiggelen om zijn betoog te hervatten.

1735 De heer **Van Tiggelen** (PVV) zal het iets anders formuleren, namelijk als "aantoonbare onwaarheden". Als je iemand onwaarheden verkoopt, hoeft het nog geen leugen te zijn. Er is immers een subtiel verschil tussen beide begrippen: een leugen is een bewuste onwaarheid.

1740 De **voorzitter** vraagt de heer Van Tiggelen (PVV) om er niet langer de focus op te leggen. Zij verzoekt hem zijn inhoudelijke verhaal te vervolgen en niet langer rond te strooien met termen als "leugens" en dergelijke.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat als het hem niet is toegestaan om leugens te weerleggen, dan beëindigt hij bij dezen zijn betoog en verlaat hij de vergadering.

1745 De **voorzitter** merkt op dat dat geheel aan hem is. Het staat eenieder vrij een bijdrage te leveren, echter wel op een dusdanige manier dat anderen daar geen aanstoot aan nemen.

De voorzitter bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en gaat over naar de beantwoording door GS. Zij geeft hiertoe als eerste het woord aan gedeputeerde Zaal.

1750 Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal wijst erop dat de Statenleden vooral het gesprek met elkaar hebben gevoerd. Zij heeft wel een aantal punten over landbouw gehoord, waarop zij kort wil reflecteren. Het is haars inziens heel duidelijk dat de provincie naar een systeemverandering toe moet. Noord-Holland is daarmee bezig middels de Voedselvisie. De provincie kijkt in dezen naar het Rijk en is in blijde afwachting van hopelijk een heel mooi coalitieakkoord. Daarnaast kijkt zij naar Europa en heeft zij
1755 het GLB als instrument nodig voor die systeemverandering. Hierover zal later vandaag nog worden gesproken.

1760 Mevrouw Er (GL) refereerde aan de interessante expertmeeting, georganiseerd door de heer De Wit (VVD) en de heer Cardol (GL). **Gedeputeerde Zaal herhaalt de door haar gedane toezegging dat zij met de Staten en vooral met de sector zal bekijken hoe een boer- en burgerdialoog kan worden ontwikkeld.** Hierover dient op een later moment nader te worden doorgesproken. Gedeputeerde Zaal verwacht dat, nu de Voedselvisie en de Uitvoeringsagenda er liggen, het een mooie nieuwe stap is om te kijken hoe de inwoners erbij betrokken kunnen worden.

1765 Naar aanleiding van de bijeenkomst heeft de ChristenUnie gevraagd naar de agrarische hoofdstructuur. Wellicht zal gedeputeerde Rommel er nog wat over vertellen, ook in het kader van de stikstofproblematiek. De provincie gaat kijken of zij met de sector een agrarische kaart kan ontwikkelen waarin de ontwikkelmogelijkheden en -kansen voor agrarische sector worden

1770 weergegeven. Het betreft geen RO-instrument, maar geeft wel aan waar de kansen, beperkingen en mogelijkheden voor de sector liggen. Gedeputeerde Rommel kan daar straks wellicht nog wat meer over zeggen.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

1775 Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Gedeputeerde Rommel bedankt de commissieleden voor hun positieve reacties. De afgelopen tweeënhalf jaar is een bijzondere periode geweest. Er is heel veel in gang gezet. Zo kwam de stikstofproblematiek ineens voorbij en hebben de Staten de NNN-realisatiestrategie mogen vaststellen. Gedeputeerde Rommel vindt het dan ook jammer dat de heer Zoon (PvdD) de resultaten
1780 te weinig concreet vindt. Zij wil dit graag tegenspreken. De provincie heeft honderden hectaren NNN gerealiseerd. Daarnaast zijn in de 25 gebieden projectleiders en programmamanagers aan het werk. Er zijn dus grote gebiedsprocessen in uitvoering, zoals de Oostelijke Vechtplassen, Texel en Laag Holland.

1785 Meerdere Statenleden hebben de bodemdaling genoemd. Gedeputeerde hoopt daarvan een aantal voorbeelden te laten zien. Ook wat dat betreft heeft de provincie immers niet stilgezeten. De Veenweidestrategie zal uiteraard met PS worden besproken, maar in de gebieden is men al wel aan de slag gegaan. Gedeputeerde Rommel wil de Statenleden graag meenemen in het hele proces, aangezien zij het uiteindelijk zelf gaan vaststellen. Zij kunnen derhalve daarin hun doelen stellen.

1790 Wat de gebiedsprocessen betreft begrijpt gedeputeerde Rommel de opmerking dat er nog niet veel zichtbaar is. Verloopt het wel voldoende voortvarend? Gedeputeerde merkt op dat in alle gebieden is aangevangen. De Binnenduintrand betrof echter niet de beste start. Gedeputeerde Rommel was, evenals een aantal Statenleden, aanwezig bij de raadsbijeenkomst. Op 26 november a.s. staat een
1795 werkbezoek aan de Binnenduintrand gepland, waartoe de commissie een uitnodiging heeft ontvangen. Er volgt ook een collegetour. Gedeputeerde heeft vernomen dat het werkbezoek in Westzaan goed bevallen is omdat goed zichtbaar werd gemaakt hoe lastig een en ander is. De gebiedsprocessen gaan nog jaren duren. In de vorige vergadering hebben de Staten meegegeven dat de provincie hier ook de ruimte voor mag nemen. **PS zullen de blauwdruk ontvangen, opdat zij**
1800 **het proces kunnen volgen.**

Richting het CDA merkt gedeputeerde op dat zij vorige vergadering reeds heeft aangegeven naar het agrarisch natuurbeheer te zullen kijken. **Zij zal bij de Staten schriftelijk terugkomen op de vraag of en hoe een en ander kan worden ingepast.** Het CDA roept wederom op om te zorgen voor
1805 flexibiliteit. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat gekeken wordt naar de instandhoudingsdoelstellingen, ook door het Rijk, en dat er niet zozeer alleen maar gestuurd wordt op de KDW's.

1810 Het CDA gaf aan zorgen te hebben over het Faunabeleid. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat dit beleid thans wordt ingezet. Over een jaar zal er een evaluatie plaatsvinden.

Mevrouw Hoogendoorn (CU) merkte op dat de instrumentenkoffer een roestige gereedschapskist is. Gedeputeerde Rommel meent dat deze kwalificatie geen recht doet aan de werkelijkheid en dat zij het anders ziet. De "koffer" bevat immers ook subsidies en allerlei nieuwe instrumenten. Het zal

1815 altijd een mix zijn van overleggen, stimuleren en doorpakken.

In het kader van het stikstofbeleid merkt gedeputeerde Rommel op dat de provincie heel benieuwd is wat het Rijk hierover gaat zeggen en wat er in het regeerakkoord komt. De provincie is thans bezig in de gebiedsprocessen, maar het blijft altijd onzeker hoe de wereld er morgen weer uit ziet.

1820

Gedeputeerde Zaal gaf al een heldere uitleg over de agrarische kaart. In de gebiedsprocessen is de provincie in overleg met de agrariërs om te bekijken op welke plekken je welk soort agrarisch (natuur)beheer of agrarische ondernemingen kunt toestaan. GS komen hierop terug.

1825 De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor een korte reactie.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof refereert aan de opmerking van de heer Leerink (PvdA) dat het thema gezondheid niet voldoende benoemd zou zijn. Men is het afgelopen (half)jaar met elkaar in staat gebleken om de discussie te verleggen van enkel milieuregelgeving naar tevens gezondheid. Wellicht wordt het niet voldoende letterlijk genoemd, maar gedeputeerde meent dat het onderwerp in de praktijk op dit moment absoluut de aandacht krijgt die het verdient. GS zullen hiermee doorgaan en hopen hier ook verdere resultaten in te kunnen boeken.

1830

1835 De **voorzitter** meent dat er geen vragen en/of opmerkingen zijn voor de portefeuilles van gedeputeerden Loggen en Stigter.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) wijst erop dat zij in haar bijdrage heeft gerefereerd aan een onderwerp dat valt onder de portefeuille van gedeputeerde Loggen, te weten de

1840

Kaderrichtlijn Water. Zij zou hier graag een korte reflectie op ontvangen.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

Gedeputeerde Loggen had de vraag van D66 gemist. Hij meent echter dat het Waterplan binnenkort naar de commissie komt. Er zal dan gelegenheid zijn om er met elkaar over te spreken. Er is sprake van een looptijd tot 2027, maar in 2023/2024 vindt een belangrijk ijkmoment plaats. In aanloop daarnaartoe verwacht gedeputeerde Loggen dat er met elkaar nog de nodige stappen zullen worden gezet om te kijken hoe er vanuit Noord-Holland naar wordt gekeken. In algemene zin merkt hij op dat de midterm review echt even een moment is om terug te kijken naar het coalitieakkoord: wat staat hierin opgeschreven, waar staan we nu en wat gaan we de resterende periode nog doen? De fracties, in het bijzonder de VVD, hebben terecht aandacht gevraagd voor de uitvoering. Het college heeft derhalve gemeend dit in de aanbiedingsbrief aan PS te moeten opnemen. Gedeputeerde Loggen verwacht dat een en ander conform de reguliere P&C-cyclus met elkaar zal worden gewisseld.

1845

1850

1855 De **voorzitter** bedankt GS voor hun beantwoording. Zoals aangegeven, wordt de Statenleden gevraagd om in de tweede termijn in te gaan op de aandachtspunten en prioritering van de andere fracties. Een aantal partijen gelooft het allemaal wel en staat wat minder positief tegenover de midterm review. Het merendeel van de partijen is weliswaar positiever gestemd, maar wil ook graag vooruitkijken. De voorzitter geeft aan welke thema's zijn benoemd.

1860

Mevrouw **Jellema** (PvdA) wijst op de woorden van de voorzitter dat een aantal partijen "*het allemaal wel gelooft*". Deze kwalificatie doet haars inziens een aantal woordvoerders tekort. Mevrouw Jellema stelt dit niet zo op prijs, maar gaat ervan uit dat de voorzitter het niet als zodanig bedoeld heeft.

1865 De **voorzitter** reageerde op de partijen die een toch wat negatievere houding hebben tegenover het stuk en wellicht ook tegenover de werkwijze. Zij blikt liever vooruit. Haars inziens ligt er een prachtig stuk en is er een behoorlijk aantal punten benoemd waarvan de commissie eigenlijk zegt: "*Hier moeten we wel op doorpakken.*" De voorzitter vraagt of mevrouw Jellema akkoord is. Laatstgenoemde knikt instemmend.

1870

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft een punt van orde. Zij pleegde een interruptie op de bijdrage van mevrouw Er (GL), die aangaf dat de betreffende vraag over bodemdaling beter aan haar collega de heer Cardol (GL) kon worden voorgelegd.

1875 De **voorzitter** geeft aan dat zij het eigenlijk bij één woordvoerder partij wil houden. Het is dan aan de fractie om onderlinge afstemming te plegen. Overigens is dit agendapunt niet bedoeld als een soort algemene beschouwing. Het doel is om speerpunten en aanscherpingen mee te geven voor de tweede helft van deze Statenperiode. Er is al een behoorlijk aantal zaken opgehaald. De commissieleden kunnen hier dadelijk nog op reflecteren.

1880

Begrijpt mevrouw **Gonggrijp** (D66) het goed dat zij haar vraag dadelijk nogmaals kan stellen aan de woordvoerder op dit agendapunt, te weten mevrouw Er (GL)?

1885 De **voorzitter** antwoordt bevestigend. Of mevrouw Er (GL) daar dan alsnog een antwoord op kan geven (na intern overleg), laat de voorzitter echter aan de partij zelf.

1890 De voorzitter wijst op de thema's bodemdaling en veenweidestrategie. Eenieder kijkt uit naar de aanpak daarop en het stellen van doelen daarin. Voorts is gesproken over de agrarische hoofdstructuur en het agrarisch natuurbeheer. De voorzitter hoopt dat partijen daar onderling nader op willen reflecteren. De opgave voor de biodiversiteit hoort hier ook bij, alsmede de "natuurgroei", zoals het door de Partij voor de Dieren is aangeduid. Van daaruit zal ook NNN aan bod komen.

1895 De heer **Zoon** (PvdD) heeft een punt van orde. De vergadertijd bedraagt nog ongeveer een uur. De voorzitter heeft diverse punten opgenoemd. De Partij voor de Dieren heeft echter geen spreektijd meer om op alles te reflecteren. Dit geldt waarschijnlijk ook voor andere fracties. Hoe had de voorzitter dat precies in gedachten?

1900 De **voorzitter** probeert een aantal punten te noemen waarover in tweede termijn van gedachten kan worden gewisseld. De heer Zoon (PvdD) heeft gelijk dat de tijd doortikt. Het betreft echter een dermate belangrijk agendapunt dat de voorzitter daar toch wel enige gelegenheid voor wil geven.

1905 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft een ordevoorstel. Kan de voorzitter de resterende spreektijden in beeld brengen en wellicht ook op voorhand aangeven of er een ander agendapunt naar een volgende vergadering zal worden doorgeschoven? Alsdan kunnen de fracties beter inschatten of zij nog kunnen reageren.

De **voorzitter** beaamt dat dit een goed voorstel is en komt er dadelijk op terug. Zij benoemt nog een aantal nadere punten:

- 1910 – NNN;
– Stikstof;
– Gebiedsgerichte aanpak. Deze loopt, maar kan op sommige punten verbeterd worden. Men is nog in afwachting van het regeerakkoord, maar het is raadzaam dat de provincie in de tussentijd doorpakt. Er is ook een duidelijke oproep gedaan voor resultaat. Alles staat in de
- 1915 steigers en men moet nu toe naar resultaat en realisatie.

De **voorzitter** geeft een overzicht van de spreektijden.

De heer **Kohler** (JA21) had via de chat gevraagd of hij mag reageren op wat zich in de eerste termijn afspeelde.

1920

De **voorzitter** vraagt of het een punt van orde of een inhoudelijk punt betreft.

De heer **Kohler** geeft aan dat het een inhoudelijk punt betreft.

1925

De **voorzitter** geeft aan dat de heer Kohler dit in tweede termijn kan aankaarten.

Tweede termijn

1930

De **voorzitter** vraagt de Statenleden te reageren op de opgesomde thema's, opdat daar verder gestalte aan kan worden gegeven.

1935

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) herhaalt de vraag die zij in eerste termijn heeft gesteld. D66 is heel erg blij dat een aantal partijen net als D66 bodemdaling van groot belang vindt. Mevrouw Gonggrijp is heel nieuwsgierig hoe GroenLinks aankijkt tegen een mogelijke aanpak.

1940

Mevrouw **Er** (GL) heeft inmiddels contact gehad met haar collega. GroenLinks kijkt vooral uit naar de Regionale Veenweidestrategie. Zij hoopt met name dat er heldere doelen zijn gesteld inzake de waterpeilen en dat daarmee in ieder geval een aantal nadere stappen wordt gezet.

1945

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) wijst op de oproep van D66 om de komende periode volop in te zetten op de schone en gezonde leefomgeving. Daarnaast heeft D66 bedrijven en ondernemingen expliciet opgeroepen om echt te gaan investeren in energiebesparende verplichtingen. Mevrouw Gonggrijp begreep dat GS daar niet op kan reflecteren. Zij is wel heel nieuwsgierig hoe andere partijen daartegen aankijken. Mevrouw Gonggrijp doet derhalve een algemene oproep aan de andere collega's of zij het ook van groot belang vinden.

1950

De **voorzitter** vraagt de commissieleden hier dadelijk op te reageren en komt eerst terug op een ordevoorstel. Terecht is opgemerkt dat de spreektijd en vergadertijd beperkt zijn. De voorzitter bekijkt derhalve of er agendapunten kunnen worden doorgeschoven.

De heer **Zoon** (PvdD) herinnert de voorzitter aan het feit dat zich voor agendapunt 12.a.

nog een inspreker heeft aangemeld, die hij graag aan het woord zou willen laten.

1955 De **voorzitter** gaat over tot een korte schorsing voor overleg.

Schorsing van 15.59 uur tot 16.06 uur

1960 De **voorzitter** hervat de vergadering. Zij licht toe dat de commissie een andere bespreekvorm wilde organiseren met meer onderlinge discussie. Dit is nog vrij lastig gebleken. Tijdens de schorsing heeft kort overleg over de agenda plaatsgevonden. Het voorstel luidt om agendapunt 14 (Water: Motie externe bedreigingen Waddenzee) door te schuiven en om de ingediende rondvragen schriftelijk te beantwoorden. Dit kan op instemming van de commissie rekenen.

1965 Mevrouw **Jellema** (PvdA) is akkoord met het doorschuiven van agendapunt 14. Het moet haar echter wel van het hart dat ze het heel erg treurig vindt dat de rondvragen vandaag niet aan bod komen. Op welke termijn zullen deze dan worden beantwoord? De rondvraag van mevrouw Jellema (PvdA) is van dusdanig acute orde, dat zij daar graag nu dan wel (over)morgen per mail antwoord op zou willen hebben.

1970 De **voorzitter** verwacht dadelijk van GS te vernemen op welke termijn beantwoording mogelijk is. Alle rondvragen worden op gelijke wijze behandeld. De voorzitter gaat ervan uit dat ze al gereed zijn voor beantwoording, zodat een en ander heel snel in gang gezet kan worden.

1975 Wat betreft de midterm review heeft de commissie een aantal thema's naar voren gebracht. De gedeelde opvatting is dat een en ander in de steigers staat, maar dat men er nog niet is. Voorts is aangegeven dat op een aantal thema's wat meer druk gezet mag worden. De voorzitter vraagt welke commissieleden hun tweede termijn nog zouden willen benutten.

1980 *Tweede termijn*

1985 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) betreurt het dat voor sommigen de successen voornamelijk liggen in het pushen van de transitie van de landbouw, alsof alles daar fout zou zijn. Zij hebben de inbreng van de experts uit hun context getrokken. Mevrouw Koning-Hoeve constateert een groot gat tussen de werkelijkheid in het veld en het wensdenken van sommige commissieleden. Als dat gat niet gedicht wordt, heeft men straks niet meer te eten. Naast een boer-burgerverbinding pleit het CDA derhalve ook voor een burger-Statensledenverbinding. Misschien kan dat nog meegenomen worden.

1990 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of mevrouw Koning-Hoeve (CDA) het met haar eens is dat de transitie echt nodig is, ook in het belang van de boeren om te zorgen dat we de komende jaren nog steeds goede ondernemers in de agrarische sector hebben.

1995 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) probeert te zeggen dat er al heel veel gebeurt wat gewoon goed is. Er wordt echter steeds gedaan alsof alles in transitie moet. Er zijn al heel veel dingen die gewoon goed gaan.

De heer **De Wit** (VVD) komt allereerst op de hoofdlijn, namelijk dat er in de commissie NLG gezocht

2000 moet worden naar de balans tussen ecologie en economie. Wat de VVD betreft, kan het verschil de komende anderhalf jaar nog gemaakt worden in de energie in de praktijk (de "gangmakers"). De provincie c.q. de Staten moeten helder zijn over wat zij waarom willen bereiken. Men moet ook vooral de voorwaarden invullen om uiteindelijk bedrijven en ondernemers in het veld de gelegenheid te bieden om ermee aan de slag te kunnen. De heer De Wit herhaalt zijn adagium van afgelopen week: "*Mensen willen wel veranderen, maar zij willen niet veranderd worden.*"

2005 Misschien sluit dat ook wel een beetje aan bij het gevoel dat mevrouw Koning-Hoeve (CDA) net bracht. Als de provincie gaat pleiten voor bepaalde maatregelen, zoals waterpeilmaatregelen bij de bodemdaling, moet zij helder zijn over wat ze waarom wil bereiken. Alle alternatieven en mogelijkheden moeten worden onderzocht. Men moet met elkaar doordenken wat er mogelijk zou zijn en hoe men vanuit daar tot resultaten komt. De provincie moet zich immers niet blindstaren op een maatregel die

2010 misschien niet eens het beoogde effect heeft. Van de provincie vereist het scherpste in de doelen en breedte in de maatregelen die zij in de gebieden voorstaat.

Tot slot wil de heer De Wit nog reageren op het punt van mevrouw Gonggrijp (D66) over de energiebesparende maatregelen. Hoewel het zijns inziens meer een onderwerp voor de commissie

2015 RWK betreft, ziet de heer De Wit wel overlap op het punt dat hij in eerste termijn maakte. Nemen bedrijven ook maatregelen om hun stikstofemissies te voorkomen of op te vangen? Een en ander ligt in het verlengde van elkaar. Als het college op basis van geluiden uit het veld problemen signaleert in het doorvoeren van dergelijke maatregelen, is het goed als daar hier met elkaar een gericht gesprek over gevoerd kan worden. Welke maatregelen zou de provincie kunnen nemen om

2020 dat proces te versnellen?

Ondanks dat de heer Kohler (JA21) nog geruime spreektijd over heeft, is hij niet voornemens om deze vandaag te besteden. De gedachten van JA21 over NNN zijn welbekend.

2025 De heer Kohler komt echter graag even terug op het akkefietje in eerste termijn met de heer Van Tiggelen (PVV), dat hij betreurt. Hij heeft soms het gevoel in een soort gemeenschap van gelovigen te zitten, met de lange tenen die erbij horen. Tegen de heer Van Tiggelen wordt gezegd dat hij mensen als "leugenaar" wegzet. De heer Kohler hoort de heer Van Tiggelen echter alleen ongemakkelijke maar wetenschappelijke waarheden verkondigen, net zoals de heer Smaling (SP) dat in het verleden deed. Het is waar dat methaan en ammoniak lichter zijn dan lucht en derhalve

2030 stijgen. Het is een wetenschappelijk feit dat het met regen naar beneden komt. Dit geldt ook ten aanzien van het gegeven dat stikstof zwaarder is dan lucht en derhalve gemakkelijk neerkomt. De meeste stikstof in Noord-Holland komt alleen uit het zee en uit het buitenland. Dat komt niet van de boerderijen die om de duinen heen liggen. Dit zijn wellicht geen plezierige dingen om te horen, maar het zijn wel waarheden. De heer Kohler hoort de heer Van Tiggelen vaak gedegen betogen

2035 houden. JA21 en de PVV zijn het over heel veel dingen niet eens, maar de heer Van Tiggelen doet goed onderzoek naar zaken. Hij vindt derhalve dat de commissie de heer Van Tiggelen de kans moet geven om zijn betoog voort te zetten.

De **voorzitter** voelt zich in dezen ook aangesproken. Omwille van de tijd zal zij er niet al te diep op ingaan. Binnen de commissie NLG wordt de mogelijkheid geboden om alle geluiden te laten horen. Dit dient echter wel op betamelijke wijze te geschieden. De voorzitter is het eerlijk gezegd eens met de geluiden die vanuit de commissie werden geuit. Als het voor de zoveelste keer gaat om de "*leugens die verteld worden*", meent zij daar iets van te mogen zeggen. Het is vervolgens aan eenieder om te bepalen wat hij of zij daarmee doet.

2040

2045

De voorzitter gaat over tot afronding van het agendapunt. De midterm review is gelezen en besproken. Er zijn overwegend positieve geluiden op ontvangen. Er is geconcludeerd dat er flinke stappen zijn gezet op eigenlijk alle portefeuilles. De provincie er nog niet op het terrein van gezonde leefomgeving en biodiversiteit. Er moet nog veel gebeuren. In de expertmeeting van 18 november jl. is gezegd dat de stap moet worden gezet "*van energie naar realisatie*". Die energie is er thans, ook op de punten over stikstof, de veenweidestrategie, NNN, agrarisch natuurbeheer, een landbouwkundige hoofdstructuur et cetera. Thans gaat het echt over het verder gestalte geven van de realisatie ervan. De komende twee jaar mag men daar kritisch op zijn, ook als commissie.

2055

De voorzitter deelt mede dat de rondvragen morgen dan wel uiterlijk overmorgen op schriftelijke wijze zullen worden beantwoord.

9. B-agenda Recreatie

9.a Recreatie: Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2021 Plassenschap Loosdrecht e.o.

2060

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

2065

Mevrouw **Dekker** (CDA) geeft aan dat haar fractie de mening van het Dagelijks Bestuur deelt dat een goed Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) van toegevoegde waarde is en dat de dagelijkse gang van zaken nog heel even kan doorgaan. In deze begrotingswijziging wordt er eigenlijk wel snel van uitgegaan dat de kosten voor de ingehuurd externe krachten even hoog zijn als de kosten van het vertrekkende personeel. Dat komt op het CDA wat naïef over, ook gezien de huidige arbeidsmarkt.

2070

De CDA-fractie wil dit als aandachtspunt meegeven, zij het dat het geen gewijzigde zienswijze behoeft. Wat haar betreft, is het een hamerstuk.

De **voorzitter** constateert dat er verder geen bijdragen vanuit de commissie zijn en geeft gedeputeerde Zaal de gelegenheid om kort te reageren.

2075

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

Gedeputeerde Zaal merkt op dat er signalen zijn dat het met de huidige kosten haalbaar is. Zij zal het aandachtspunt van mevrouw Dekker (CDA) echter overbrengen in de eerstvolgende DB- en AB-vergaderingen.

2080

De **voorzitter** concludeert dat onderhavige voordracht als hamerstuk naar de PS-vergadering van 13 december a.s. zal worden doorgeleid.

10. B-agenda Landbouw

2085

10.a. Agenderingsverzoek CU van C-naar B Brief Voortgang Nationaal Strategisch Plan Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de heer Klein (CU) als indiener van het agenderingsverzoek.

2090

De heer **Klein** (CU) merkt op dat de nationale en provinciale invulling van het nieuwe Europese landbouwbeleid een heel belangrijk onderwerp voor de toekomst van de agrarische sector is. Hoe kan de verduurzaming worden gerealiseerd? En hoe kan tegelijkertijd duidelijkheid en toekomstperspectief worden geboden aan de agrariërs? Het verbaasde de ChristenUnie dat het nog niet eerder in commissieverband is besproken. Kan de gedeputeerde hierop reageren? Op welke manier is de gedeputeerde met de input van PS naar het IPO gegaan?

2095

2100

Wat betreft de inhoud was de ChristenUnie nogal teleurgesteld over de conservatieve insteek van de IPO-notitie. In plaats van maximaal in te zetten op effectief gebruik van het geld ten behoeve van toekomstbestendige landbouw, vraagt het IPO om het zo veel mogelijk bij het oude te houden. Het gaat dan met name over de overheveling van de eerste pijler naar de tweede pijler. Vanzelfsprekend moet deze overheveling op een zorgvuldige manier gebeuren. Agrariërs moeten de ruimte krijgen om hun bedrijfsvoering aan te passen. De provincie kan hen niet van het ene op het andere moment voor heel andere feiten stellen. De ChristenUnie vindt wel dat het toekomstbeeld duidelijk ook in overeenstemming met de rest van het beleid moet zijn. Om die reden vindt zij het belangrijk om zo veel mogelijk geld in te zetten voor de plattelandontwikkeling en de ecoregelingen. Inmiddels zijn er moties in de Tweede Kamer aangenomen, waarin wordt opgeroepen om toch toe te groeien naar de 30% overheveling. De heer Klein heeft de navolgende vragen aan gedeputeerde:

2105

2110

- Waarom lukt het niet om met andere provincies gezamenlijk dit doel te onderschrijven?
- Hoe sterk staat de provincie in de onderhandelingen met het Rijk als op zo'n belangrijk onderwerp de standpunten blijkbaar zo uiteenlopen?
- Wat gaat er naar inschatting van de gedeputeerde gebeuren? Gaat het IPO op basis van de Kamermoties zijn advies aanpassen?

2115

Met de agrarische natuurverenigingen beschikt de provincie over een heel goed instrument om te werken aan verduurzaming, natuurversterking, gezamenlijk met de agrariërs. Erkent de gedeputeerde dat de ANV's inderdaad een heel belangrijk instrument c.q. belangrijke partner vormen? Wil zij daarbij aansluiten? En welke mogelijke rol ziet zij nog voor andere organisaties op het platteland, zoals ook natuurorganisaties?

2120

2125

Dan komt de heer Klein op de financieringen en de vergoedingen. Er zijn nogal wat zorgen of de vergoeding vanuit de ecoregelingen wel voldoende is. Als de provincie de boeren vraagt om extra klimaat- en natuurdiensten te leveren, moet dat natuurlijk wel aantrekkelijk en kostendekkend zijn. Gaat de gedeputeerde zich daarvoor inzetten? De ChristenUnie vindt dat alle regelingen voor boeren dezelfde kant op moeten wijzen en heel goed op elkaar aangesloten moeten worden, zodat de provincie niet het een vraagt en Europa het ander. Op welke manier gaat gedeputeerde zorgen dat het beleid van de provincie en het GLB op elkaar aansluiten? Is gedeputeerde indien nodig bereid om extra cofinanciering bij te leggen?

2130

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoort de heer Klein (CU) terecht zeggen dat het een te belangrijk onderwerp is om er vanuit het IPO zo conservatief op in te zetten. Staat de ChristenUnie ervoor open om samen met de Partij voor de Dieren een ander geluid richting het Rijk te laten horen?

2135 De heer **Klein** (CU) vindt dat een interessante gedachte. Hij stelt voor om even af te wachten wat de gedeputeerde zegt over het verdere proces. De heer Klein is echter teleurgesteld over de manier waarop het IPO het aanvliegt. Een en ander is ook niet in lijn met wat de provincie wil proberen te realiseren in haar landbouwbeleid.

2140 De **voorzitter** geeft de overige Statenleden de gelegenheid om het woord te voeren in eerste termijn.

Eerste termijn

2145 Mevrouw **Jellema** (PvdA) bedankt de ChristenUnie voor het agenderen. Ook de Partij van de Arbeid zou graag van de gedeputeerde horen hoe een en ander in IPO-verband tot stand is gekomen en hoe de provincie Noord-Holland zich nog in de memo kan herkennen. Diezelfde vraag zal ongetwijfeld ook in andere provincies worden gesteld. Het is typisch een geval van "*gooi het in een ton en je houdt iets verwaterds over*". Mevrouw Jellema schrok hier wel van.

2150 Is de gedeputeerde bekend met de motie van Kamerlid Geurts van het CDA, die verkennend onderzoek wil gaan doen naar de verdere voortgang van het Nationaal Strategisch Plan? Inmiddels heeft PvdA-senator Crone in opdracht van de Tweede Kamer het onderzoek "*Vertrouwen in samenwerking door en met de landbouw*" uitgevoerd. Is de gedeputeerde hiervan op de hoogte?

2155 Gaat zij, voor zover mogelijk binnen haar bevoegdheid als gedeputeerde, daar iets mee doen?

De Staten hebben een mail van Natuurmonumenten ontvangen, waarin zij een aantal onderdelen van het Strategisch Plan en hetgeen uit Brussel komt, onder de aandacht brengen. Het betreft niet alleen maar de agrariërs. Zullen ook natuurorganisaties en biologische boeren betrokken worden bij de concrete uitwerking van de plannen? Kan de gedeputeerde hier iets over zeggen?

Voorts schijnt er een soort "gouden pakket" te zijn ontwikkeld, bijvoorbeeld voor kruidenrijk grasland en verminderde mestgift. Is dat iets wat de provincie gaat oppakken? De onderliggende vraag is eigenlijk wat men gaat meenemen in de eigen provincie. Ook schijnt er een soort "*artikel 66 Wet inrichting landelijk gebied*" te zijn. Mocht je iets willen met bepaalde bijzondere gebieden, dan moet je dat tijdig in Brussel aanmelden. Voor de provincie Noord-Holland betreft dat het veenweidegebied. Gaat de gedeputeerde daarmee aan de slag? Kan de provincie misschien nog iets aan *damage control* doen in de memo richting het IPO en richting Brussel? Wat zijn de provinciale bevoegdheden? Wat kan de provincie nog redden? Ziet de gedeputeerde dat ook zo?

2170 Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt de ChristenUnie voor het agenderen. De Partij voor de Dieren vraagt al sinds 2019 via naar dit Nationaal Strategisch Plan en naar de ontwikkelingen daarin. Er is enige ontwikkeling in geweest. De Staten zijn derhalve enigszins op de hoogte gehouden, maar desalniettemin komt het ook voor de Partij voor de Dieren best als een verrassing. De ChristenUnie noemt het NSP een "*bepalend stuk voor de toekomst van de agrariërs*", maar het is veel groter dan dat. Met de invulling van de gelden voor de landbouw via het GLB en het NSP valt of staat het klimaat- en biodiversiteitsbeleid. Het is bepalend voor de toekomst van ons allen. Feit is dat het nieuwe GLB-beleid op Europees niveau al ingaat tegen de provinciale doelen, tegen de Green Deal, tegen de "*van boer tot bord*"-strategie. Eerder stelde de Europese Rekenkamer dat er de afgelopen jaren €100 miljard zonder resultaat aan klimaat en natuur is besteed. Straks worden er weer

miljarden aan belastinggeld ingezet, voornamelijk om dier- en mensonvriendelijke systemen in leven te houden.

2185 Morgen stemt het Europees Parlement over dit beleid. Groene boeren, burgers en natuur- en milieuorganisaties hebben zich verenigd in de oproep om het hele beleid van tafel te vegen. Zoals het hoort. De discussie gaat nu over de mogelijkheid om gelden van de eerste pijler, meer een soort van blanco cheque, naar de groenere tweede pijler (plattelandontwikkeling) over te hevelen. Er kan maximaal 40% worden overgeheveld. Dat zal in het kader van de klimaat- en biodiversiteitscrisis de beste keuze zijn. De IPO-notitie wil echter de al slappe Europese plannen en
2190 de plannen van het Rijk, die als onvoldoende beoordeeld zijn door experts en Wageningen, verder afzwakken. De provincie tekent nu voor slechts 15% overheveling. Wageningen geeft al aan dat daarmee de crisis niet zal worden opgelost. De ecologische regeling waar GS nu naar verwijzen -- waarschijnlijk wanhopig op zoek naar iets positiefs om te zeggen over de notitie -- is volgens Wageningen ook onvoldoende om goed te maken dat er minder dan 30% wordt overgeheveld. Er is
2195 alsof er een huis in brand staat, de provincies over de brandweer gaan en nu zeggen: "*Je mag maar een fractie van het water gebruiken dat echt nodig is om de brand te blussen.*" Op 8 december vindt een belangrijk debat hierover plaats. Vandaar de haast.

2200 De Partij voor de Dieren wil GS vragen om namens PS een ambitieuze oproep aan het Rijk te doen om de maximale ruimte te pakken voor de groene transitie, met 30% tot 40% overheveling van pijler 1 naar pijler 2. Dit is namelijk het NSP waar fundamentele verschuivingen in moeten plaatsvinden. De volgende kans voor herziening van het landbouwbeleid zal pas in 2027 volgen; veel te laat, want we hebben nog maar acht jaar de tijd om het tijd te keren. Dit is dus geen moment voor verdere compromissen. Het nu zetten van grote stappen is letterlijk van
2205 levensbelang. Toon lef! Laat de provincie het IPO bedanken voor dit overleg, maar laat zij op haar strepen staan. Het IPO-compromis gaat hier ernstig onder de ondergrens heen van hetgeen verantwoord is. Statenlid Kostic vraagt ook andere fracties om deze oproep te steunen, met name de fracties die de natuur willen beschermen en die met de Partij voor de Dieren zij-aan-zij stonden in de klimaatmars. De partij overweegt derhalve ook een motie in te dienen.

2210 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt de ChristenUnie voor het agenderen van onderhavig item. Begin november was zij samen met de heer Klein (CU) in Den Haag bij een bijeenkomst van de natuurorganisaties over het NSP. Tot haar verbazing hoorde zij daar dat gedeputeerde Zaal vanuit Noord-Holland een ander uitgangspunt bepleit dan de officiële reactie die zij als gemandateerde
2215 namens het IPO aan het ministerie had gestuurd. Dit lijkt het CDA niet acceptabel. Als het IPO via een gemandateerde met een standpunt naar buiten komt, is het niet opportuun om verschillende standpunten van provincies uiteen te zetten. Het CDA gaat ervan uit dat gedeputeerde Zaal als gemandateerde ook echt het standpunt van het IPO blijft uitdragen en daar niet van afwijkt. Kan zij dit toezeggen?

2220 De heer Klein (CU) gaf aan dat het IPO in zijn notitie verzoekt om het zo veel mogelijk bij het oude te laten. Mevrouw Koning-Hoeve geeft aan dat dit niet het geval is. Ook de basispremie in het nieuwe GLB kent allemaal nieuwe eisen. De ecoregelingen zitten in pijler 1. Het betreft allemaal nieuwe eisen, gericht op meer natuur op landbouwgrond. Het betreft niet voor niets het
2225 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, en niet het Gemeenschappelijk Natuúrbeleid. Er moet wel goed bekeken worden waar men het over heeft.

- Het CDA is blij dat het IPO positief is over de collectieven. Deze functioneren prima en zijn zeer actief. Ze doen dus ook veel aan agrarisch natuurbeheer. Het CDA heeft een inhoudelijke vraag over de verdeling tussen pijler 1 en pijler 2. Stel dat er uiteindelijk toch meer geld wordt overgeheveld naar pijler 2 -- er ligt ook een motie die pleit voor 30% in plaats van 20% -- is de provincie Noord-Holland dan in staat om die cofinanciering te regelen? Geld in pijler 2 heeft immers cofinanciering nodig. Is dat geld dan beschikbaar?
- 2230
- 2235 De heer **Klein** (CU) merkt op dat mevrouw Koning-Hoeve (CDA) natuurlijk gelijk heeft dat er best iets verandert in het GLB. Maar zij moet toch ook erkennen dat binnen de kaders van het GLB het IPO zo ongeveer aan de meest conservatieve kant zit, door zo veel mogelijk niet te doen wat kan en het zo veel mogelijk te laten bij wat het is?
- 2240 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) is dat niet met de heer Klein (CU) eens. Het IPO heeft een ander standpunt over de overheveling naar beleid voor landschappelijke aanpassing. Maar binnen de basisregelingen gebeurt ook heel veel. Het IPO is haars inziens dus helemaal niet conservatief.
- 2245 De heer **Klein** (CU) is het volledig met mevrouw Koning-Hoeve (CDA) eens dat er binnen de basisregelingen ook al een en ander gebeurt. Hij is het er echter niet over eens dat hetgeen de provincie doet in de plattelandsontwikkeling niet per se door agrariërs gebruikt kan worden. Dat is namelijk wél heel goed mogelijk. Men moet dan echter gezamenlijk om tafel om te bespreken wat men binnen een gebied wil realiseren en om te bekijken welke rol de agrariërs daarin kunnen spelen, zonder dat het al standaard als inkomenssteun bij de
- 2250 agrariërs terechtkomt. Dat lijkt de heer Klein een heel goede ontwikkeling.
- Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) benadrukt nogmaals dat er dan wel cofinanciering bij moet. Als die er niet is, laat de provincie geld uit Brussel liggen dat zij heel goed zou kunnen gebruiken.
- 2255 In pijler 2 zitten ook mogelijkheden voor het versterken van de positie van vrouwen in de landbouw, in verband met het streven naar gendergelijkheid en het benutten van kansen die het biedt als meer vrouwen actief worden in de landbouw. Volgens de statistieken is in Nederland het aantal vrouwelijke bedrijfshoofden het laagst van heel Europa, namelijk slechts 5%. Daar is dus nog wel een slag te slaan. Mevrouw Koning-Hoeve vraagt gedeputeerde of er binnen de Nederlandse
- 2260 regelingen ook een project komt met déze focus? Wil zij daar anders in IPO-verband naar kijken, opdat het ook in Noord-Holland kan worden uitgerold?
- Tot slot leest het CDA ook iets over de "gebiedsgerichte aanpak". Wat wordt in dit verband met die term bedoeld? Mevrouw Koning-Hoeve verwacht dat het een andere insteek betreft dan die de provincie altijd gebruikt. Het kan niet zo zijn dat er geld overgeheveld wordt van het ene gebied naar het andere.
- 2265
- Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich omwille van de tijd grotendeels aan bij de inbreng van Statenlid Kostic (PvdD).
- 2270 De heer **Cardol** (GL) heeft een aantal vragen, vooral aan het college. Hij is heel blij dat het onderwerp geagendeerd is door de ChristenUnie. Wel moet hierbij de kanttekening worden

geplaatst dat een en ander hopeloos vertraagd is door de coalitieonderhandelingen in Den Haag en een minister die geen tijd had om met de Kamer over deze zaken te spreken. Er is voor de
2275 ChristenUnie dus wel enige reden om een hand in eigen boezem te steken.

De vragen van de heer GroenLinks zullen waarschijnlijk deels overlappen met de reeds gestelde vragen.

2280 De heer **Klein** (CU) vraagt of de heer Cardol (GL) zich realiseert dat de minister niet aan de leiband loopt van de PS-fractie van Noord-Holland?

De heer **Cardol** (GL) realiseert zich dat terdege. Hij benadrukt derhalve nogmaals dat hij verheugd is dat de ChristenUnie het punt heeft geagendeerd. De oorzaak voor het feit dat dit niet eerder is
2285 gebeurd, kan wellicht ook wel een andere oorzaak hebben dan alleen die in dit huis.

De heer Cardol is allereerst benieuwd naar de status van de IPO-notitie. Het is een merkwaardig document. In de inleiding staat dat het als zodanig bedoeld is om de Staten te informeren over de stand van zaken en hen mee te nemen in de dilemma's en de keuzes. Dit suggereert op z'n minst
2290 dat het inderdaad in de Staten behandeld moet worden, wat tot nu toe niet is gebeurd. Anders wordt het document ook niet aan de Staten gericht. Er wordt echter ook steeds gesproken over een "*compromis binnen het IPO*". Wat maakt dit een compromis van het IPO als er nog nergens een klap op is gegeven? In de Staten en evenmin in de colleges is het op deze manier geaccordeerd. Wellicht kan de gedeputeerde iets meer toelichting geven over de status van de memo.

2295 In de brief van GS wordt gemeld dat Noord-Holland een andere inzet had in de discussies in het IPO. De heer Cardol (GL) is daar heel blij mee, aangezien hij alle opmerkingen deelt over de zeer bedroevende status van het IPO-stuk. Het college geeft ook keurig aan dat het een lagere basispremie had gewenst, 30% overheveling en een regionale vergoeding voor peilverhoging in de
2300 veenweiden. Hoe verhouden het compromis en de inzet van GS zich nu tot elkaar? Hoe moet dit worden gelezen? Gaan GS bijvoorbeeld nog iets doen met het standpunt dat zij in hun brief verwoordden en dat zich onderscheidt van het compromis van het IPO?

2305 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de heer Cardol (GL) dan ook vindt dat de gedeputeerde met een ander standpunt naar het ministerie moet, terwijl zij namens het IPO gemandateerd is om met het IPO-standpunt daarheen te gaan?

De heer **Cardol** (GL) merkt op dat er misschien nog een onderscheid is tussen het zijn van gemandateerde namens het IPO en het zijn van gedeputeerde in de provincie Noord-Holland. Als
2310 dat er niet is, dan voelt de heer Cardol heel veel voor de oproep van de Partij voor de Dieren om gedeputeerde te vragen om naast het IPO-standpunt ook een zelfstandig standpunt van de Staten van Noord-Holland in te brengen. In die zin verwacht de heer Cardol dat het heel goed mogelijk is om er op die manier mee om te gaan.

2315 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de heer Cardol (GL) dan niet vindt dat men raar bezig is als er binnen het IPO getracht wordt om zaken te coördineren en dat er dan zo verder mee wordt omgegaan?

2320 De heer **Cardol** (GL) meent dat dat het geval zou zijn als hij het gevoel had dat dit standpunt een compromis is binnen het IPO dat daadwerkelijk bereikt is. Nogmaals, GroenLinks heeft het nog nooit gezien. Er wordt alleen maar een stuk voorgelegd waarvan gezegd wordt: "*Dit leggen wij voor om de Staten te informeren.*" Waarom ligt er niet een stuk voor waarin de Staten om hun mening wordt gevraagd? Dat zou dan toch moeten gebeuren? Dan is er sprake van een standpunt van de verschillende provincies, waarmee gezamenlijk op stap kan worden gegaan. Waar dát dan weer op
2325 uitgekomen zou zijn, kan de heer Cardol op dit moment natuurlijk niet beoordelen. GS zeggen echter in hun brief dat zij met een ander standpunt van start zijn gegaan. Dát standpunt zou de heer Cardol graag willen onderstrepen. Hoe gaat de provincie daar nu mee om? Als GS zeggen dat ze er niet mee uit de voeten kunnen, ondersteunt de heer Cardol het voorstel om als PS tot een voorstel te komen.

2330 Er zijn inderdaad diverse moties in de Kamer aangenomen, waarin duidelijk wordt gevraagd om een andere invulling van het IPO-compromis (voor zover dat bestaat). De heer Cardol is derhalve benieuwd hoe de gedeputeerde aankijkt tegen deze moties. Wat is haar mening hierover? Dit geldt natuurlijk met name voor de motie over de 30% overheveling.

2335 Een concretere vraag is nog welke ruimte er straks is als er een Nationaal Strategisch Plan is vastgesteld voor een regionale invulling. Dat is natuurlijk ook een belangrijk punt waarmee de Staten zelf nog zouden kunnen sturen. Maar ook dat vraagt wel een debat in de Staten over de wijze waarop daarmee moet worden omgegaan.

2340 De heer **De Wit** (VVD) stelt vast dat men in een ingewikkeld construct zit. Het GLB heeft buitengewone relevantie, maar de besluitvorming ligt natuurlijk ook grotendeels buiten deze Staten en ook tussen verschillende landen. Daarmee kom je al als vanzelfsprekend uit in het "compromis-gepolder" dat in Europa natuurlijk ook noodzakelijk is om überhaupt tot besluitvorming te komen.
2345 Dit bemoeilijkt uiteindelijk wel het gesprek vandaag in deze commissie. Vanuit Europa moet er immers weer een nationale vertaalslag gemaakt worden. Die spanningsvelden zijn goed merkbaar.

Gehoord hebbende de expertmeeting van afgelopen week, wil de heer De Wit nogmaals benoemen dat er in de Staten niet zozeer over standpunten zou moeten worden gesproken, maar dat er met
2350 name belangen op tafel moeten worden gelegd. Standpunten komen immers voort uit belangen en de "waarom"-vraag. De heer De Wit kan zich niet aan de indruk onttrekken dat het ook hier een relevant aspect is. Neem bijvoorbeeld de discussie over het percentage overhevelen. Voor bepaalde ondernemers betreft dit een vorm van inkomenszekerheid waaraan wordt gezeten. De heer De Wit kan zich derhalve goed voorstellen dat zij een standpunt zullen innemen met daarin een bepaalde
2355 mate van terughoudendheid.

De heer **Cardol** (GL) vindt het mooi dat de heer De Wit (VVD) terugverwijst naar de expertmeeting. Volgens hem ging het de heer Evers, die de opmerking over belangen versus standpunten maakte, echter om de positie in gebiedsgerichte processen. Is de heer
2360 De Wit het met hem eens dat er in een Statenvergadering of commissievergadering niet vanuit belangen gesproken moet worden, maar dat er altijd vanuit standpunten gesproken wordt?

De heer **De Wit** (VVD) antwoordt dat de VVD meent dat het politieke uiteindelijk een

2365 belangenafweging betreft. Daar kom uiteindelijk beleid uit voort. Het kan ook gebiedsoverstijgend zijn. Het kan ook bij andere thema's, anders dan een gebiedsproces, relevant zijn. Zeker ook in dit geval, omdat men in een ingewikkeld construct zit. De VVD gelooft in de vrije markt. Het
 2370 ideaalbeeld van de heer De Wit zou zijn dat het landbouwbeleid in Europa helemaal niet gestoeld zou hoeven zijn op een inkomenssubsidie voor boeren, maar dat de Nederlandse boeren op basis van kwaliteit en het beste product bij wijze van spreken de Franse boer er gewoon uit concurreert. Nederland kent echter een ander systeem, dat zijn historie heeft. Binnen dat systeem wordt gezocht naar het maximale draagvlak om tot verandering te komen. In die zin omarmt de heer De Wit ook zeker bepaalde punten die in het NSP naar voren zijn gekomen, waarbij de discussie zich bijvoorbeeld vernauwt tot de hoogte van de overheveling. De heer De Wit meent echter dat de
 2375 lobby van het IPO is ingehaald door het optreden in de Tweede Kamer. Hij verwacht derhalve dat er überhaupt een beweging gaat komen. De heer De Wit stelt voor om die even af te wachten. Hij ziet veel meer heil in het voeren van de discussie in de Staten op het punt dat de heer Cardol net aanhaalde. Hoe kan men vanuit de wijze waarop de regeling er straks uit komt te zien -- dat is uiteindelijk aan de minister om te beslissen -- in Noord-Holland meer gevoel krijgen bij wat er
 2380 regionaal kan worden gedaan? Dat lijkt de heer De Wit een heel relevante vervolgvraag waarover wat hem betreft ook het gesprek in deze Staten kan worden gevoerd.

Tot slot heeft de VVD een aantal technische vragen gesteld. De heer De Wit bedankt GS voor de beantwoording. De belangrijkste vraag die nog resteert, luidt als volgt. Hoe gaat het college
 2385 uiteindelijk de zeven jaar dat het plan gaat gelden, ook monitoren op de aspecten die in de technische beantwoording zijn genoemd? Het betreft dan onder meer kosteneffectiviteit van maatregelen, inkomenszekerheid en doelgericht te werk gaan. Hoe wordt uiteindelijk gedurende het NSP gemonitord dat een en ander daadwerkelijk wordt bereikt? En welke ruimte is er dan om bij te sturen?

2390
 Mevrouw **Jellema** (PvdA) hoort de heer De Wit (VVD) helemaal niet over de transitie. Hij heeft het wel over inkomenszekerheid en dat de boeren voort moeten. Dat is allemaal steekhoudend. Als we de Nederlandse boer zijn gang zouden laten gaan om de Franse eruit te concurreren, zouden er misschien wel nog meer onkruidbestrijdingsmiddelen moeten
 2395 worden gebruikt. Mevrouw Jellema hoopt niet dat de heer De Wit terug wil naar die situatie.

De heer **De Wit** (VVD) meent dat hem nu enigszins woorden in de mond worden gelegd. Het doel vanuit het GLB is wat de VVD betreft dat het voedsel op een zo goed mogelijke manier geproduceerd kan worden. Het moet toegankelijk zijn voor de consument. Het moet ook zo'n
 2400 minimaal mogelijke impact hebben op het milieu. Het betekent ook dat de ondernemer er een goede boterham aan kan verdienen. Een van de aspecten daarbinnen betreft het GLB. Dat is nu eenmaal een relevant onderdeel van het huidige systeem. Dat betekent niet dat daarmee alle individuele boeren in Nederland in dezelfde mate door een transitie moeten op de punten die de heer De Wit net noemde. Sterker nog, er is een heel diffuus beeld. De heer De Wit gaat niet mee in
 2405 de algemene teneur dat daarmee iedere boer hier in een transitie zou moeten zitten. De politiek en ook de samenleving moeten helder zijn over de verwachtingen op het gebied van voedsel, bloemen en andere agrarische producten. En welke speelruimte geef je bedrijven vervolgens mee om daar invulling aan te geven? Dat is de taak van de politiek.

2410 De heer **Klein** (CU) herkent heel erg het verhaal van de VVD dat er speelruimte gegeven

moet worden aan de boeren om zelf een invulling te kiezen, zij het binnen bepaalde grenzen en kaders. En het is toch juist aan de overheid c.q. de provincie om deze aan te geven, opdat ze passend zijn bij een duurzaam en toekomstbestendig agrarisch gebied?

2415 De heer **De Wit** (VVD) is het daar volledig mee eens. Nederland kent tal van aspecten waartoe grenzen worden aangegeven (o.a. Klimaatakkoord, Stikstofbeleid, provinciaal beleid ten aanzien van bijvoorbeeld het "agrarisch ondernemerschap binnen natuurgebieden"). De heer De Wit begrijpt derhalve niet helemaal waar de heer Klein (CU) naar zoekt in het kader van het stellen van grenzen.

2420 De **voorzitter** wijst erop dat de heer Klein (CU) door zijn tijd heen is. Zij staat hem echter toe om het nog even toe te lichten.

2425 De heer **Klein** (CU) bedankt de voorzitter voor haar clementie. Hij bedoelde te zeggen dat de provincie verantwoordelijk is voor natuurkwaliteit en ook voor biodiversiteitsherstel. Zij heeft hier visies en beleid voor. Daarbinnen zou het toch juist goed zijn om aan te geven welke ruimte er dan is om in bepaalde gebieden te ondernemen? Dat kan dus ook betekenen dat de provincie daarvoor specifiekere grenzen stelt dan die algemene grenzen die in het Klimaatakkoord zijn gesteld? Is de heer De Wit (VVD) dit met hem eens?

2430 Dit doet de heer **De Wit** (VVD) denken aan de discussie over NNN-realisatie. Hij meent dat de provincie daarin specifieke grenzen heeft aangegeven. Bepaalde natuurdoelen gelden daar nu eenmaal en deze vormen een grens voor de bedrijfsvoering. In het Masterplan Biodiversiteit wordt getracht om initiatieven te ontplooiën. Hierin laat men zien dat men het belangrijk vindt en er ook daadwerkelijk aan mee wil doen. De heer De Wit ziet het derhalve niet zozeer als het stellen van
2435 een grens, maar meer als het werken aan een gezamenlijk doel en het faciliteren daarvan. Een ander kaderstellend iets vanuit de Staten betreft de Voedselvisie. De heer De Wit meent derhalve dat de provincie aardig wat grenzen heeft aangegeven. De crux is nu vooral hoe het NSP benut kan worden om de gestelde doelen uiteindelijk ook in de praktijk te halen. Daarbij heeft men dan te maken met de discussie over overheveling van enerzijds de inkomenszekerheid, de "boterham" van
2440 de ondernemer -- als hij het geld niet meer heeft om iets te doen, houdt het überhaupt op, hetgeen ook onwenselijk is -- en anderzijds het maximaal kunnen inzetten van de stimulering en dat ook geldelijk ondersteunen van ecoregelingen, waarvan je dan moet hopen dat ondernemers zich daarvoor gaan aandienen.

2445 Mevrouw **Kapitein** (D66) bedankt de ChristenUnie voor het agenderen van dit belangrijke onderwerp. Het GLB en de vertaling naar Nederland middels het NSP is van substantiële invloed op de inkomens van agrariërs en daarmee een belangrijk instrument voor de overheid voor de door haar gewenste ontwikkelingen, zoals op klimaat en natuur. D66 is van mening dat publiek geld zo veel mogelijk moet worden ingezet voor publieke doelen en dat de verschuiving van
2450 inkomenssteun naar doelgerichte betalingen helpt om deze publieke doelen te behalen. Landelijk is inmiddels door de aangenomen moties van onder andere D66 in samenwerking met een aantal andere partijen om stapsgewijs naar de 30% overheveling van pijler 1, de inkomenssteun, naar pijler 2, de ecoregeling, te groeien. Precies wat D66 en PS willen, en wat de inzet van GS was voorafgaand aan hun onderhandelingen in het IPO. In het IPO is draagvlak voor overheveling van
2455 pijler 1 naar pijler 2. Het bereikte compromis daarbij is helaas wat minder vergaand dan D66 zou willen. Maar gelukkig is dit compromis niet meer relevant door de aangenomen moties in de

Tweede Kamer.

2460 Een interessante vraag is hoe het NSP nader zal worden ingevuld en hoe dit gaat werken, zowel landelijk als provinciaal. Hoe zou de invulling bijvoorbeeld gebruikt kunnen worden voor peilverhoging in gebieden die met bodemdaling te maken hebben? Mevrouw Gonggrijp heeft hier tijdens de behandeling van de midterm review een paar algemene opmerkingen over gemaakt. Hoe stimulerend en effectief gaan de verschillen tussen goud en brons bij de ecoregelingen werken? Gaan de agrariërs door de ecoregeling daadwerkelijk meer doen aan de eco doelstellingen? D66 is 2465 heel benieuwd hoe dit nu gaat uitpakken en wil hierover graag op de hoogte worden gehouden. Nog mooier zou het zijn als de Staten hierover verder met elkaar in gesprek zouden kunnen gaan.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording.

2470

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

Gedeputeerde Zaal merkt op dat er ook een aantal technische vragen zijn gesteld. Zij zal proberen daar vandaag een antwoord te geven, maar mogelijk moeten er een paar antwoorden schriftelijk worden nagestuurd.

2475

Er is een aantal lijnen te onderscheiden in het betoog van de Statenleden. Gedeputeerde zal deze in blokken bespreken. Zij stelt voorop dat in Noord-Holland een heel belangrijke ambitie is neergelegd; eerst in het coalitieakkoord en later ook in de Voedselvisie. Deze vormt altijd de leidraad waarmee zij als gedeputeerde van Noord-Holland naar het IPO, de Tweede Kamer, het Rijk of Brussel gaat. Voor de uitvoering van de Voedselvisie en de ambitie in 2030 om natuurinclusieve landbouw te realiseren, heeft de provincie het GLB-instrument keihard nodig. Het is immers een belangrijke financiële knop om aan te draaien. Deze moet vergroenen. Zoals het er nu naar uit ziet, betekent dat niet dat het GLB geen mooie dingen heeft gebracht. De heer Klein (CU) noemde reeds de belangrijke ontwikkeling van de agrarische collectieven. Gedeputeerde hoopt hier in de 2480 toekomst weer heel nauw mee te kunnen samenwerken. Sterker nog, zij spreekt hen op 26 november a.s. over onder meer onderhavig onderwerp.

2485

Vergroening is noodzakelijk en wat gedeputeerde betreft de enige weg vooruit. Gedeputeerde Zaal maakt de algemene opmerking dat de provincie heel veel opgaven en ambities kent op het gebied van stikstof, klimaat, bodemdaling en verduurzaming van de landbouw in het algemeen. Het GLB is niet het enige instrument. Om die reden moet de provincie bij het Rijk benadrukken dat er ook extra middelen nodig zijn voor deze opgaven. Voorts wijst gedeputeerde Zaal erop dat in dit huis €6 miljoen is vrijgemaakt voor de Voedselvisie om ook daarop in te zetten. Haar collega-stafhouder zegt altijd dat het GLB geen "1000-dingendoekje" is. Gedeputeerde is het hiermee eens, 2495 maar het is wel een heel belangrijk instrument.

2490

Gedeputeerde komt op de status van het stuk, ook wel het "IPO-compromis" genoemd. De provincie is met het IPO in gesprek geraakt over wat de inzet richting de minister gaat zijn. Wat betreft het "speelveld" in de GLB-wereld is het natuurlijk Brussel die uiteindelijk het NSP vaststelt, op voordracht van de minister, die daartoe de Tweede Kamer, de twaalf provincies en de 21 waterschappen consulteert. En eigenlijk moet dat allemaal in één NSP. Dat je het dan niet helemaal met elkaar eens bent op alle punten, is evident. Iedereen in dit huis weet dat je soms een 2500

standpunt moet verdedigen waar je misschien niet 100% achter staat. Maar zonder compromis is er gewoon geen openbaar bestuur. Er is getracht om met de twaalf provincies één standpunt c.q. 2505 compromis te formuleren. Dit lag in het document, waarna minister Schouten zei dat er niet verder gesproken zou worden over het GLB, omdat er eerst een onderhandelingstraject werd gestart. Minister Schouten is een van de onderhandelaars. Vervolgens is het dus overgelaten aan de politiek bij het Rijk. Hierdoor raakte de status van het stuk een beetje in het ongewisse. Het is nog wel steeds hetgeen wat de provincies gezamenlijk hebben besproken, maar inmiddels zijn er ook 2510 allerlei landelijke ontwikkelingen waardoor er weer herijkt moet worden. Het stuk lag er inmiddels wel, waarna gedeputeerde heeft besloten om het ter informatie aan PS te sturen, in de veronderstelling dat het inderdaad geagendeerd zou worden. In het vervolg zal er natuurlijk verder over gesproken worden.

2515 Het is altijd lastig om het met twaalf provincies eens te worden, maar eenieder is van mening dat de transitie moet worden ingezet. Ook is men het er in dit huis over eens dat er draagvlak moet zijn voor de maatregelen. Voorts moet men ervoor zorgen dat het GLB zodanig in elkaar zit dat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen. Die twee kanten beluistert gedeputeerde ook in onderhavige discussie. Men is het niet altijd eens over de snelheid, het tempo en de percentages. 2520 Die verschillen heel erg, hetgeen is terug te zien in het compromis. Op dit moment liggen er verschillende Kamermoties. De motie-De Groot c.s. van de vier onderhandelende partijen vraagt het meest expliciet om door te groeien naar 30%, met onderzoek en tussenevaluaties om te monitoren of de juiste effecten ook bereikt worden. Gedeputeerde verwacht dat dat een heel aardige richting is, waarbij vanuit de provincie de kanttekening moet worden geplaatst dat het GLB 2525 niet het enige instrument is en dat er ook geld van het Rijk bij moet. Zo zeggen de provincies bijvoorbeeld dat veenweidegebied uit andere middelen moeten worden voldaan. Dat zijn nog twistpunten met het Rijk. Het IPO gaat zich naar aanleiding van de moties nu verder beraden op wat het gaat doen. Gedeputeerde is blij met de fijne input van de Statenleden over het provinciale standpunt. Het standpunt van Noord-Holland blijft altijd de wijze waarop het GLB zo veel mogelijk 2530 kan bijdragen aan de uitvoering van de ambities, zoals die zijn neergelegd in het coalitieakkoord, de Omgevingsverordening en de Voedselvisie. Dat zal derhalve de inzet van gedeputeerde blijven. Zij is echter ook gemandateerde van het IPO en kan beide goed scheiden.

2535 Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of gedeputeerde nu met zoveel woorden zegt dat onderhavige memo eigenlijk geen status meer heeft. Is de memo links en rechts ingehaald door de werkelijkheid van vandaag?

Gedeputeerde **Zaal** meent dat de memo nog steeds het standpunt van de twaalf provincies op een compromis betreffende het GLB weerspiegelt. Men heeft nu echter te maken met de situatie, 2540 waarbij er een aangenomen motie van de meerderheid van de Kamer ligt en partijen bezig zijn met formatieonderhandelingen. Dit schept een ander beeld. Er dient bepaald te worden wat een en ander betekent voor de Noord-Hollandse inzet. Daar zal ook met de andere provincies over gesproken moeten worden. De basis ligt echter in het compromis. En verder kan natuurlijk iedere provincie haar eigen standpunt richting de Kamer te laten zien.

2545

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt wanneer het volgende overleg van het IPO plaatsvindt?

Gedeputeerde **Zaal** (D66) weet dat even niet uit haar hoofd, maar dat zal een dezer weken zijn.

2550 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of zij D66 nu hoort zeggen dat het IPO-standpunt wordt gecommuniceerd, maar dat iedere provincie ook nog haar eigen standpunt aan de Kamer en de minister communiceert.

2555 Gedeputeerde **Zaal** (D66) geeft aan dat uiteindelijk het IPO-standpunt met de minister wordt besproken. Daarnaast staat het iedere provincie natuurlijk vrij om haar eigen standpunt in te nemen. Dat heeft de provincie Noord-Holland ook gedaan middels de brief die zij aan de Statenleden heeft gestuurd. Deze is openbaar. Geen enkele provincie zal 100% achter zo'n compromis staan. Zo werkt het gewoon in IPO-verband en in de onderhandelingen over het NSP. Er zullen ook provincies zijn die nog minder willen overhevelen. Dat is ieders recht. Gedeputeerde is 2560 er in eerste instantie vooral om het standpunt van Noord-Holland kenbaar te maken.

De heer **Cardol** (GL) heeft nog twee vragen:

- Het IPO vindt plaats op 8 december. Is het dus in principe mogelijk dat er voor 8 december een ander IPO-standpunt ligt?
- 2565 – Het is een logische conclusie dat er verschillen zitten tussen het provinciale standpunt en het IPO-standpunt. Is de gedeputeerde dan van plan om het provinciestandpunt, dat dus afwijkt van het huidige compromis van het IPO -- hopelijk is dat over circa twee weken anders -- expliciet naar Den Haag te communiceren?

2570 Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat zij niet verwacht dat het IPO-standpunt opeens 180 graden gedraaid is. Uiteindelijk zit iedereen gewoon nog op hetzelfde. Men moet zich echter wel afvragen wat de betekenis is van de ontwikkelingen die in Tweede Kamer hebben plaatsgevonden. Gedeputeerde Zaal is altijd bereid om het standpunt van Noord-Holland naar voren te brengen. Dit gebeurt ook. Uiteindelijk is het echter wel belangrijk dat je aan tafel zit bij het Rijk. Dit is alleen maar mogelijk als je daar met de twaalf provincies aanwezig bent. In het compromis staat heel 2575 duidelijk dat de verschillen per provincie groot zijn. De minister weet dat ook. Het is dan aan de provincie om, ook weer gelet op de belangen van het Rijk en de belangen van het waterschap, tot één NSP te komen dat ook nog door Brussel wordt geaccepteerd.

2580 De heer **Klein** (CU) verbaast zich erover dat er toch een compromis in staat. Waarom staat er in die IPO-stukken niet op welke punten men het eens is en op welke niet? Thans pleit gedeputeerde immers voor iets wat zij helemaal niet wil.

2585 Gedeputeerde **Zaal** geeft aan dat Brussel vraagt dat er bepaalde keuzes worden gemaakt. Er liggen gewoon bepaalde vragen voor. En anders wordt het volledig aan anderen overgelaten. Daar zou gedeputeerde Zaal zich niet plezierig bij voelen.

2590 Gedeputeerde Zaal meent dat er voor nu voldoende is gezegd over de status van het stuk en over hoe we verdergaan. Zij wil graag nog wel het volgende bepreken. Stel dat er een NSP ligt, hoe gaan we dan verder met elkaar? Op het moment dat er een NSP ligt, hangt het een beetje af van de overheveling. Richting mevrouw Koning-Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde op dat de provincie voor de overhevelingsgelden niet hoeft te cofinancieren. Het betreft allemaal middelen uit Brussel en leidt niet tot een grotere cofinancieringsvraag. Voor de cofinanciering die in het eerdere deel van pijler 2 zit, hebben GS bij de Kaderbrief al een voorstel gedaan. Daar hoeft de provincie zich wat dat betreft geen zorgen over te maken. Het betreft landelijke en Brusselse kaders, maar er zijn in

2595 het GLB wel knoppen waar men aan kan draaien. Hier is enige provinciale ruimte voor. Dat heeft de provincie recent ook gedaan door een regeling op te zetten die aansluit bij de Voedselvisie. Zij zal dat in de toekomst ook doen. Het is goed om daar het gesprek met de Statenleden over aan te gaan. Gedeputeerde wil voorts het gesprek aangaan met de sector. Zij heeft de woordvoerders goed gehoord dat niet alleen de landbouw maar ook andere organisaties erbij betrokken moet
2600 worden, zoals natuurorganisaties. Dat is ook volstrekt logisch. Gedeputeerde Zaal doet het navolgende procesvoorstel. Zij zal de Staten op de hoogte houden van de gesprekken binnen het IPO en van de gesprekken die er eventueel met het Rijk zullen worden gevoerd.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording. Zij wil de ChristenUnie nog een
2605 halve minuut spreektijd toekennen voor onderhavig agendapunt. De voorzitter constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

Tweede termijn

2610 De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde Zaal hartelijk voor haar beantwoording. Het is fijn om te horen dat zij in ieder geval de rol van agrarische natuurverenigingen wil betrekken in het volgende traject. Begrijpt de heer Klein het goed dat de €6 miljoen in de Voedselvisie ook inderdaad betrokken kan worden bij het gezamenlijk uitvoeren van de provinciale doelen rondom het landelijk gebied? De ChristenUnie pleit er daarbij voor dat de doelen die in het GLB worden
2615 nagestreefd, alsmede de eigen provinciale doelen, mogelijk één-op-één op elkaar zijn afgestemd, zodat het voor agrariërs gewoon duidelijk is wat er op de lange termijn van hen wordt gevraagd.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) bedankt de gedeputeerde voor haar beantwoording. Zij zou bijna willen zeggen: "*I feel for you.*" Het zal niet gemakkelijk zijn.

2620 Mevrouw Jellema heeft nog een opmerking voor haar collega-Statenleden. Nu wil het toeval dat mevrouw Er (GL) en mevrouw Jellema (PvdA) afgevaardigden naar het IPO zijn. Laatstgenoemde zou best een tegengeluid richting het IPO willen laten horen. Zij ontvangt hiertoe graag de nodige input van de gedeputeerde en de collega-Statenleden (per e-mail), opdat de provincie niet als een mak lammetje naar de slachtbank gaat.

2625

De **voorzitter** vraagt of mevrouw Jellema zelf ook een deadline of een vervolgspraak heeft.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) merkt op dat het IPO tot nader order is afgelast. Op 6 december a.s. zou een mooi diner plaatsvinden, maar ook dat gaat niet door. Mevrouw Jellema klimt derhalve in de
2630 pen en richt zich dan via de digitale weg tot het IPO.

De **voorzitter** merkt op dat iedereen dit aanbod heeft gehoord. Zij roept op om vooral een signaal op dit punt richting mevrouw Jellema (PvdA) en mevrouw Er (GL) in IPO-verband te geven.

2635 De heer **Cardol** (GL) heeft nog een paar korte opmerkingen. Hij ondersteunt het punt van het belang van de agrarische natuurverenigingen. Hij heeft ook gehoord van de gedeputeerde dat er binnenkort nog een keer apart gesproken zal worden over de invulling. De heer Cardol heeft ook goed gehoord dat de gedeputeerde zegt dat er natuurlijk een verschil blijft bestaan tussen het standpunt dat zij als gedeputeerde uitdraagt en het standpunt dat zij als gemandateerde van het
2640 IPO uitdraagt. Het lijkt de heer Cardol goed om dat vast te houden.

- De oproep van mevrouw Jellema (PvdA) om het standpunt naar het IPO uit te brengen, lijkt de heer Cardol ook een uitstekend voorstel. Hij zou daar dan echter niet mee willen wachten tot de eerstvolgende vergadering. Laat de gedeputeerde dat gewoon via een andere weg, deels op basis van hetgeen vandaag gedeeld is over de visie, kenbaar maken naar het IPO, om op die manier ook duidelijk te maken dat er op z'n minst vanuit Noord-Holland gedifferentieerd gedacht wordt over het huidige compromis dat er ligt. De heer Klein zal gedeputeerde Zaal in ieder geval graag voeden met informatie.
- 2645
- Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of mevrouw Jellema (PvdA) dan de punten van alle partijen meeneemt richting het IPO. Hoe bepaalt zij wat een meerderheid is? Mevrouw Koning-Hoeve vindt dit lastig, maar gaat ervan uit dat mevrouw Jellema ook de punten van het CDA zal meenemen.
- 2650
- De gedeputeerde zegt dat er overleg is met de natuurorganisaties. Dat is prima, maar mevrouw Koning-Hoeve benadrukt nogmaals dat dit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid betreft en niet het Natuurbeleid. Laat gedeputeerde dat alstublieft meenemen. Mevrouw Koning-Hoeve is tot slot blij dat gedeputeerde overleg heeft met de collectieven.
- 2655
- Mevrouw **Jellema** (PvdA) bevestigt mevrouw Koning-Hoeve (CDA) dat zij natuurlijk alle standpunten zal meenemen; zij is de afgevaardigde voor alle Statenleden. Mits zij maar helder hun punten naar voren brengen. Mevrouw Jellema neemt haar taak heel serieus.
- 2660
- In reactie op het laatste punt van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) beaamt de heer **Cardol** (GL) dat het gaat om het landbouwbeleid, maar dat het ook gaat om plattelandsontwikkeling. Het platteland is toch niet alleen van de boeren? Is mevrouw Koning-Hoeve dat met hem eens?
- 2665
- Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) antwoordt dat zij dat met de heer Cardol (GL) eens is voor de tweede pijler.
- 2670
- De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording.
- Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66) ...:
- 2675
- Gedeputeerde Zaal hoorde mevrouw Jellema (PvdA) net zeggen: "*I feel for you*". Zij heeft zich nu echter in dezelfde situatie gemanoeuvreerd en mag namens heel veel verschillende partijen één standpunt gaan formuleren. Dat zal mevrouw Jellema vast goed afgaan. Gedeputeerde is voorts benieuwd naar het standpunt van de hele PS.
- 2680
- Tegen mevrouw Koning-Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde Zaal op dat zij even in verwarring is. Het ene moment moet er integraal worden gewerkt en het volgende moment moet het allemaal weer verkokerd. Gedeputeerde sluit zich derhalve aan bij de heer Cardol (GL) dat deze ontwikkeling veel breder is, maar dat het GLB primair gebruikt moet worden voor de transitie van de landbouw. Dat betekent volgens gedeputeerde echter niet dat anderen daar niet bij betrokken kunnen worden en daar niets over mogen zeggen. Het is heel belangrijk dat het draagvlak heeft op het hele platteland.
- 2685

Gedeputeerde heeft één vraag gehoord, te weten van de ChristenUnie over de middelen van de Voedselvisie. De provincie heeft recent een GLB-instrument opengesteld. Daarvoor is
2690 cofinanciering uit de Voedselvisie gehaald. Op het moment dat Europese subsidieregelingen volstrekt aansluiten bij de ambities uit de Voedselvisie, is het een heel mooie win-winsituatie om daar de cofinanciering te vinden. Dit is in de toekomst ook mogelijk, maar de randvoorwaarde is dan wel dat het een een-op-een uitvoering van de Voedselvisie moet zijn. **Gedeputeerde bedankt de Statenleden voor hun inbreng, die zij zal meenemen in het vervolg.** Tot besluit merkt zij op dat
2695 het een lastig dilemma maar voorts een heel mooi dossier betreft.

De **voorzitter** bedankt de ChristenUnie nogmaals voor het agenderen en rondt het agendapunt af.

11. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

2700 **De ingediende vragen voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal zullen schriftelijk worden behandeld.**

12. B-agenda Natuur

12.a Agenderingsverzoek PvdD brief van C naar B: Natura 2000-beheerplan Polder Zeevang

2705 De voorzitter geeft het woord aan de inspreker, die zich voor onderhavig agendapunt heeft aangemeld.

Inspreker

Mevrouw **Laan** spreekt in op persoonlijke titel:

2710 *"Mijn naam is Amber Laan. Ik ben 25 jaar en heb samen met mijn ouders en zusje een melkveehouderij in het dorpje Warder in Polder Zeevang. Onze boerderij en bijbehorend land waar wij onze koeien weiden, ligt in het gelijknamige N2000-gebied Polder Zeevang. Zoals u weet, worden in N2000-gebieden bepaalde soorten beschermd. Voor ons gebied betreft het negen vogeldoelsoorten. Polder Zeevang kenmerkt zich door polderlandschap en koeien in de wei. Vrijwel het gehele areaal in polder Zeevang wordt dan ook beheerd door melkveehouders.*

2715

Voor het nieuwe beheerplan 2021-2027 van ons N2000-gebied zijn wij in gesprek geweest met de provincie Noord-Holland. En ook met alle andere belanghebbenden hebben wij laten weten wat de belangen zijn in het gebied en hoe wij eigenlijk samen tot het beschermen van die doelsoorten willen komen. Niet alleen in het inspraakproces, maar ook daarvoor zijn al diverse signalen naar de provincie afgegeven over het aantal ganzen in het gebied polder Zeevang dat nog ieder jaar toeneemt. De taxateurs in Zeevang geven aan dat de schade die de ganzen veroorzaken het afgelopen jaar (2021) opnieuw ongeveer 15% is toegenomen. In eerste instantie is een veelvoorkomende soort positief! De grote hoeveelheid ganzen in polder Zeevang hebben dusdanig veel invloed op de andere soorten, onder andere ook de doelsoorten die wij voor Natura2000 beschermen, dat het wijselijk is om het aantal ganzen in ons gebied terug te dringen. Deze overzomerende ganzen eten al het voedzame gras op voor de grasetende trekkende vogels. Ook op het landschap hebben ganzen een negatieve invloed. Zij vreten alle percelen kaal (minder groen)

2720

2725

2730 *en poepen op de weilanden en in het oppervlaktewater. Hierdoor verandert ook de botanische*

- samenstelling van het perceel, is het gras minder lekker voor de koeien die wij graag weiden en heeft het een negatieve invloed op de waterkwaliteit. Van jongs af aan ben ik heel fanatiek met het beschermen van weidevogels en ging in samen met mijn opa in het gebied op pad om weidevogelnesten te herkennen en te beschermen. Mede door het enorm toenemend aantal ganzen
- 2735 in het gebied zijn het aantal weidevogelsoorten en de nestmogelijkheden afgenomen. Namens de melkveehouders in het gebied pleiten wij voor een gecoördineerd beheer van de ganzen. Niet alleen omdat de ganzen het gras opeten van onze bedrijfsvoering, maar met name omdat zij de andere soorten in het gebied negatief beïnvloeden. De hoeveelheden waarin de ganzen in ons gebied voorkomen -- ik denk niet dat dat binnenkort uit zichzelf zal afnemen -- zorgen voor
- 2740 ecologische onbalans in het aantal dieren dat volgens het beheerplan beschermd dienen te worden. Alle gebiedspartijen delen deze mening, waaronder de natuurorganisaties, dorpsraden en gemeente. Wij zijn daarom bezig om in gezamenlijkheid met alle partijen een gedegen ecologisch onderzoek uit te laten voeren naar het effect van de ganzenpopulatie in Polder Zeevang op het totale ecologische systeem en de waterkwaliteit. Wij vragen u dan ook als provincie om aan te
- 2745 sluiten bij dit onderzoek en dat wij zo nodig tussentijds in gesprek kunnen gaan en het beheerplan kunnen aanpassen. Wij pleiten dus wel voor het gecoördineerd beheer, maar wij pleiten ook voor ecologisch onderzoek op de grote hoeveelheid ganzen in Polder Zeevang, op de andere soorten die wij willen beschermen. Ik ben potentieel bedrijfsopvolger in onze boerderij. Ik zie dat wij met ons landbouwbedrijf hele grote uitdagingen in ons gebied kunnen aangaan. Maar dit betekent wel dat
- 2750 we ook deze natuur beter met elkaar moeten beheren, zodat andere ecologische punten meer kunnen floreren."

De **voorzitter** bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak.

- 2755 De heer **Kohler** (JA21) bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak. Hij fietst geregeld in het gebied. De hoeveelheid ganzen viel hem inderdaad op. Mevrouw Laan telde al van jongs af het aantal ganzen. Heeft zij een indicatie voor het teruglopen van het aantal weidevogels door de ganzen? Het is immers evident dat de ganzen de weidevogels verjagen.
- 2760 Mevrouw **Laan** heeft geen concrete cijfers. Toen zij echter zo'n 8, 9 of 10 jaar was, ging zij met haar opa op pad en waren er ongeveer vier tot vijf nesten per perceel. Thans betreft het op sommige percelen zo'n twee tot drie nesten. Dit zijn dan ook vaak hele specifieke percelen. Mevrouw Laan durft er geen wetenschappelijke onderbouwing voor te geven, maar op percelen waar veel ganzen te vinden zijn, zijn minder weidevogels en andersom.
- 2765 Mevrouw **Bouhlef-Lascaris** (SP) vraagt wat volgens mevrouw Laan de oorzaak is dat de ganzen op haar perceel gaan zitten. Als we het Natura2000-beheerplan mogen geloven, nestelen ganzen niet in haar gebied. Hoe kan dat?
- 2770 Mevrouw **Laan** denkt dat de ganzen steeds meer in haar gebied nestelen als gevolg van de klimaatverandering, waardoor de ganzenpopulatie überhaupt meer verschuift. Eerst kwamen ze wat meer in het oosten van Nederland voor en nu steeds meer naar het westen, ook bij bijvoorbeeld de Beemster. Mevrouw Laan woont aan het IJsselmeer, waar de gans natuurlijk ook veel te vinden is.
- 2775 Wat betreft de tweede vraag meent mevrouw Laan dat het in het Natura2000-beheerplan niet is opgenomen. De ganzen foerageren er, blijven er en maken er nesten. Het wordt niet vanuit

Natura2000 beschermd, maar het gebeurt wel. Als mevrouw Laan langs haar eigen percelen loop nationaal congres bodemdaling, zijn de ganzennesten met veel eieren niet op één hand te tellen. Het zijn er ontelbaar veel.

2780

De heer **Zoon** (PvdD) bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak. Het beheerplan beschrijft de gevaren voor de weidevogels en beschrijft juist niet dat de ganzen daarop van invloed zijn. Onderschrijft mevrouw Laan dit beheerplan dus niet? Zij is nu bezig met een onderzoek, maar dit beheerplan is voor zes jaar vastgesteld. Wat vindt mevrouw Laan daarvan?

2785

Mevrouw **Laan** geeft aan dat zij in gesprek is geweest met de provincie, ook tijdens de totstandkoming van het beheerplan. Daarin hebben de melkveehouders gepleit voor een continue gespreksorganisatie en voor een mogelijkheid om tijdens het verloop van het beheerplan nog bij te stellen. Daarom pleiten zij ook voor dit onderzoek. Zij onderschrijven enkele onderdelen van het beheerplan niet volledig en verrichten daar onderbouwend onderzoek naar.

2790

Mevrouw Laan merkt op dat in het vorige beheerplan een bedrag van, naar zij meent, €55.000 was gereserveerd voor onderzoek. Tot op heden heeft mevrouw Laan echter van bronnen vernomen dat er niet heel veel is gebeurd. Een periode van zes jaar is best lang. Daarom hebben de melkveehouders samen met andere gebiedspartijen een voorstel geschreven voor de provincie om in gesprek te blijven en waar nodig het beheerplan bij te stellen, met name over de ganzenpopulatie en het gecoördineerde beheer dat in samenspraak met de Faunabeheereenheid (FBE) is voorgesteld.

2795

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak. Dat onderzoek lijkt haar een goed idee. Maar welke partijen zitten daarachter? Heeft mevrouw Laan daar de provincie echt bij nodig of kan het ook op een andere manier?

2800

Mevrouw **Laan** antwoordt dat bij het pleidooi voor het onderzoek ook met de vogelorganisaties in het gebied, de dorpsraden en de gemeente om tafel is gezeten. Zij onderschrijven het onderzoek ook. Mevrouw Laan verwacht dat de hulp van de provincie wel nodig is om het onderzoek uitgevoerd te krijgen. Als het onderzoek is uitgevoerd en er bepaalde uitkomsten zijn, is het wel nodig om deze in het beheerplan mee te nemen.

2805

De heer **Klein** (CU) bedankt mevrouw Laan voor haar heldere inspraak. Deze illustreert dat gecoördineerd beheer ook echt nodig is als men een ecologische disbalans wil voorkomen. Mevrouw Laan vraagt eigenlijk twee dingen. Kan de provincie aansluiten bij het onderzoek? En is er ruimte om zo nodig tussentijds het beheerplan bij te stellen? En aan wat voor soort bijstellingen denkt mevrouw Laan dan?

2810

2815

Mevrouw **Laan** merkt op dat een potentiële bijstelling zou kunnen zijn dat het gecoördineerde beheer meer of minder moet zijn, of op een andere wijze uitgevoerd moet worden. De zorgen betreffen nu met name de ganzenpopulatie en het ganzenbeheer. Het gecoördineerde beheer zal voor drie jaar worden uitgevoerd. En waar nodig zouden de melkveehouders op basis van het gecoördineerde beheer dat is uitgevoerd, met de provincie in gesprek willen gaan en potentiële dingen willen aanpassen.

2820

De **voorzitter** bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak en de beantwoording en gaat over tot de inhoudelijke bespreking van het agendapunt.

2825

De voorzitter deelt de resterende spreektijden mee. Aansluitend geeft zij het woord aan de heer Zoon (PvdD), als indiener van het agenderingsverzoek. Aangezien de Partij voor de Dieren nog slechts één minuut resterende spreektijd heeft, is de voorzitter bereid om haar na de eerste termijn nog een halve minuut extra toe te bedelen.

2830

De heer Zoon (PvdD) merkt op dat in de nota van beantwoording terecht wordt aangegeven geen maximum aantal ganzen te definiëren. Dat is ook logisch, want Natura2000 is beschermde natuur, ook voor de gans. Ganzen weten heel goed of er ergens eten te halen is. Draagkracht regelt zichzelf in de natuur. Toch wordt er beleid gemaakt om het aantal ganzen te verminderen, en niet zo weinig ook. Hiermee wordt indirect aangegeven dat er sprake is van een maximum voor het gebied. Waarom is er een maximum, en waarop is dit gebaseerd? Het maximum lijkt namelijk een economische afweging, maar die wordt ook niet gemaakt. Er wordt geen prijs gehangen aan het leven van een gans, maar er wordt een kanon ingezet door het schieten van ganzen volledig uit handen te geven.

2835

2840

Tot slot is er een aantal punten niet op orde. Deze zijn ook te lezen in het agenderingsverzoek. Het gebruik van een geluidsdemper is een risico voor de orde en handhaving. Dit verstoort ook de dieren. Er is een scala aan tekentafelmaatregelen om tot een maximum afschot te komen. Deze lijken in de praktijk onhaalbaar te zijn. Voorts zijn ze strijdig met het Faunabeheerplan ganzen, dat eerder door GS is vastgesteld. De Partij voor de Dieren wil het plan dus derhalve intrekken en de discussie starten over de gans.

2845

De **voorzitter** bedankt de heer Zoon (PvdD) en geeft de Statenleden de mogelijkheid voor hun inbreng in eerste termijn.

2850

Eerste termijn

Mevrouw **Bouhlef-Lascaris** (SP) kan 200% achter het verzoek van de Partij voor de Dieren staan. Op 25 oktober jl. is er in de commissie gesproken over het Faunabeheerplan ganzen. Er is toen al geconstateerd dat goed onderzocht moet worden wat nodig is om de overlast van ganzen in agrarisch gebied te beperken. De SP, met de Partij voor de Dieren voorop, heeft toen bepleit om te stoppen met het afschot van ganzen. Helaas wilde een meerderheid wachten op de evaluatie die ergens volgend jaar plaatsvindt. Ook het afschot in woonwijken, zoals mevrouw Van Kesteren vanmiddag schetste, is onacceptabel. Hoeveel ganzen moeten er nog gedood worden? Het voorliggende stuk dat aanvankelijk was weggemoffeld op de C-agenda gaat over Natura2000-gebied. Daar is niets agrarisch aan dus. Hier zou afschot al helemaal niet moeten plaatsvinden. Je verstoort hiermee de natuurlijke habitat op grootschalige wijze. Bij afschot of vergassing zullen ganzen zich juist gaan vermeerderen. Eigenlijk moet men blij zijn dat verschillende ganzen Nederland weer gevonden hebben, gelet op het feit dat zo'n vijftig jaar geleden de gans hier nagenoeg niet meer te vinden was. Wil men toch minder ganzen, zet dan in op vermindering van het voedsel. Geen brood, geen vogels. Kan gedeputeerde aangeven hoe het staat met het onderzoek naar het gebruik van het gras met een lager eiwitgehalte? Laat men nu eerst eens goed gaan discussiëren over het ganzenbeheer. Hoe moet de provincie hiermee omgaan? De stukken

2855

2860

2865

2870 spreken elkaar immers tegen en lijken, gelet op de inbreng van mevrouw Laan, niet compleet te zijn.

2875 De heer **De Wit** (VVD) wil het kort houden en vooral warme woorden spreken richting de inspreker, mevrouw Laan. De coalitie heeft beoogd dat ondernemers zelf met initiatieven zouden komen om ook iets te doen aan de ganzenproblematiek. Dit betreft een goed voorbeeld. Men hoopt dat het college nieuwsgierig is naar de uitkomst. Als er al dan niet een vraagstuk gaat komen om beleid te maken in het beheerplan dan wel het faunabeheer, is het belangrijk dat men daarvoor openstaat. Het lijkt de heer De Wit goed om dat maximaal te faciliteren. Richting de Partij voor de Dieren merkt hij op dat de VVD niet minder beheer maar meer beheer wil. De fractie maakt zich zorgen over de omvang van de schades door de gans, ook voor andere instandhoudingsdoelen in het 2880 Natura2000-gebied. De VVD steunt het voorstel van de collega's derhalve niet.

2885 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt de Partij voor de Dieren voor het agenderen van onderhavig item. Zoals wellicht verwacht, kijkt het CDA anders tegen het beheerplan aan dan de Partij voor de Dieren. Feit is dat de laatste jaren de ganzenaantallen in de Zeevang enorm toegenomen zijn. Het gecoördineerd beheer is afgesproken in het Faunabeheerplan en is ook opgenomen in Beheerplan Zeevang. Als het ergens nodig is, dan is het echt hier. Het CDA steunt derhalve niet het verzoek om het gecoördineerd beheer uit het plan te halen. De partij wil echter wel dat er goed gekeken wordt naar het gecoördineerd beheer en dat het daadwerkelijk heel goed opgezet wordt. Kan de gedeputeerde daar misschien nog een nadere toelichting op geven, zodat het ook echt goed komt 2890 met het gecoördineerd beheer en dat het echt gaat leiden tot een geringer aantal ganzen?

In het beheerplan staat nu een minimumaantal ganzen van elke soort. Het CDA zou graag willen dat er voortaan ook een maximumaantal ganzen wordt toegevoegd, juist om extra druk te zetten op dat beheer.

2895 Het onderzoek waar mevrouw Laan voor pleit, vindt het CDA een heel goed idee. Kan er een onderzoek komen naar de effecten van de ganzenaantallen op de instandhoudingsdoelen van de andere vogelsoorten in Zeevang? Het betreft negen andere soorten. Het is dus echt wel van belang om te kijken hoe die soorten nu lijden onder de grote aantallen ganzen en wat eraan gedaan kan worden. Tegelijkertijd zou er dan gekeken kunnen worden naar de resultaten van beheer in het 2900 natuurgedeelte van Staatsbosbeheer en in de gedeelten die worden onderhouden via agrarisch natuurbeheer. Er schijnen daar nu verschillen in te zitten. Juist op die delen met een hoger waterpeil zijn de problemen met ganzen en het vertrappen van de bodem veel groter. Zou de gedeputeerde dit ook willen meenemen in het onderzoek?

2905 Tot slot heeft mevrouw Koning-Hoeve (CDA) nog een opmerking richting de SP, die vroeg of gekeken kan worden naar minder eiwitrijk gras. Dit gaat geheel in tegen de gevraagde eiwittransitie die juist ook vanuit de SP wordt gevraagd. In Nederland zou men zelf meer eiwit moet gaan telen op het land. Boeren zouden hun eigen gras meer eiwitrijk gras moeten maken, zodat er 2910 geen voer vanuit elders hoeft te worden aangekocht. Dit lijkt het CDA zeer strijdig met ander beleid.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

2915 Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel geeft aan dat de vraag voorligt om het beheerplan van de agenda af te halen en het in te trekken. De provincie moet het beheerplan maken voor Europa, voor alle N2000-gebieden. Dit plan is al een keer uitgesteld. Voor 11 november moest er echter een plan liggen waaraan ook de belanghebbenden uit het gebied een bijdrage hebben kunnen leveren. Voorts
2920 moest er een gedegen plan liggen, dat ook getoetst was door de Omgevingsdienst. Gedeputeerde wil vooropstellen dat het voorliggende plan dat GS hebben vastgesteld, voldoet aan de gestelde eisen. Het punt waar de heer Zoon (PvdD) het niet mee eens is, betreft het gecoördineerd beheer. Het is heel belangrijk om ook mee te geven dat het gebied Zeevang een heel belangrijk gebied is voor de provincie. De inspreker gaf al aan dat men daar vooral de weidevogels wil beschermen en
2925 behouden.

De ganzenbeheerdiscussie is al regelmatig gevoerd. De Statenleden zijn hierover geïnformeerd. Het gecoördineerd beheer betekent dat onder coördinatie van de FBE jagers het gebied in kunnen om te beheren. Die jagers konden het gebied al in onder beleid van Staatsbosbeheer. Het kon derhalve
2930 al eerder, maar nu is het gecoördineerd. Dat is hetgeen gewijzigd is. Gedeputeerde Rommel is best bereid om het vaker te agenderen.

Gedeputeerde Rommel zou graag het navolgende willen afspreken:

- Het beheerplan blijft behouden. Gedeputeerde vindt dit een goed plan. Zij wil echter wel in
2935 overleg blijven. In IPO-verband heeft gedeputeerde verzocht om er met alle provincies tezamen goed over te spreken. Dit gesprek zal ook plaatsvinden. Er is echter weinig animo om tot enigszins hetzelfde idee te komen. Een aantal provincies is afgehaakt. Gedeputeerde heeft hier begrip voor, aangezien zij een dergelijke uitdaging niet kennen.
 - Er volgt nog een "MARF-advies" over het andersoortig beheer. Gedeputeerde wil deze met de
2940 Statenleden bespreken.
 - Onderzoeksideeën kunnen worden aangedragen bij de onderzoekscommissie. Gedeputeerde wil in 2022 een werkbezoek organiseren, opdat er nader over gesproken kan worden. Zij stelt voor om iets van een technische briefing te organiseren, zodat ook deskundigen kunnen worden uitgenodigd om mee van gedachten te wisselen.
- 2945 Er zijn nog een paar vragen gesteld, waarop de gedeputeerde kort wil ingaan. Zo is er gevraagd of er goed gekeken kan worden naar het gecoördineerd beheer. Gedeputeerde heeft reeds toegezegd dat er over een jaar een tussenevaluatie zal plaatsvinden.

Voorts is gevraagd naar het ecologisch onderzoek. Vanuit de beleidsdoelstellingen kijkt de
2950 provincie in het gebied welke onderdelen daar moeten worden uitgezet, zowel vanuit het NNN als vanuit N2000. Het college zal er bij de Statenleden op terugkomen wat voor soort onderzoeken het betreft.

Zoals mevrouw Laan al aangaf, blijft de provincie in gesprek met de mensen. Als er aanleiding toe
2955 is, zou er in het beheerplan iets aangepast kunnen worden. Gedeputeerde gaat echter niet nu al toezeggen dat het beheerplan binnen zes jaar moeten worden aangepast. Dit geschiedt in goed overleg.

Tegen mevrouw Koning-Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde op dat het weinig zin heeft om een

2960 maximaantal ganzen op te nemen in het beheerplan. Men wil nu juist verkleinen, zodat gedeputeerde het eerder daarbij zou willen houden.

2965 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) hoort gedeputeerde spreken over overleg met de andere provincies. Het blijkt ook dat de ganzen in Zeevang voornamelijk afkomstig zijn uit de Oostvaarders Plassen. Overlegt gedeputeerde ook met Flevoland over deze kwestie?

2970 Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat binnen het IPO is afgesproken dat er ten aanzien van de ganzen in Zeevang ook een klein overleg zal plaatsvinden met de provincies die het betreft: Flevoland, Groningen Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland. Een en ander wordt gecoördineerd door Utrecht.

2975 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording. Zij geeft vervolgens het woord aan mevrouw Bouhleh-Lascaris (SP), die in eerste termijn nog een interruptie had willen plegen op mevrouw Koning-Hoeve (CDA).

2980 Mevrouw **Bouhleh-Lascaris** (SP) vindt hetgeen mevrouw Koning-Hoeve (CDA) in eerste termijn aanhaalt een beetje flauw. De vraag van de SP aan gedeputeerde was namelijk hoever het stond met het onderzoek naar het verlagen van het eiwitgehalte. De SP heeft in het verleden inderdaad gepleit voor meer eiwitten voor bepaalde producten. Thans zijn er echter te veel eiwitrijke gewassen waardoor de ganzen aangetrokken worden. Er is nu te veel voedsel. Dit moet verminderd worden, wil je op een natuurlijke wijze minder ganzen krijgen.

2985 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat de agrarische sector in Nederland verplicht wordt gesteld om meer eiwit uit de productie van gras te halen. Hoe rijmt mevrouw Bouhleh-Lascaris (SP) dit dan met haar vraag?

2990 Mevrouw **Bouhleh-Lascaris** (SP) wijst erop dat het in dit beheerplan gaat over Natura2000-gebied en niet over agrarisch gebied.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wijst erop dat de spreker, mevrouw Van der Laan, een agrariër is en ook koeien houdt in het gebied.

2995 De **voorzitter** constateert dat hiermee de resterende vragen uit de eerste termijn zijn beantwoord. Zij gaat over op een tweede termijn. Als eerste vraagt zij hoe de heer Zoon (PvdD) wil omgaan met zijn voorstel.

Tweede termijn

3000 De heer **Zoon** (PvdD) meent dat er even heel goed in de wandelgangen gekeken moet worden. Zijns inziens is niemand blij met het huidige ganzenbeheer en evenmin met het feit dat dit voor zes jaar vast zou liggen. De heer Zoon wil meegeven dat er eerder een symposium heeft plaatsgevonden. De kennis is aanwezig, maar bekeken moet worden hoe het in de uitvoering kan worden verbeterd.

3005 Mevrouw **Bouhleh-Lascaris** (SP) reageert nog even kort op mevrouw Koning-Hoeve (CDA).

Mevrouw Van der Laan gaf aan dat zij samen met andere melkveehouders eigenaar is van de landen. Op die stukken land kwamen de ganzen terecht. Zij heeft echter niet gezegd dat ze er ook koeien et cetera heeft lopen.

3010 De **voorzitter** constateert dat er geen nadere inbreng meer is vanuit de Statenleden dan wel gedeputeerde Rommel. Zij rondt het vergaderpunt derhalve af.

13. Rondvraag gedeputeerde Rommel (Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling en Stikstof)

De rondvraag van het CDA inzake ammoniak is reeds behandeld onder agendapunt 6.

3015 De overige rondvragen zullen schriftelijk worden beantwoord.

14. Tweede begrotingswijziging

14.a Water: Motie externe bedreigingen Waddenzee

3020 Dit agendapunt wordt doorgeschoven naar een volgende commissievergadering NLG.

15. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel.

3025

16. Sluiting

De **voorzitter** dankt alle deelnemers voor hun bijdrage. Zij richt nog een extra woord van dank tot mevrouw Van Boheemen, die als commissieadviseur de afgelopen maanden uitstekend geassisteerd heeft bij het reilen en zeilen van de commissie NLG.

3030

De voorzitter sluit de vergadering om 17.54 uur.

De eerstvolgende vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 10 januari a.s.

3035